

મુખ્તસર તફસીર અહસનુલ બયાન

સૂર: બકરહ

તર્જુમા : મૌલાના મોહમ્મદ જુનાગઢી

તફસીર : હાફિઝ સલાહુદીન યૂસુફ

હિન્દી તર્જુમા વ તરતીબ : મોહમ્મદ તાહિર હનીફ

ઈસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર - કચ્છ

હોટલ નુરાની પાસે, ડાંડા બજાર, ભુજ - કચ્છ.

Mo. : 84017 86172 - www.iickutch.blogspot.in

પ્રકાશન નં. ૫૦

મુખતસર તફસીર અહસનુલ બયાન

સૂર: બકરહ

તર્જુમા : મૌલાના મોહમ્મદ જુનાગઢી

તફસીર : હાફિઝ સલાહુદીન યૂસુફ

હિન્દી તર્જુમા વ તરતીબ : મોહમ્મદ તાહિર હનીફ

ગુજરાતી લિપિયાંતર : આઈ.આઈ.સી. - કચ્છ.

પ્રકાશન વર્ષ : નવેમ્બર - ૨૦૧૬

આવૃત્તિ : પ્રથમ

પ્રકાશક :

ઇસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર - કચ્છ

Mo. : 84017 86172 - www.iickutch.blogspot.in

સુરતુલ બકર:

સૂર: બકર: ¹ મદીનામેં નાજિલ હુઈ. ઇસ મેં દો સો છયાસી આયતેં ઓર ચાલીસ રૂકુ હૈ.

અલ્લાહ કે નામ સે શુરૂ કરતા હું, જો બડા મેહરબાન ઓર રહમ કરને વાલા હૈ.

૧. અલિફ. લામ. મીમ. ²

૨. ઇસ કિતાબ (કે અલ્લાહકી કિતાબ હોને) મેં કોઈ શક નહી, પરહેજગારો કો હિદાયત (માર્ગદર્શન) કરને વાલી હૈ.

૩. જો લોગ ગેબ (પરલોક) પર ઇમાન લાતે હૈ ³ ઓર નમાઝ કો કાયમ કરતે હૈ ⁴ ઓર હમારે જરિયે અતા કિયે હુએ

(માલ) મેં સે ખર્ચ કરતે હૈ.

૪. ઓર જો લોગ ઇમાન લાતે હૈ ઉસ પર જો આપ કી ઓર ઉતારા ગયા ઓર જો આપ સે પહેલે ઉતારા ગયા ⁵ ઓર વહ આખિરત પર ભી ચકીન રખતે હૈ.

૫. યહી લોગ અપને રબ કી ઓર સે સચ્ચે રાસ્તે પર હૈ ઓર યહી લોગ કામચાબી (ઓર નજાત) હાસિલ કરને વાલે હૈ.

૬. બેશક કાફિરોં કો આપ કા ડરાના યા ન ડરાના સમાન હૈ, યહ લોગ ઇમાન ન લાયેંગે.

૧. ઇસ સૂર: મેં આગે ચલકર ગાય કી ઘટના (વાકેઆ) કા બયાન હુઆ હૈ, ઇસલિયે ઇસે બકર: ગાય કી ઘટના વાલી સૂર (અરબી મેં 'બકર:' ગાય કો કહતે હૈ) કહા જાતા હૈ.

૨. ઇન્હે અરબી મેં હરફે-મુક્તા (અલગ-અલગ અક્ષર) કહા જાતા હૈ, યાની અલગ-અલગ પઢે જાને વાલે અક્ષર, ઇન કે મતલબ કે બારે મેં કોઈ પ્રમાણિત કથન (કોલ) નહી હૈ.

૩. ગેબ કા અર્થ (માયને) વે ચીજે હૈ જિનકા હલ દિમાગ ઓર અકલ કે જરિયે નહી, જેસે અલ્લાહ તઆલા કા હોના, વહયી (પ્રકાશનાયે) ઇલાહી, જન્નત, જહન્નમ, મલાયેકા (ફરિશ્તે, ઇશદૂત), કબ્ર કા અજાબ, હશ્ર કા હોના આદિ (વગેરહ) ઇસ સે માલૂમ હુઆ કિ અલ્લાહ ઓર રસૂલ કી બતાયી હુઈ ખબરો પર અકલ, આભાસ કે સિવાય પર ચકીન કરના ઇમાન કા હિસ્સા હૈ ઓર ઇનકા ઇન્કાર ફુફ વ ગુમરાહી હૈ.

૪. નમાઝ કાયમ કરને કા મતલબ હૈ કિ પાબન્દી સે સુન્નતે નબવી કે અનુસાર નમાઝ પઢના, નહી તો નમાઝ તો મુનાફિક (જો ઉપર સે મુસલમાન અન્દર સે ફુછ ઓર) ભી પઢતે થે.

૫. પિછલી કિતાબોં પર ઇમાન લાને કા મતલબ યહ હૈ કિ જો કિતાબેં નબિયોં પર નાજિલ હુઈ, વે સભી સચ્ચી હૈ, અગરચે અબ ઉન કે અનુસાર અમલ નહી કિયા જા સકતા, અબ અમલ કેવલ કુરઆન ઓર નબી (સ.અ.વ.) કી હદીસ કે અનુસાર હી કિયા જાએગા.

७. अल्लाह तआला ने उनके दिल और कानों पर ढप्पा लगा दिया है और उनकी आँखों पर पर्दा है, और उन के लिये बड़ा अजब है.¹

८. और लोगों में से कुछ कहते हैं, हम अल्लाह (परमेश्वर) पर और आभिरी टिन पर धर्मान लाये हैं, लेकिन हकीकत में वे धर्मान वाले नहीं हैं.²

९. वह अल्लाह को और धर्मान लाने वालों को धोखा दे रहे हैं, लेकिन हकीकत में वह भूट अपने आप को धोखा दे रहे हैं, और उन को समझ नहीं है.

१०. उन के दिलों में रोग है, अल्लाह ने उनके रोग को और बढ़ा दिया और उनके जूठ बोलने के कारण उन के लिये दर्दनाक अजब है.

११. और जब उन से कहा जाता है कि धरती पर बिगाड मत पैदा करो, तो जवाब देते हैं कि हम तो सिर्फ सुधारक हैं.

१२. सावधान ! हकीकत में यही लोग बिगाड पैदा करने वाले हैं,³ लेकिन समझ (ज्ञान) नहीं रखते.

१३. और जब उन से कहा जाता है कि दूसरे लोगों (यानी सहाबा) की तरह तुम भी धर्मान लाओ, तो जवाब देते हैं कि क्या हम ऐसा धर्मान लायें जैसा मूर्ख (बेवकुफ़) लाये हैं, सावधान ! हकीकत में यही मूर्ख हैं, लेकिन यह नहीं जानते.

१४. और जब धर्मानवालों से मिलते हैं तो कहते हैं कि हम भी धर्मानवाले हैं, और जब अकेले में अपने बड़ों (शैतान सिद्ध लोग) के पास जाते हैं तो कहते हैं कि हम तो तुम्हारे साथ हैं, हम तो केवल उनसे मझाक करते हैं.

१५. अल्लाह तआला भी उन से मझाक करता है.⁴ और उनको सरकशी और बहकावे में और बढ़ा देता है.

1. यह उन के धर्मान न लाने का सबब बताया गया है कि यूँकि कुछ और गुनाह के लगातार करने के कारण उन के दिलों से सच्चाई को कुबुल करने की ताकत खत्म हो चुकी है तो वह धर्मान किस तरह ला सकते हैं ?
2. यहाँ से तीसरे गुट मुनाफ़िकों का बयान होता है, जिन के दिल धर्मान से ખાલી थे लेकिन धर्मानवालों को धोखा देने के लिये मुँह से धर्मान का दिखावा करते थे.
3. बिगाड, सुधार का उल्टा है, कुछ और गुनाह से धरती पर बिगाड फैलता है और अल्लाह के हुक्म के पालन से शांति (सुकुन) मिलती है.
4. “अल्लाह तआला भी उन से मझाक करता है,” इसका अर्थ मतलब तो यह है कि जिस तरह वे मुसलमानों के साथ मझाक और बेधड़कती का मामला करते हैं, अल्लाह तआला भी उनसे ऐसा ही मामला करते हुये उन्हें बेधड़कत करता है, इसको मझाक से संबोधित (मुजातिब) करना भाषा का नियम है, परना यह हकीकत में मझाक नहीं है, उनके मझाक करने की सजा है.

੧੬. ਧਰ ਵੇ ਲੋਗ ਹੈ ਜਿਠੋਂ ਗੁਮਰਾਹੀ ਕੋ ਹਿਦਾਯਤ ਕੇ ਭਦਲੇ ਮੇਂ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਧਨਕਾ ਵਪਾਰ^੧ ਨ ਫਾਏਮੰਦ ਹੁਆ, ਨ ਧਰ ਹਿਦਾਯਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਸਕੇ.

੧੭. ਧਨ ਲੋਗੋਂ ਕੀ ਮਿਸਾਲ ਉਸ ਧਨਸਾਨ ਜੈਸੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਗ ਜਲਾਏ ਲੇਕਿਨ ਜਬ ਆਗ ਨੇ ਉਸਕੇ ਆਸਪਾਸ ਕੋ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਦਿਯਾ, ਤੋ ਅਲ੍ਲਾਹ ਨੇ ਉਨਕੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਈਨ ਲੀ ਔਰ ਉਨ੍ਹੇ ਅਨ੍ਦੇਰੇ ਮੇਂ ਛੋਡ ਦਿਯਾ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਦੇਖਤੇ.

੧੮. (ਧੇ) ਗੂੰਗੇ, ਭਰੇ ਔਰ ਅਨ੍ਦੇ ਹੈ, ਅਭ ਧੇ ਲੀਟਨੇ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹੈ.

੧੯. ਧਾ ਆਕਾਸ਼ ਕੀ ਵਰ੍ਹਾ ਕੀ ਤਰ੍ਹ, ਜਿਸ ਮੇਂ ਅੰਧਕਾਰ, ਗਰਜ ਔਰ ਭਿਜਲੀ ਹੋ, ਭਿਜਲੀ ਕੀ ਗਰਜ ਕੇ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਸੇ ਡਰ ਕਰ ਵੇ ਕਾਨੋਂ ਮੇਂ ਉਗਲਿਯੋਂ ਡਾਲ ਲੇਤੇ ਹੈ, ਔਰ ਅਲ੍ਲਾਹ ਤਆਲਾ ਕਾਫ਼ਿਰੋਂ ਕੋ ਧੇਰਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ.

੨੦. ਲਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਿਜਲੀ ਉਨਕੀ ਆਂਝੇ ਝਪਟ ਲੇਗੀ, ਜਬ ਉਨ ਕੇ ਲਿਅੇ ਉਜਲਾ

ਕਰਤੀ ਹੈ ਤੋ ਧਲਤੇ ਹੈ ਔਰ ਜਬ ਅੰਧੇਸ਼ਾ ਕਰਤੀ ਹੈ ਤੋ ਭਡੇ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈ ਔਰ ਅਗਰ ਅਲ੍ਲਾਹ ਧਾਹੇ ਤੋ ਉਨਕੇ ਕਾਨੋਂ ਔਰ ਆਂਝੋਂ ਕੋ ਈਨ ਲੇ, ਬੇਸ਼ਕ ਅਲ੍ਲਾਹ ਹਰ ਧੀਜ਼ ਪਰ ਕੁਦਰਤ ਰਖਨੇ ਵਾਲਾ ਹੈ.

੨੧. ਹੋ ਲੋਗੋ ! ਅਪਨੇ ਉਸ ਪਾਲਨਹਾਰ ਕੀ ਧੰਨਾਦਤ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨੇ ਤੁਮਕੋ ਔਰ ਤੁਮਸੇ ਪਹਲੇ ਕੇ ਲੋਗੋਂ ਕੋ ਪੈਦਾ ਕਿਆ ਤਾਕਿ ਤੁਮ ਪਰਹੇਜ਼ਗਾਰ ਹੋ ਜਾਓ.

੨੨. ਜਿਸਨੇ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਲਿਅੇ ਧਰਤੀ ਕੋ ਭਿਧਾਪਨ ਔਰ ਆਕਾਸ਼ ਕੋ ਢੱਤ ਭਨਾਧਾ, ਔਰ ਆਕਾਸ਼ ਸੇ ਵਰ੍ਹਾ ਕੀ ਔਰ ਉਸ ਸੇ ਫਲ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਭੁਪਿਕਾ (ਰਿਜ਼ਕ) ਅਤਾ ਕੀ, ਅਤ: ਧਰ ਜਾਨਤੇ ਹੁਏ ਕਿਸੀ ਕੋ ਅਲ੍ਲਾਹ ਕਾ ਸ਼ਰੀਕ ਨ ਭਨਾਓ.

੨੩. ਔਰ ਅਗਰ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਉਸ ਮੇਂ ਸ਼ਕ ਹੋ ਜਿਸੇ ਹਮ ਨੇ ਅਪਨੇ ਭਨ੍ਦੇ ਪਰ ਨਾਜ਼ਿਲ ਕਿਆ ਹੈ, ਔਰ ਤੁਮ ਸਚ੍ਧੇ ਹੋਂ ਤੋ ਧੰਸੀ ਜੈਸੀ ਏਕ ਸੂਰ: ਭਨਾ ਲਾਓ, ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਢੂਟ ਹੈ ਕਿ ਅਲ੍ਲਾਹ ਕੇ ਸਿਵਾਧ ਅਪਨੇ ਸਹਯੋਗਿਯੋਂ ਕੋ ਲੀ ਭੁਲਾ ਲੋ.^੨

1. ਧੰਸ ਆਧਤ ਮੇਂ ਤਿਯਾਰਤ ਕਾ ਮਤਲਬ ਸਚ੍ਧੇ ਰਾਸ੍ਤੇ ਕੋ ਛੋਡਕਰ ਗੁਮਰਾਹੀ ਮੇਂ ਪਡ ਜਾਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸੀਧਾ-ਸੀਧਾ ਭੁਕਸਾਨ ਕਾ ਸੌਦਾ ਹੈ.
2. ਤੋਹੀਦ (ਅਲ੍ਲਾਹ ਕੋ ਏਕ ਮਾਨਨਾ ਔਰ ਉਸਕੀ ਧੰਨਾਦਤ ਕਰਨਾ) ਕੇ ਭਾਦ ਅਭ ਰਿਸਾਲਤ (ਧੰਸ਼ਾਦ੍ਰੁਤ) ਕੇ ਭਾਰੇ ਮੇਂ ਭਤਾਧਾ ਜਾ ਰਹਾ ਹੈ, ਹਮ ਨੇ ਅਪਨੇ ਭਨ੍ਦੇ ਪਰ ਜੋ ਕਿਤਾਬ ਉਤਾਰੀ ਉਸਕਾ ਅਲ੍ਲਾਹ ਕੀ ਔਰ ਸੇ ਨਾਜ਼ਿਲ ਹੋਨੇ ਮੇਂ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਅਗਰ ਸ਼ਕ ਹੈ ਤੋ ਤੁਮ ਅਪਨੇ ਸਲੀ ਮਦਦ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੋ ਮਿਲਾ ਕਰ ਧੰਸ ਜੈਸੀ ਏਕ ਸੂਰ: ਹੀ ਭਨਾਕਰ ਦਿਯਾਓ ਔਰ ਅਗਰ ਤੁਮ ਏਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤੇ ਤੋ ਤੁਮ੍ਹੇਂ ਸਮਝ ਲੇਨਾ ਧਾਹਿਅੇ ਕਿ ਹਕੀਕਤ ਮੇਂ ਧਰ ਕਲਾਮ ਕਿਸੀ ਧੰਨਸਾਨ ਕੀ ਧੰਨਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਭਲਿਕ ਅਲ੍ਲਾਹ ਕਾ ਹੀ ਕਲਾਮ ਹੈ ਔਰ ਹਮ ਪਰ ਔਰ ਮੋਹੰਮਦ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਕੀ ਰਿਸਾਲਤ ਪਰ ਧੰਮਾਨ ਲਾਕਰ ਜਹੰਨਮ ਕੀ ਆਗ ਸੇ ਭਧਨੇ ਕੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਜਹੰਨਮ ਕੀ ਆਗ ਜੋ ਕਾਫ਼ਿਰੋਂ ਕੇ ਲਿਅੇ ਹੀ ਤੈਧਾਰ ਕੀ ਗਧ ਹੈ.

२४. फिर अगर तुम ने नहीं किया और तुम कभी भी नहीं कर सकते,¹ तो (उसे सच्चा समझ कर) उस आग से डरो, जिसका धधक धन्सान और पथथर है, जो काइरों के लिये तैयार की गई है.

२५. और धर्मान्वालों और नेक काम करनेवालों को,² उन स्वर्गों की प्रशंसा करी दो जिनके नीचे नहरें बह रही हैं, जब उन्हें उन से इल जाने के लिये दिये जायेंगे तो कहेंगे कि इस से पहले हमें जाने की यही दिया गया, वह समाधि ही इल होंगे और उन के लिये उस में पाकीजा जीवियां होंगी और वे उस में हमेशा रहेंगे.

२६. हकीकत में अल्लाह तआला किसी भिस्साल को बयान करने से लज्जित नहीं होता, याहे वह मरछर की हो या उससे भी तुच्छ चीज की, धर्मान्वाले उसे अपने रज की ओर से सच समझते हैं

और काइर कहते हैं कि ऐसी भिस्साल देने से अल्लाह का मतलब क्या है ? इसी के द्वारा बहुतों को गुमराह करता है और बहुत लोगों को सच्चे रास्ते पर लाता है, और गुमराह वह केवल अपज्ञाकारियों (इंसिकों) को ही करता है.

२७. जो लोग अल्लाह तआला के साथ की गयी मजबूत अहद (प्रतिज्ञा) को तोड़ देते हैं, और अल्लाह तआला ने जिन चीजों को जोड़ने का हुकम दिया है, उसे काटते हैं और धरती पर इसाद फैलाते हैं, यही लोग नुकसान उठाने वाले हैं.

२८. तुम अल्लाह को कैसे नहीं मानते, जबकि तुम बेजान थे तो उस ने तुम्हें ज़पन दिया, फिर तुम्हें मौत देगा, फिर दोबारा जिन्दा करेगा, फिर तुम को उसी के पास जाना है.

1. यह कुरआन करीम की सच्चाई का एक वाजेह सुबूत है कि अरब व दूसरे धलाके के सभी काइरों को लटकारा गया, लेकिन वह आज तक इसका जवाब नहीं दे सके और बेशाक कयामत आने तक ऐसा नहीं कर सकेंगे.
2. कुरआन पाक में हर जगह धर्मान के साथ नेक काम का बयान करके इस बात को वाजेह कर दिया गया है कि धर्मान और नेक काम का योली-दामन का साथ है, नेक काम के बिना धर्मान का कोई फायदा नहीं और धर्मान के बिना नेक काम की अल्लाह के पास कोई कीमत नहीं. और नेक काम क्या है ? जो सुन्नत के अनुसार हो और सही तरीके से अल्लाह की प्रशंसा के लिये किया जाये, सुन्नत के जिलाइ अमल भी कुबूल नहीं हैं और टिजावे और रियाकारी के लिये किये गये काम भी बेकार और बेफायदा हैं.

૨૯. ઉસી ને તુમહારે લિએ, જો કુછ ઘરતી મેં હૈ સબ પૈદા કિયા, ફિર આકાશ કા ઇરાદા કિયા^૧ ઓર ઉસ ને સાત બરાબર આસમાન બના દિયે ઓર વહ હર ચીઝ કા જાનને વાલા હૈ.

૩૦. ઓર જબ તુમહારે રબ ને ફરિશ્તોં સે કહા^૨ કિ, મેં ઘરતી મેં એક ખલીફા^૩ (એસા ગિરોહ જો એક-દૂસરે કે બાદ આયેગા) બનાને જા રહા હૂં, તો ઉન્હોંને કહા કયા તૂ ઉસ મેં એસે લોગોં કો પૈદા કરેગા જો ઉસમેં ફસાદ ઓર ખૂન-ખરાબા કરે, ઓર હમ તેરી તારીફ કે સાથ તેરી તસ્બીહ કરતે ઓર તેરી પાકીજગી બયાન કરતે હૈ, ઉસ ને કહા જો મેં જાનતા હૂં તુમ નહી જાનતે.

૩૧. ઓર ઉસ (અલ્લાહ તઆલા) ને આદમ કો સલી નામ સિખાકર ઉન ચીઝોં કો ફરિશ્તોં કે સામને પેશ કર દિયા ઓર ફરમાયા કિ અગર તુમ સચ્ચે હો તો ઇન ચીઝોં કે નામ બતાઓ.

૩૨. ઉન સલી ને કહા, હૈ અલ્લાહ ! તૂ પાક જાત હૈ, હમેં તો બસ ઉતના હી ઇલ્મ હૈ, જિતના તૂને હમેં સિખાયા હૈ, પૂરે ઇલ્મ ઓર હિકમત વાલા તૂ હી હૈ.

૩૩. અલ્લાહ તઆલા ને આદમ (અ.સ.) સે ફરમાયા, “તુમ ઇન કે નામ બતા દો” જબ ઉન્હોંને બતા દિયે, તો ફરમાયા કયા મેંને તુમ્હેં પહલે નહી કહા થા કિ મેં આસમાનો ઓર જમીન કે ગેબ કો જાનતા હૂં ઓર જો તુમ કરતે એવં છૂપાતે હો જાતના હૂં.

૧. ઇસ્લામ ધર્મ (દીન) કે કુછ આલિમોને ઇસકા અનુવાદ (તર્જુમા) : “ફિર આસમાન કી ઓર ચઢ ગયા” કિયા હૈ. (સહીહ બુખારી) અલ્લાહ તઆલા કા આસમાનોં કે ઉપર અર્શ પર ચઢના ઓર ખાસ-ખાસ મોકોં પર દુનિયાં કે કરીબ આસમાન પર ઉતરના અલ્લાહ કી સિફાત મેં સે હૈ જિસ પર ઇસી તરહ ઇમાન રખના જરૂરી હૈ, જિસ તરહ સે કુરઆન ઓર હદીસ મેં બયાન કિયા ગયા હૈ.
૨. મલાયેકા (ફરિશ્તે) અલ્લાહ કે પ્રકાશ સે પૈદા કી ગઈ મખલૂક હૈ જિનકા ઠિકાના આસમાન પર હૈ, જો અપને રબ કે હુકમ કા પાલન કરતે હૈ ઓર ઉસકી તારીફ ઓર પાકીજગી કે બયાન મેં વ્યસ્ત (મશગૂલ) રહતે હૈ ઓર ઉસકે કિસી હુકમ કી નાફરમાની નહી કરતે.
૩. ખલીફા કા મતલબ એસા પ્રાણી (મખલૂક) હૈ જો એક-દૂસરે કે બાદ આયેગા. (ઇબ્ને કસીર)

૩૪. ઓર જબ હમ ને ફરિશ્તોં સે કહા કિ આદમ કો સજદા કરો, તો ઇબ્લીસ કે સિવાય સભી ને સજદા કિયા ઉસ ને નકારા ઓર ધમંડ કિયા^૧ ઓર વહ થા હી કાફિરોં મેં.^૨

૩૫. ઓર હમ ને કહ દિયા, હે આદમ ! તુમ ઓર તુમ્હારી બીવી જન્નત મેં રહો, ઓર જહાં સે ચાહો જી ભરકર ખાઓ-પિયો, લેકિન ઇસ પેડ^૩ કે પાસ ન જાના, વર્ના જાલિમ હો જાઓગે.

૩૬. લેકિન શૈતાન ને ઉન્હે ભટકા કર વહાં સે નિકલવા હી દિયા, ઓર હમ ને કહ દિયા કિ “ઉતરો, તુમ એક-દુસરે કે દુશ્મન હો, ઓર એક મુકરર વક્ત તક તુમ્હે ઘરતી પર ઠહરના ઓર ફાયેદા ઉઠાના હે.”

૩૭. આદમ (અ.સ.) ને અપને પાલનહાર સે કુછ બારે સીખ લી (ઓર અલ્લાહ સે તોબા કી) ઉસ ને ઉનકી તોબા કુબૂલ કર લી, બેશક વહી તોબા

કુબૂલ કરને વાલા રહમ કરને વાલા હે.

૩૮. હમ ને કહા તુમ સભી ચહાં સે ઉતરો, ફિર અગર તુમ્હારે પાસ મેરી ઓર સે હિદાયત આયે તો જો મેરે સહી રાસ્તે કો અપનાયેગા ઉન પર કોઈ ડર નહી હોગા ન વે ઉદાસીન હોંગે.

૩૯. ઓર જો કુફર વ ઝૂઠ કે જરિયે હમારી આયતોં કો ઝૂઠલાયે, વે જહન્નમ મેં રહને વાલે હે, ઓર હમેશા ઉસી મેં રહેંગે.

૪૦. હે ઇસ્રાઇલ કે બેટો, મેરી ઉસ નેમત કો યાદ કરો જો મૈને તુમ પર કી, ઓર મુઝ સે કિયા વાદા પૂરા કરો, મેં તુમ સે કિયા વાદા પૂરા કરૂંગા, ઓર સિર્ફ મુઝ સે હી ડરો.

૪૧. ઓર ઉસ (શરીઅત) પર ઇમાન લાઓ જિસે મૈને ઉસ કો સાબિત કરને કે લિએ ઉતારા જો (તોરાત) તુમ્હારે સાથ હે ઓર તુમ ઇસ કે પહલે ઇન્કારી ન બનો, ઓર મેરી આયતોં કો થોડે મૂલ્ય પર ન બેચો,^૪ ઓર સિર્ફ મુઝ સે ડરો.

૧. ઇબ્લીસ ને સજદા સે ઇન્કાર કિયા ઓર જલીલ હુઆ, કુરઆન કે અનુસાર ઇબ્લીસ જિન્નાતોં મેં સે થા, લેકિન અલ્લાહ તઆલા ને ઉસે સમ્માનસ્પર્શ (બાઈજજત) ફરિશ્તોં મેં શામિલ કર લિયા થા, ઇસલિએ અલ્લાહ કે હુકમ સે ઉસકો ભી સજદા કરના જરૂરી થા, લેકિન ઉસ ને હસદ ઓર ધમંડ કી વજહ સે સજદા કરને સે ઇન્કાર કર દિયા, યાની હસદ ઓર ધમંડ વહ પાપ હે જિનકો ઇન્સાનિયત કી દુનિયાં મેં સબ સે પહલે કિયા ગયા ઓર ઇસકા કરને વાલા ઇબ્લીસ થા.
૨. અર્થાત (યાની) અલ્લાહ તઆલા કે પહલે સે ઇલ્મ મેં થા.
૩. યહ પેડ કિસ ચીઝ કા થા ? ઇસકે બારે મેં કુરઆન ઓર હદીસ મેં વાજેહ તોર સે કુછ નહી મિલતા, ઇસ કો ગેહું કા પોંઘા મશહૂર કર દિયા ગયા હે, જો અવાસ્તપિક હે, હમેં ઉસ કે નામ કો માલૂમ કરને કી જરૂરત નહી હે ઓર ન ઉસકા કોઈ ફાયેદા હે.
૪. “થોડે મૂલ્ય (કીમત) પર મત બેચો” ઇસકા મતલબ યહ કભી નહી કિ જ્યાદા કીમત મિલ જાયે તો અલ્લાહ કે હુકમ કા સોદા કર લો, બલકિ ઇસકા મતલબ યહ હે કિ અલ્લાહ કે હુકમ કે મુકાબલે મેં દુનિયા કે ફાયદે કો અહમિયત ન દો, અલ્લાહ કે હુકમ તો ઇતને કીમતી હે કિ સારી દુનિયાં કા સામાન ઓર ચીઝે ઉન કે મુકાબલે મેં હકીર હે, આયત મેં અગરયે ઇસ્રાઇલ કે બેટોં કી તરફ ઇશારા કિયા ગયા હે લેકિન યહ હુકમ કયામત તક સભી ઇન્સાનોં કે લિએ હે, જો કોઈ ભી સચ કો છોડ ઝૂઠ કા પક્ષ કરે યા જિહાલત (અજ્ઞાનતા) કો જાહિર કર સચ સે સિર્ફ દુનિયાવી ફલ પાને કે લિએ મુંઢ મોડેગા, વહ ઇસ હુકમ મેં શામિલ હે. (ફતહુલ કદીર)

૪૨. ઓર સત્ય (હક) કા અસત્ય (બાતિલ) કે સાથ મિલાવટ મત કરો ઓર ન સત્ય કો છુપાઓ, તુમ્હે તો ખુદ ઇસકા ઇત્મ છે.

૪૩. ઓર નમાઝ કાયમ કરો, ઓર ઝકાત દો, ઓર રૂકુ ઉ કરને (ઝુકને) વાલોં કે સાથ રૂકુ ઉ કરો (ઝુક જાઓ).

૪૪. કયા લોગોં કો નેકી કા હુકમ દેતે હો ? ઓર ખુદ અપને આપ કો ભૂલ જાતે હો, જબકિ તુમ કિતાબ પઢતે હો, કયા ઇતની ભી તુમ મેં અકલ નહીં.

૪૫. ઓર સબ્ર વ નમાઝ કે જરિયે મદદ હાસિલ કરો^૧ ઓર યહ બડી ચીઝ છે, લેકિન અલ્લાહ સે ડરને વાલોં કે લિએ નહીં.

૪૬. જો જાનતે હૈ કિ અપને રબ સે મિલના હૈ ઓર ઉસકી ઓર પલટ કર જાનેવાલે હૈ.

૪૭. હે (યાકુબ) ઇસ્રાઇલ કી સન્તાનોં ! મેરી ઉસ નેમત કો યાદ કરો, જો મૈને તુમ પર ઉપકાર કિયા ઓર મૈને તુમ્હે સારી દુનિયા પર ફજલત દી.

૪૮. ઓર ઉસ દિન સે ડરો જિસ દિન કોઈ કિસી કે કામ નહીં આએગા, ન

ઉસકી કોઈ સિફારિશ કુબુલ કી જાએગી, ન ઉસ સે કોઈ બદલા કુબૂલ કિયા જાએગા ઓર ન ઉન્હેં મદદ દી જાએગી.

૪૯. ઓર જબ હમને તુમ્હે ફિરઓન કે આદમિયોં^૨ સે છુટકારા દિલાયા, જો તુમ્હે બુરા અજાબ દેતે રહે, તુમ્હારે બેટોં કો કતલ કરતે રહે, ઓર તુમ્હારી બેટિયાં જિન્દા છોડતે રહે, ઇસ સે છૂટકારા દિલાને મેં તુમ્હારે રબ કા બડા ઉપકાર થા.

૫૦. ઓર જબ હમ ને તુમ્હારે લિએ સાગર કો ફાડ દિયા^૩ ઓર ઉસ સે તુમ્હે પાર કર દિયા ઓર ફિરઓન કે સાથિયોં કો તુમ્હારી આંખોં કે સામને ડુબો દિયા.

૫૧. ઓર હમને મૂસા (અ.સ.) કો ચાલીસ રાતોં કા વચન દિયા, ફિર તુમને બછડે કો માબૂદ બના લિયા, ઓર જાલિમ બન ગએ.

૫૨. લેકિન હમને ઇસ કે બાવજૂદ ભી તુમ્હે માફ કર દિયા, તાકિ તુમ શુક્રગુજાર રહો.

૫૩. ઓર હમને મૂસા (અ.સ.) કો તુમ્હારી હિદાયત કે લિએ કિતાબ (તોરાત) ઓર મોજિજા અતા કિયે.

૧. સબ્ર ઓર નમાઝ દોનોં અલ્લાહવાલોં કે દો બડે હથિયાર હૈ, નમાઝ કે ઝરિયે એક મોમિન કો અલ્લાહ સે સમ્બન્ધ આસાની સે હોતા હૈ, જિસસે ઉસે અલ્લાહ કી મર્જી ઓર મદદ હાસિલ હોતી હૈ, સબ્ર કે ઝરિયે ઉસકે ચરિત્ર (કિરદાર) મેં મજબૂતી ઓર ધર્મ મેં ઇસ્તિકામત પેદા હોતી હૈ.
૨. આલે ફિરઓન સે મુરાદ કેવલ ફિરઓન ઓર ઉસકા પરિવાર હી નહીં, બલકિ ફિરઓન કે સભી સાથી હૈ.
૩. સાગર કા ફાડના ઓર ઉસ મેં રાસ્તા બના દેના, યહ એક મોઝિજા થા, જિસકા પૂરા બયાન સૂર: “શોઆરા” મેં કિયા ગયા હૈ, યહ સમુદ્ર કા જવાર-ભાટા નહીં થા, જૈસાકિ સર સૈય્યદ અહમદખાં ઓર દૂસરે મોઝિજા કા ઇન્કાર કરનેવાલોં કા પિયાર હૈ.

પ૪.ઓર જબ મૂસા (અ.સ.) ને અપની કોમવાલોં સે કહા કિ “હે મેરી કોમ વાલોં! તુમ ને બઢકે કો (દેવતા) બનાકર ખુદ અપને ઉપર જુલ્મ કિયા હે, અબ તુમ અપને પેદા કરનેવાલે કી તરફ તવજ્જો કરો, અપને આપ કો (અપરાધી કો) અપને હાથોં કત્લ કરો, તુમ્હારે લિએ ભલાઈ અલ્લાહ તઆલા કે પાસ ઇસી મેં હે” તો ઉસ ને તુમ્હારી તોબા (ક્ષમા-ચાચના) કુબુલ કી, બેશક વહી તોબા કુબૂલ કરને વાલા ઓર રહમ કરનેવાલા હે.

પ૫.ઓર (તુમ ઉસે ભી યાદ કરો) જબ તુમ ને મૂસા (અ.સ.) સે કહા થા કિ જબ તક હમ અલ્લાહ કો સામને ન દેખ લેંગે કભી ભી ઇમાન ન લાએંગે (જિસ નાફરમાની કે દંડસ્વરૂપ) તુમ પર તુમ્હારે દેખતે હુએ બિજલી ગિર પડી.

પ૬.(લેકિન) ફિર હમ ને તુમ્હેં મોત કે બાદ જિંદગી ઇસલિએ દિ તાકિ તુમ

શુકિયા અદા કરો.

પ૭.ઓર હમને તુમ્હારે ઉપર બાદલો કી છાયા કી ઓર તુમ પર મન્ન વ સલવા ઉતારા¹ (ઓર કહ દિયા) હમારી અતા કી હુઇ પાક ચીજેં ખાઓ, ઓર ઉન્હોંને હમ પર જુલ્મ નહીં કિયા બલ્કિ ખુદ અપને આપ પર જુલ્મ કરતે થે.

પ૮.ઓર હમ ને તુમ સે કહા કિ ઇસ બસ્તી મેં જાઓ² ઓર જો કુછ જહાં કહી સે ભી ચાહો જી ભર કર ખાઓ-પિયો ઓર દરવાજે મેં સે સિર ઝુકાએ હુએ દાખિલ હો³ ઓર મુંહ સે કહો કિ “હમ માફી ચાહતે હે”⁴ હમ તુમ્હારી ગલતિયોં કો માફ કર દેંગે ઓર ભલાઈ કરનેવાલોં કો ઓર જયાદા અતા કરેંગે.

પ૯.ફિર ઉન જાલિમોં ને યહ બાત જો ઉન સે કહી ગઇ, બદલ ડાલી, હમ ને ભી ઉન જાલિમોં પર ઉનકી નાફરમાની કી વજહ સે આકાશ સે અજાબ ઉતારા.⁵

1. (મન્ન) કુછ કે પાસ તુરંજબીન હે, યા ઓસ, જો પેડ યા પત્થર પર ગિરતી તો શહદ કે તરહ મીઠી હો જાતી ઓર સૂખ કર ગોંદ કી તરહ હો જાતી, કુછ કે નજદીક શહદ કી તરહ મીઠા પાની હે, હદીસ હે કિ, “કુભ્લી મન્ન કી તરહ હે” (બુખારી-મુસ્લિમ) સલવા બટેર યા એક તરહ કી ચિકિયા થી જો જિબ્હ (વધ) કરકે ખા લેતે થે. (ફતહુલ કદીર).
2. ઉસ બસ્તી સે મુરાદ જયાદાતર મુફરિસરોં કે નજદીક બેતુલ મુકદ્દસ હે.
3. સજદા સે મુરાદ કુછ લોગોં ને ઝુકતે હુએ દાખિલ હોને સે લિયા હે ઓર કુછ ને શુકિયા કો સજદા હી માના હે, મુરાદ યહ હે કિ અલ્લાહ કે સામને શુકિયા અદા કરતે હુએ આજિજી જાહિર કરતે હુએ દાખિલ હો.
4. હિત્તાતુન કા મતલબ હે “હમારે ગુનાહોં કો માફ કર દે.”
5. યે આકાશ સે અજાબ કયા થા ? કુછ કે નજદીક અલ્લાહ કા ગુસ્સા, અધિક ધુન્ધ ઓર પ્લેગ થા, ઇસ આખિરી મતલબ કા પક્ષ હદીસ સે હાસિલ હોતા હે.

૬૦. ઓર જબ મૂસા (અ.સ.) ને અપની જાતિ કે લિયે પાની માંગા તો હમ ને કહા કિ અપની લાઠી પથ્થર પર મારો, જિસસે બારહ ચશમે ફૂટ પડે, હર ગિરોહ ને અપના ચશમા પહ્યાન લિયા (ઓર હમ ને કહ દિયા કિ) અલ્લાહ તઆલા કા અતા કિયા હુઆ અનાજ ખાઓ-પીયો ઓર ધરતી પર ફસાદ ફેલાતે ન ફિરો.

૬૧. ઓર જબ તુમ ને કહા કિ “હે મૂસા (અ.સ.) !” હમ સે એક હી તરહ કા ખાના ખાને પર સબ્ર નહી હો સકેગા, ઇસલિયે અપને રબ સે દુઆ કીજિયે કિ વહ હમે ધરતી પર પેદા સાગ, કકડી, ગેહું, મસૂર ઓર પ્યાજ દે, આપ ને કહા કિ ઉમ્દા ચીઝ કે બદલે હકીર ચીઝ કયો માંગતે હો ? અરછા શહર મેં જાઓ ઓર વહા પર તુમહેં તુમ્હારી પસંદ કી યહ સભી ચીઝેં મિલેંગી^૧ ઉન પર જિલ્લત ઓર ગરીબી ડાલ દી ગઈ ઓર વે અલ્લાહ કા અજાબ લેકર લોટે, યહ ઇસલિયે કિ વે

અલ્લાહ કી આયતોં કી નહી માનતે થે ઓર નબિયોં કા નાહક કત્લ કરતે થે, યહ ઉનકી જયાદતિયોં કા નતીજા હૈ.

૬૨. બેશક જો મુસલમાન હો, યહુદી હો, નસારા (ઈસાઈ) હો યા સાબી હો,^૨ જો કોઈ ભી અલ્લાહ તઆલા ઓર કયામત કે દિન પર ઇમાન લાયેગા ઓર અરછે કામ કરેગા ઉસ કા બદલા ઉસ કે રબ કે પાસ હૈ, ઓર ઉનકો ન કોઈ ડર હૈ ઓર ન કોઈ ગમ હોગા.

૬૩. ઓર જબ હમ ને તુમ સે વચન લિયા ઓર તુમ્હારે ઉપર તૂર પહાડ લા ખડા કર દિયા^૩ ઓર કહા-જો હમ ને તુમહેં દિયા હૈ, ઉસે મજબૂતી સે પકડે રહો ઓર જો કુછ ઉસ મેં હૈ ઉસે યાદ કરો, તાકિ તુમ બચ સકો.

૬૪. ફિર તુમ ઉસ કે બાદ ભી ફિર ગયે, ફિર અગર અલ્લાહ તઆલા કા ફજલ ઓર રહમત તુમ પર ન હોતી, તો તુમ નુકસાન ઉઠાને વાલે હોતે.

૧. યહ હાદસા ભી ઉસી તીહ કે મેદાન કા હૈ, મિસ્ર સે મતલબ ઇજિપ્ત દેશ નહી બલ્કિ કોઈ શહર હૈ, મતલબ યહ હૈ કિ યહાં સે કિસી ભી શહર મેં ચલે જાઓ ઓર વહાં ખેતી કરો, અપની પસન્દ કી તરકારિયાં વ દાલેં ઉગાઓ ઓર ખાઓ, ઉનકી યહ માંગ ચૂંકિ ઇન્આમ કા અનાદર થા ઇસલિયે ફટકાર કે રૂપ મેં કહા ગયા કિ “તુમ્હારે લિયે વહાં તુમ્હારી મન પસન્દ ચીઝેં હૈ.”
૨. શાબીઈન શાબી કા બહુવચન (જમા) હૈ, યહ વે લોગ હૈ જો જરૂર શરૂઆતી દોર મેં કિસી સરચે ધર્મ (દીન) કે માનનેવાલે રહે હોંગે (ઇસલિયે કુરઆન મેં યહૂદી, ઇસાઈ ધર્મ કે સાથ બચાન કિયા ગયા હૈ) લેકિન બાદ મેં ઉન કે અન્દર ફરિશ્તો કી પૂજા કા રિવાજ હો ગયા યા યહ કિસી ભી ધર્મ કે માનનેવાલે ન રહે, ઇસી વજહ સે બેદીનોં કો સાબી કહા જાને લગા.
૩. જબ તોરાત કે હુકમોં કે લિયે યહૂદિયોં ને દુશ્મની કે તોર પર કહા કિ હમ સે તો ઇન હુકમોં કા પાલન નહી હો સકેગા તો અલ્લાહ તઆલાને તૂર પહાડ કો છત કી તરહ ઉન કે ઉપર ઉઠા દિયા, જિસસે ડર કર ઉન્હોંને પાલન કરને કા વચન દિયા.

૬૫. ઓર અવશ્ય હી તુમ્હે ઉન લોગોં કે બારે મેં ઇલ્મ લી હૈ, જો તુમ મેં સે શનિવાર^૧ કે બારે મેં હદ સે તજાઉજ કર ગયે ઓર હમ ને (ભી) કહ દિયા કિ તુમ જલીલ બન્દર બન જાઓ.

૬૬. ઇસે હમને અગલે-પિછલોં કે લિયે હોશિયાર રહને કી વજહ બના દિયા, ઓર કરનેવાલોં કે લિયે નસીહત હૈ.

૬૭. ઓર મૂસા (અ.સ.) ને જબ અપની જાતિ સે કહા કિ અલ્લાહ તઆલા તુમ્હે એક ગાય^૨ જિન્હ કરને કા હુકમ દેતા હૈ, તો ઉન્હોંને કહા કિ “હમ સે કયોં મઝાક કરતે હો ?” આપ ને જવાબ દિયા કિ “મેં એસી બેવફૂઝી સે અલ્લાહ તઆલા કી પનાહ લેતા હૂં.”

૬૮. ઉન્હોંને કહા-હે મૂસા ! (અ.સ.) અલ્લાહ સે દુઆ કીજિએ કી હમેં ઉસ કે બારે મેં બતા દે, આપને ફરમાયા, સુનો ! વહ ગાય ન તો બૂઢી હો ઓર ન બઠિયા, બલ્કિ દરમિયાની ઉમ્મ કી હો, અબ તુમ્હે જો હુકમ દિયા ગયા હૈ ઉસકા પાલન કરો.

૬૯. વે ફિર કહને લગે કી અલ્લાહ સે

દુઆ કીજિએ કી વહ હમેં બતા દે કિ ઉસકા રંગ કેસા હો ? ફરમાયા વહ કહતા હૈ કિ ગાય સુનહરે તીજે રંગ કી હો, ઓર દેખને વાલોં કો ખુશ કર દેતી હો.

૭૦. વે કહને લગે કી અપને રબ સે દુઆ કીજિએ કી વહ હમેં ખોલ કર બતા દે કી વહ કેસી હો ? ઇસ તરહ કી બહુત સી ગાયેં હૈ પતા નહી ચલતા, અગર અલ્લાહને ચાહા તો હમેં હિદાયત હાસિલ હો જાએગી.

૭૧. ઉસ ને કહા કિ અલ્લાહ કા હુકમ હૈ કિ વહ ગાય ખેતીવાલી જમીન મેં હલ જોતનેવાલી ઓર ખેતોં કો પાની પિલાને વાલી નહી, વહ સ્વસ્થ ઓર બેદાગ હૈ, ઉન્હોંને કહા અબ આપને વાજેહ કર દિયા, ફિર ભી વહ આદેશોં કા પાલન કરનેવાલે નહી થે, લેકિન ઉસે માના ઓર ગાય કી કુર્બાની દી.

૭૨. ઓર જબ તુમ ને એક જાન કો કત્લ કર દિયા, ફિર એક-દૂસરે પર ઇલ્જામ લગાને લગે, ઓર અલ્લાહ કો તુમ્હારી છુપાઈ બાત જાહિર કરની થી.

1. શનિવાર કે દિન ચહૂદિયોં કો મછલી કા શિકાર, બલ્કિ કોઈ ભી કામ કરને સે રોકા ગયા થા, લેકિન ઉન્હોંને એક બહાના નિકાલ કર અલ્લાહ કે હુકમ કી નાફરમાની કી. શનિવાર કે દિન (ઇમ્તેહાન કે લિયે) મછલિયા જયાદા આતી, ઉન્હોંને ગડડે ખોદ લિયે તાકિ મછલિયાં ઉસ મેં ફંસી રહેં ઓર ફિર રવિવાર કે દિન ઉન કો પકડ લેતે.
2. ઇસ્રાઈલ કી ઓલાદ મેં બિના કિસી ઓલાદ કે એક આદમી થા, ઉસ કા એક હી વારિસ ઉસ કા ભતીજા થા, એક રાત ઉસ ભતીજેને અપને ચાચા કા કત્લ કરકે લાશ કિસી દૂસરે આદમી કે દરવાજે પર ડાલ દી, અસલી કાતિલ કી ખોજ મેં વે એક-દૂસરે કો કહને લગે, આખિર મેં બાત મૂસા (અ.સ.) તક પહુંચી, તો ઉન્હેં એક ગાય જિન્હ કરને કા હુકમ હુઆ, ગાય કે ગોશ્ત કા એક ટુકડા લાશ પર મારા ગયા, જિસસે વહ જિન્દા હો ગયા ઓર કાતિલ કો પહચાન કરાતે હી મર ગયા. (ફતહુલ કદીર)

७३. हम ने कहा कि उस गाय का अंक टुकड़ा मुर्दा के ज़िस्म पर भारो (यह ज़िन्दा हो जायेगा) उसी तरह अल्लाह तआला मुर्दा को ज़िन्दा करके तुम्हारी अकलमंटी के लिये निशानियां दिखाता है।

७४. फिर उस के बाद तुम्हारे दिल पत्थर जैसे बलिक उस से ली जयादा मजबूत हो गये, कुछ पत्थरों से तो नहरें बह निकलती हैं तथा कुछ इट जाते हैं और उन से पानी निकलता है, और कुछ अल्लाह तआला के दर से गिर पड़ते हैं, और तुम अल्लाह तआला को अपने अमल से अन्जान न जानो।

७५. (हे मुसलमानो !) क्या तुम चाहते हो कि यह (यहूदी) तुम्हारा यकीन कर लें - जबकि उन में ऐसे ली हैं जो अल्लाह का कलाम सुनते हैं फिर उसे समझने के बाद उसे डर-बदल कर देते हैं, और ऐसा वे जानकर करते हैं।

७६. और जब इमानवालों से मिलते हैं तो अपनी इमानदारी जाहिर करते हैं, और जब आपस में मिलते हैं तो कहते हैं कि मुसलमानों तक क्यों यह बातें

पहुंयाते हो जो अल्लाह ने तुम्हें सिखायी है, क्या जानते नहीं कि ये तो अल्लाह के सामने तुम पर उनका सुबूत हो जायेगा।

७७. क्या ये नहीं जानते कि अल्लाह तआला उनकी छुपी और जाहिर सबी बातें जानता है।

७८. और उन में से कुछ अनपढ़ ऐसे ली हैं जो उम्मीदों के सिवाय किताब नहीं जानते और सिर्फ अटकल करते हैं।

७९. उन लोगों के लिये हलाकत है, जो ખુદ अपने हाथों लिखी किताब को अल्लाह की किताब कहते हैं, और इस तरह दुनिया (धन) कमाते हैं, अपने हाथों लिखने की वजह से उनकी बरबादी है और अपनी इस कमाई की वजह से उनका पिनाश है।

८०. और ये लोग कहते हैं कि हम तो कुछ ही दिन जहन्नम में रहेंगे, (उन से) कहो कि क्या तुम ने अल्लाह तआला से कोई वादा लिया है^१ ? अगर है तो बेशक अल्लाह तआला अपना वादा तोड़ेगा नहीं, या तुम अल्लाह के उपर यह बातें लगाते हो जिन्हें तुम नहीं जानते^२।

1. यहूदी कहते थे कि दुनिया का वजूद केवल सात हजार साल के लिये है और हम हजार साल के बादले अंक दिन जहन्नम में रहेंगे, इस तरह सिर्फ सात दिन नरक में रहेंगे, कुछ कहते थे कि हम ने चालीस दिन बखड़े की इबादत की थी, चालीस दिन नरक में रहेंगे, अल्लाह तआला इरमाता है कि क्या तुम ने अल्लाह से समझौता किया है ? अल्लाह तआला के साथ इस तरह का कोई वादा नहीं है।
2. या तुम्हारा यह दावा कि अगर हम नरक में गये ली तो सिर्फ कुछ दिनों के लिये जायेंगे, तुम्हारे अपनी तरफ से है, और इस तरह तुम अल्लाह के उपर ऐसी बातें लगाते हो जिसका तुम्हें ખુદ इल्म नहीं है, आगे अल्लाह तआला अपना वह कानून बयान कर रहा है जिस के आधार पर क्यामत के दिन वह नेकी करने वाले और बुरों को उन की नेकी और बुरे काम की सजा देगा।

૮૧. બેશક જિસને ભી ગુનાહ કિયા ઓર ઉસ કે ગુનાહ ને ઉસે ઘેર લિયા વહ જહન્નમી હૈ, વહ હમેશા જહન્નમ મે રહેગા.

૮૨. ઓર જો લોગ ઇમાન લાયે ઓર નેક અમલ કિયે વે જન્નતી હૈ, જો હમેશા જન્નત મે રહેંગે.

૮૩. ઓર જબ હમ ને ઇસરાઈલ કે પુત્રો સે વાદા લિયા કિ-તુમ અલ્લાહ કે સિવાય કિસી ઓર કી ઇબાદત ન કરના ઓર મા-બાપ કે સાથ અચ્છા સૂલુક કરના, ઓર ઉસી તરહ કરીબી રિશ્તેદારો, યતીમો ઓર ગરીબો કે સાથ, ઓર લોગોં કો અચ્છી બાતે બતાના, નમાઝ કાયમ કરના ઓર ઝકાત દેતે રહના, લેકિન થોડે સે લોગોં કે સિવાય તુમ સભી મુકર ગયે ઓર મુંહ મોડ લિયે.

૮૪. ઓર જબ હમ ને તુમ સે વાદા લિયા કિ આપસ મે ખૂન ન બહાના (કત્લ ન કરના) ઓર અપનોં કો દેશ સે ન નિકાલના, તુમ ને કુબૂલ કિયા ઓર તુમ ઉસ કે ગવાહ બને.

૮૫. ફિર ભી તુમ ને અપનોં કા કત્લ કિયા ઓર અપને એક ગુટ કો દેશ સે નિકાલા ઓર ગુનાહ ઓર જલન કરને કે કામ મે ઉન કે ખિલાફ દૂસરે કા પક્ષ લિયા, હાં જબ વે બન્ટી બનકર તુમ્હારે પાસ આયે તો તુમ ને ઉન કે બદલે મે માલ દિયા (જિસે ફિદિયા કહતે હૈ),

લેકિન ઉનકા નિકાલના જો તુમ પર હરામ થા (ઉસકી કુછ ફિક ન કી) કયા તુમ કિતાબ કી કુછ બાતે માનતે હો ઓર કુછ કો નકારતે હો ? તુમ મે સે જો ભી એસા કરે ઉસકી સઝા ઇસ કે સિવાય કયા હો કિ દુનિયા મે જિલ્લત ઓર કયામત કે દિન કહિન સઝાઓ કી માર ! ઓર અલ્લાહ તુમ્હારે આમાલ સે અંજાન નહીં હૈ.

૮૬. વે વે લોગ હૈ જિન્હોંને દુનિયા કી જિંદગી કો આખિરત કે બદલે ખરીદ લિયા હૈ, ઉનકી ન સઝાયેં કમ હોંગી ન ઉનકી મદદ કી જાએગી.

૮૭. ઓર હમ ને મૂસા (અ.સ.) કો કિતાબ અતા કી ઓર ઉન કે બાદ લગાતાર રસૂલ ભી ભેજે ઓર હમ ને ઇસા (અ.સ.) બિન મરિયમ કો વાજેહ નિશાનિયાં અતા કી ઓર પાકીઝા રૂહ (હજરત જિબ્રીલ) સે ઉનકી તાઈદ કરાચી, લેકિન જબ કભી ભી તુમ્હારે પાસ રસૂલ વહ ચીઝ લાએ જો તુમ્હારે પિચારોં કે ખિલાફ થી, તુમ ન ફોરન તકબ્બુર કિયા, ફિર કુછ કો તુમ ને ઝુઠલા દિયા ઓર કુછ કો કત્લ કર દિયા.

૮૮. ઓર ઉન્હોંને કહા કિ હમારે દિલ ઢંકે હુએ હૈ, (નહી, નહી) બલ્કિ ઉન કે કુફ કી વજહ સે ઉન્હેં અલ્લાહ ને ઘિત્કાર દિયા હૈ, તો ઉન મે ઇમાન વાલે સિર્ફ થોડે હૈ.¹

1. દિલોં પર સચ્ચી બાતોં કા અસર ન પડના, કોઈ બડખ્ખન કી બાત નહીં બલ્કિ યહ નિન્દનીય (જલીલ) હોને કી નિશાની હૈ, ઇસલિએ ઉનકા ઇમાન ભી તનિક હૈ (જો અલ્લાહ કે યહાં કુબૂલ નહીં હૈ) યા ઉન મે ઇમાન લાને વાલે ભી થોડે હી લોગ હોંગે.

८८. और जब उन के पास उनकी किताब (तौरात) की पुष्टि (तसदीक) करने के लिये एक किताब (पाक कुरआन) आ गई, अगरचे इस से पहले ये भुट इस के द्वारा काफ़िरो पर ज़त चाहते थे, तो आ जाने के बावजूद और पहचान लेने के बावजूद उन्हें नकार दिया, अल्लाह (तआला) की लानत हो काफ़िरो पर.

८९. बहुत बुरी है वह चीज़ जिसके जटले उन्होंने अपने को बेय डाला, वह उनका कुफ़्र करना है अल्लाह तआला की तरफ़ से उतरी किताब को, सिर्फ़ इस बात से जल कर कि अल्लाह ने अपनी नेमत अपने जिस बन्दे पर चाहा उतारा, इस कारण वे क्रोध (ग़ज़ब) पर क्रोध के भागी हो गये^१ और उन काफ़िरो के लिये अपमानजनक (इस्पा करने वाला) अज़ाब है.

९०. और जब उन से कहा गया कि उस पर इमान लाओ जिसे अल्लाह ने उतारा है, तो उन्होंने कह दिया कि जो हम पर (तौरात) नाज़िल हुआ उस पर हमारा इमान है, और वह उस के सिपाय (पाक कुरआन) का इन्कार करते हैं, जब कि वह सच है, उन के पास

(धर्मग्रन्थ) की तसदीक कर रहा है, (हे ! रसूल) उन से कहो कि अगर तुम अपनी किताब पर यकीन रखते हो तो इस से पहले अल्लाह के रसूलों का क़त्ल क्यों किया?

९१. और तुम्हारे पास मूसा (अ.स.) यही निशानियाँ लेकर आये, लेकिन फिर भी तुम ने बछड़े की पूजा की, तुम हो ही ज़ालिम.

९२. और जब हम ने तुम से पादा लिया और तुम पर तूर पहाड़ भड़ा कर दिया (और कह दिया) की हमारी अता की हुं यीजों को मजबूती से पकड़ो और सुनो, तो उन्होंने कहा हम ने सुना और नाइरमानी की, और उन के दिलों में बछड़े का प्रेम (जैसा कि) पिला दिया गया,^२ उन के कुफ़्र की वजह से, (उनसे) कह दीजिये कि तुम्हारा इमान तुम्हें बुरा हुक़म दे रहा है, अगर तुम इमान पाते हो.

९३. (आप) कह दीजिये कि अगर अल्लाह के पास आज़िज़त का घर तुम्हारे ही लिये है और किसी के लिये नहीं, तो आओ अपनी सख़्ताई की पुष्टि (तसदीक) के लिये मौत मांगो.

९४. लेकिन अपने अमल को देखते हुये

१. क्रोध (गुस्सा) पर क्रोध का मतलब होता है, बहुत ज्यादा क्रोध, क्योंकि बार-बार वे क्रोध का काम करते रहे, जैसा कि तफ़सील से गुज़र चुका है और अब सिर्फ़ हसद की वजह से कुरआन और हज़रत मोहम्मद सल्लल्लाहु अलैयहि व सल्लमका इन्कार किया.
२. अतः तो प्यार भुट ही ऐसा ज़ज्बा है कि इंसान को अंधा और बहरा बना देता है, दूसरे इसको (पिला दी गई) से तुलना (मुआजना) की गई है क्योंकि पानी इंसान के नस-नस और ज़िस्म की आंतों में ढोड़ता है जबकि जाने का सामान इस तरह नहीं होता. (इतहल कदीर)

વે કભી ભી મોત નહી માંગેગે ઔર અલ્લાહ (તઆલા) ઝાલિમોં કો અચ્છી તરહ જાનતા હૈ.

૯૬. બલ્કિ સબસે જયાદા દુનિયા કી જિન્દગી કો પ્યાર કરને વાલા (એ નબી !) આપ ઉન્હી કો પાઁગે, ચે જિન્દગી કી લાલચ મેં મુશરિકોં (મૂર્તિપૂજકોં) સે ભી જયાદા હૈ, ઉન મેં સે હર શખ્સ એક-એક હજાર સાલ કી ઉમ્મ ચાહતા હૈ, અગરચે ચે ઉમ્મ દિયા જાના ભી ઉન્હેં અજાબોં સે નહીં બચા સકતા, અલ્લાહ (તઆલા) ઉન કે અમલ કો અચ્છી તરહ દેખ રહા હૈ.

૯૭. (એ નબી!) આપ કહ દીજિએ કિ જો જિબ્રીલ કે દુશ્મન હોં, જિસ ને આપ કે દિલ પર અલ્લાહ કા પૈગામ ઉતારા હૈ, જો પૈગામ ઉનકે પાસ કી કિતાબ કી તસદીક કરને વાલા ઔર ઇમાન વાલોં કો હિદાયત ઔર ખુશખબરી દેને વાલા હૈ, (તો અલ્લાહ ભી ઉનકા દુશ્મન હૈ)¹

૯૮. જો ઇન્સાન અલ્લાહ કા ઔર ઉસકે ફરિશ્તો ઔર ઉસકે રસૂલોં વ જિબ્રીલ ઔર મીકાઇલ કા દુશ્મન હો, એસે કાફિરોં (અધર્મિયોં) કા દુશ્મન ખુદ અલ્લાહ હૈ.

૯૯. ઔર બેશક હમ ને આપ કી તરફ વાજેહ નિશાનિયાં ભેજી હૈ, જિનકો ફાસિકોં કે સિવાય ઔર કોઇ ઇન્કાર નહીં કરતા.

૧૦૦. ચે લોગ જબ કભી ભી વાદા કરતે હૈ તો ઉન કા એક ન એક ગુટ ઉસે તોડ દેતા હૈ, બલ્કિ ઉન મેં સે જયાદાતર ઇમાન સે ખાલી હૈ.

૧૦૧. ઔર જબ કભી ઉન કે પાસ અલ્લાહ કા કોઇ રસૂલ ઉનકી કિતાબ કી તસદીક (પુષ્ટિ) કરને આયા, તો ઉન અહલે કિતાબ કે એક ગુટ ને અલ્લાહ કી કિતાબ કો ઇસ તરહ પીછે ડાલ દિયા જેસે જાનતે નહીં થે.

1. હદીસોં મેં હૈ કિ ચહૂદિયોં કે કુછ આલિમ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કે પાસ આયે ઔર કહા કિ અગર આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉનકા ઠીક જવાબ દે દિયા તો હમ ઇમાન લે આયેગે, કયોંકિ નબી કે સિવા ઉનકા જવાબ કોઇ નહીં દે સકતા, જબ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ઉન કે સવાલોં કા જવાબ ઠીક-ઠીક દે દિયા તો ઉન્હોંને કહા કિ આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ પર પ્રકાશના (વહયી) કોન લાતા હૈ ? આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ફરમાયા “જિબ્રીલ”. ચહૂદી કહને લગે કિ જિબ્રીલ તો હમારા દુશ્મન હૈ, વહી તો લડાઇ, કત્લ ઔર અઝાબ લેકર ઉતરતા રહા હૈ ઔર ઇસ બહાને સે આપ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમકો માનને સે ઇન્કાર કર દિયા. (ઇબ્ને કસીર ઔર ફતહુલ કદીર)

१०२. और उस के पीछे लग गये जिसे शैतान, (हजरत) सुलेमान के मुल्क में पढ़ते थे सुलेमान ने तो कुछ न किया था बल्कि यह कुछ शैतानों का था, वे लोगों को जादू सिखाते थे, और जाबिल में हाज़त और माज़त दो इरिशतों पर जो उतारा गया था, वह दोनों भी किसी शम्स को उस पक़्त तक न सिखाते थे जब तक वे यह न कह दें कि हम तो अक़्द एम्तेहान हैं, तू कुछ न कर, फिर लोग उन से वह सीजते जिससे पति-पत्नी में कूट डाल दें, हकीकत में वे बिना अल्लाह की मर्ज़ के किसी को कोय़ नुक़सान नहीं पहुँचा सकते^१ ये लोग वह सीजते हैं जो धनहें न नुक़सान पहुँचाये और न झयेदा पहुँचा सके, और वह निश्चित रूप से जानते हैं कि इस के लेने वाले का आभिरत में कोय़ हिस्सा नहीं है, और वह बहुत ही बुरी चीज़ है जिसके बदले वे अपने आप को बेच रहे हैं, अगर ये जानते होते.

१०३. और अगर ये लोग धर्मान लाते और अल्लाह से डर रभते तो अल्लाह (तआला) की ओर से भलाय़ मिलती, अगर ये जानते होते.

१०४. ओ धर्मानवालो ! तुम (नबी (स.अ.प.)) को राधना (हमारा ध्यान दीजिये या हमारा ध्याल कीजिये) न कहा करो, बल्कि उम्बुरना (हमारी ओर देजिये) कहो^२ और सुन्ते रहा करो और काफ़िरो के लिये दुज्हायी अजाब हैं.

१०५. न तो अहले किताब के काफ़िर और न मूर्तिपूजक चाहते हैं कि तुम पर तुम्हारे रब की तरफ़ से भलाय़ उतरे (उन के इस हसद से क्या हुआ?) अल्लाह तआला जिसे चाहे अपनी रहमत भास तरीके से अता कर दे और अल्लाह बडा इज़ल वाला है.

१०६. जिस आयत को हम मंसूख़ कर दें या भुला दें उससे अच्छी या उस जैसी और लाते हैं^३ क्या तू नहीं जानता कि अल्लाह हर चीज़ की कुदरत रभता है.

१. यह जादु भी उस समय तक किसी को नुक़सान नहीं पहुँचा सकता, जब तक अल्लाह का हुक़म और मर्ज़ न हो, इसलिये उस के सीजने का क्या झयेदा है ? यही पज़ह है कि इस्लाम ने जादू सीजने और करने को कुछ कहा है, हर तरह की भलाय़ की कामना और नुक़सान से बचाव के लिये केवल अल्लाह तआला से ही हुआ की जाये क्योंकि यही हर चीज़ का करने वाला है और मजबूक़ का हर काम उसी की मर्ज़ से होता है.
२. रोधना का मतलब है, हमारा पियार कीजिये, लेकिन यहूदी अपने हसद की पज़ह से इस लइज़ को थोडा सा भिगाड कर इस्तेमाल करते थे जिससे उसका मतलब बदल जाता था, वे कहते थे रोधना जिसका मतलब 'हमारे चरपाहे', या रोधना का मतलब है 'मुर्ज' पग़ैरह, अल्लाह तआला ने इरमाया कि तुम उम्बुरना कहा करो.
३. नसूख़ के शाब्दिक अर्थ (लइज़ मायने) तो "नक़ल" करने के हैं, लेकिन धार्मिक परिभाषा में अक़ हुक़म को मंसूख़ करके दूसरा हुक़म उतारने के हैं, यह बदलाव अल्लाह तआला की तरफ़ से हुआ है, जैसे आदम (अ.स.) के समय में सगे बहन-भ्राय़ में शादी जायज़ थी, बाद में इसे हराम कर दिया गया आदि, इसी तरह कुरआन में भी अल्लाह तआला ने कुछ हुक़म मंसूख़ करके उनकी जगह पर नये कानून उतारे हैं.

૧૦૭. કયા તુઝે માલૂમ નહીં કે ધરતી ઓર આકાશોં કા મુલક અલ્લાહ હી કે લિએ હૈ, ઓર અલ્લાહ કે સિવાય તુમ્હારા કોઈ સંરક્ષક (વલી) ઓર મદદગાર નહીં.

૧૦૮. કયા તુમ અપને રસૂલ સે પેસે સવાલ કરના ચાહતે હો જેસે ઇસસે પહેલે મૂસા (અ.સ.) સે પૂછા ગયા^૧ (સુનો!) જો ઇમાન કો કુફ્ર સે બદલતા હૈ વહ સીધી રાહ સે ભટક જાતા હૈ.

૧૦૯. ઇન અહલે કિતાબ કે જયાદાતર લોગ સચ્ચાઈ જાહિર હો જાને કે બાવજૂદ સિર્ફ હસદ ઓર જલન કી વજહ સે તુમ્હે ભી ઇમાન સે હટા દેના ચાહતે હૈ. તુમ ભી માફ કરો ઓર છોડ દો યહાં તક કિ અલ્લાહ અપના ફૈસલા લાગૂ કર દે, બેશક અલ્લાહ (તઆલા) હર કામ કરને કી કુદરત રખતા હૈ.

૧૧૦. તુમ નમાઝ કી અદાયગી કરો ઓર ઝકાત (ધર્મદાન) દેતે રહો ઓર જો ભલાઈ તુમ અપને લિયે આગે ભેજોગે સબ કુછ અલ્લાહ કે પાસ પા લોગે, બેશક અલ્લાહ તઆલા તુમ્હારે અમલ કો દેખ રહા હૈ.

૧૧૧. ઓર યે કહતે હૈં કિ જન્નત મેં યહૂદી ઓર ઇસાઈ કે સિવાય કોઈ ન જાયેગા, યે સિર્ફ ઉન કી તમન્નાયેં હૈ, ઉન સે કહો કિ અગર તુમ સચ્ચે હો તો કોઈ સુબૂત તો પેશ કરો.

૧૧૨. સુનો ! જિસ ને અપને કો અલ્લાહ કે સપુર્દ કર દિયા, ઓર નેક હૈં ઉસી કે લિયે ઉસ કે રબ કે યહાં અજ્ર હૈં ઓર ન ઉન પર કોઈ ડર હોગા ન કોઈ ગમ.

૧૧૩. યહૂદી કહતે હૈં ઇસાઈ સહી રાસ્તે પર નહીં, ઓર ઇસાઈ કહતે હૈં કિ યહૂદી સહી રાસ્તે પર નહીં, જબકિ યે તોરાત પઢતે હૈં, ઇસી તરહ ઇન હી જેસી બાત જાહિલ ભી કહતે હૈં,^૨ કયામત કે દિન અલ્લાહ ઇન કે ઇસ ઇખ્તિલાફ કા ફૈસલા કર દેગા.

૧૧૪. ઓર ઉસ સે બડા જાલિમ કોન હૈં? જો અલ્લાહ તઆલા કી મસ્જિદોં મેં અલ્લાહ કા ઝિક્ર કરને સે રોકે, ઓર ઉનકો બર્બાદ કરને કી કોશિશ કરે,^૩ એસે લોગોં કો ડરતે હુએ ઉસ મેં દાખિલ હોના ચાહિએ, ઉન કે લિએ દુનિયા મેં ભી ઝિલ્લત હૈં ઓર આખિરત મેં ભી બડી-બડી સઝાયેં હૈં.

૧. મુસલમાનોં (સહાબા) કો ચેતાવની (તંબીહ) દી જા રહી હૈં કિ તુમ યહૂદિયોં કી તરહ અપને રસૂલ સે અપની મનમાની ગેરજરૂરી સવાલ મત કિયા કરો, ઇસ મેં કુફ્ર કી ઉમ્મીદ હૈં.
૨. અહલે કિતાબ કે મુકાબલે મેં અરબ કે મૂર્તિપૂજક પઢે લિખે નહીં થે, ઇસલિએ ઉન્હેં જાહિલ કહા ગયા, લેકિન વે ભી મૂર્તિપૂજક હોને કે બાવજૂદ યહૂદી ઓર ઇસાઈયોં કી તરહ ઇસ ઝુહી ઉમ્મીદોં મેં લિખ્ત (મુખ્તિલા) થે કિ વહી સચ્ચાઈ પર હૈં ઇસીલિએ વે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ કો અધર્મોં કહતે થે.
૩. તબાહી સિર્ફ યહી નહીં હૈં કિ ઉસે ઢા દિયા જાયે તથા ઇમારત કો નુકસાન પંહુચાયા જાયે, બલકિ ઉન મેં અલ્લાહ કી ઇબાદત ઓર ઝિક્ર કરને સે રોકના, ધાર્મિક નિયમોં કી સ્થાપના (કાયમ કરના) ઓર શિર્ક કે પ્રદર્શન (મજાહિર) સે પાક કરને સે મના કરના ભી મુલમ ઓર અલ્લાહ કે ઘરોં કો બરબાદ કરના હૈં.

੧੧੫. ਔਰ ਪੂਰਬ ਵ ਪਸ਼ਚਿਮ ਕਾ ਮਾਲਿਕ ਅਲ਼ਲਾਹ ਹੀ ਹੈ, ਤੁਮ ਜ਼ਿਧਰ ਲੀ ਮੁੰਹ ਕਰੋ ਉਧਰ ਹੀ ਅਲ਼ਲਾਹ ਕਾ ਮੁੰਹ ਹੈ,^੧ ਅਲ਼ਲਾਹ ਤਆਲਾ ਭਹੁਤ ਟਾਕਤਵਾਲਾ ਜਾਨਨੇਵਾਲਾ ਹੈ.

੧੧੬. ਔਰ ਧੇ ਕਹਤੇ ਹੈ ਕਿ ਅਲ਼ਲਾਹ ਤਆਲਾ ਕੀ ਔਲਾਦ ਹੈ (ਨਹੀ ਭਟਿਕ) ਵਹ ਪਾਕ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਔਰ ਆਕਾਸ਼ੋਂ ਕੀ ਸਾਰੀ ਮਖ਼ਲੂਕ ਪਰ ਉਸਕੀ ਹੁਕੂਮਤ ਹੈ ਔਰ ਹਰ ਏਕ ਉਸਕਾ ਫ਼ਰਮਾਂਭਰਦਾਰ ਹੈ.

੧੧੭. ਵਹ ਆਕਾਸ਼ੋਂ ਔਰ ਧਰਤੀ ਕਾ ਈਜ਼ਾਦ ਕਰਨੇਵਾਲਾ ਹੈ, ਔਰ ਵਹ ਜਿਸ ਕਾਮ ਕਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਤਾ ਹੈ ਕਹ ਦੇਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਜਾ, ਵਹ ਹੋ ਜਾਤਾ ਹੈ.

੧੧੮. ਔਰ ਈਸੀ ਤਰਹ ਅਨਪਛ ਲੋਗੋਂ ਨੇ ਲੀ ਕਹਾ ਕਿ ਯੂਦ ਅਲ਼ਲਾਹ ਤਆਲਾ ਹਮ ਸੇ ਜਾਤੇ ਕਯੋਂ ਨਹੀ ਕਰਤਾ ਯਾ ਹਮਾਰੇ ਪਾਸ ਕੋਏ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕਯੋਂ ਨਹੀ ਆਤੀ, ਈਸੀ ਤਰਹ ਐਸੀ ਹੀ ਜਾਤ ਉਨ ਕੇ ਪਹਲੇ ਲੋਗੋਂ

ਨੇ ਲੀ ਕੀ ਥੀ, ਉਨ ਕੇ ਔਰ ਈਨ ਕੇ ਫਿਲ ਏਕ ਜੈਸੇ ਹੋ ਗਏ, ਹਮ ਨੇ ਤੋ ਧਕੀਨ ਕਰਨੇ ਵਾਲੋਂ ਕੇ ਲਿਖੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਯੋਂ ਕਾ ਭਯਾਨ ਕਰ ਦਿਯਾ.

੧੧੯. ਹਮ ਨੇ ਆਪ ਕੋ ਹਕ ਕੇ ਸਾਥ ਯੁਸ਼ਾਯਯਰੀ ਦੇਨੇਵਾਲਾ ਔਰ ਆਗਾਹ ਕਰਨੇਵਾਲਾ ਭਨਾਕਰ ਲੇਜਾ ਹੈ ਔਰ ਨਰਕਵਾਸਿਯੋਂ ਕੇ ਭਾਰੇ ਮੇਂ ਆਪ ਸੇ ਨਹੀ ਪ੍ਰਥਾ ਜਾਯੇਗਾ.

੧੨੦. ਔਰ ਆਪ ਸੇ ਧਹੂਈ ਔਰ ਈਸਾਏ ਕਲੀ ਲੀ ਯੁਸ਼ਾ ਨ ਹੋਗੇਂ ਜਭਤਕ ਕਿ ਆਪ ਉਨ ਕੇ ਮਜ਼ਹਬ ਕਾ ਅਨੁਕਰਾਨ (ਪੈਰਵੀ) ਨ ਕਰ ਲੋ, (ਆਪ) ਕਹ ਦੀਯੋ ਕਿ ਅਲ਼ਲਾਹ ਕੀ ਹਿਦਾਯਤ ਹੀ ਹਿਦਾਯਤ ਹੋਤੀ ਹੈ,^੨ ਔਰ ਅਗਰ ਆਪ ਨੇ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ਈਲਮ ਆ ਜਾਨੇ ਕੇ ਭਾਵਯੂਦ ਫ਼ਿਰ ਲੀ ਉਨਕੀ ਈਲਮਾਂਓਂ ਕੀ ਪੈਰਵੀ ਕੀ ਤੋ ਅਲ਼ਲਾਹ ਕੇ ਪਾਸ ਨ ਤੋ ਆਪ ਕਾ ਕੋਏ ਵਲੀ ਹੋਗਾ ਨ ਕੋਏ ਮਦਦਗਾਰ.

1. ਹਿਜ਼ਰਤ ਕੇ ਭਾਦ ਜਭ ਮੁਸਲਮਾਨ 'ਭੇਤੁਲ ਮੁਕਦਸ' ਕੀ ਔਰ ਮੁੰਹ ਕਰਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪਛਾ ਕਰਤੇ ਥੇ, ਤੋ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਕੋ ਈਸਕਾ ਦੁਜ ਥਾ, ਈਸ ਮੌਕਾ ਪਰ ਧਹ ਆਯਤ ਉਤਰੀ, ਕੁਝ ਕਹਤੇ ਹੈ ਕਿ ਧਹ ਆਯਤ ਉਸ ਸਮਯ ਉਤਰੀ ਜਭ 'ਭੇਤੁਲ ਮੁਕਦਸ' ਸੇ ਫ਼ਿਰ ਜਾਨੇ ਕਾਅਭਾ ਕੀ ਔਰ ਮੁੰਹ ਕਰਨੇ ਕਾ ਹੁਕਮ ਹੁਆ ਤੋ ਧਹੂਈਯੋਂ ਨੇ ਤਰਹ-ਤਰਹ ਕੀ ਜਾਤੇ ਗਛੀ, ਕੁਝ ਕੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਈਸਕੇ ਉਤਰਨੇ ਕੀ ਵਜ਼ਹ ਸਫ਼ਰ ਮੇਂ ਸਵਾਰੀ ਪਰ ਨਫ਼ਿਲ ਨਮਾਜ਼ੋਂ ਕੋ ਪਛਨੇ ਕੀ ਈਜ਼ਾਜਤ ਹੁਏ ਕਿ ਸਵਾਰੀ ਕਾ ਮੁੰਹ ਕਿਧਰ ਲੀ ਹੋ, ਨਮਾਜ਼ ਪਛ ਸਕਤੇ ਹੋ, ਕਲੀ ਕੁਝ ਵਜ਼ਹ ਸੇ ਜਮਾ ਹੋ ਜਾਤੇ ਹੈ ਔਰ ਉਨ ਸਲੀ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੇ ਲਿਖੇ ਏਕ ਹੀ ਆਯਤ ਉਤਰਤੀ ਹੈ, ਐਸੀ ਆਯਤੋਂ ਕੇ ਲਿਖੇ ਕਏ ਕਥਨ (ਅਕਵਾਲ) ਜਮਾ ਹੋਤੇ ਹੈ, ਕਿਸੀ ਕਥਨ ਮੇਂ ਉਤਰਨੇ ਕੀ ਏਕ ਵਜ਼ਹ ਕਾ ਭਯਾਨ ਹੋਤਾ ਹੈ ਔਰ ਕਿਸੀ ਮੇਂ ਦੂਸਰਾ, ਧੇ ਆਯਤ ਲੀ ਈਸੀ ਤਰਹ ਕੀ ਹੈ. (ਅਹਸਨੁਲ ਤਫ਼ਾਸੀਰ)

2. ਜੋ ਅਭ ਈਸਲਾਮ ਧਰਮ ਕੀ ਸ਼ਕਲ ਮੇਂ ਹੈ ਜਿਸਕੀ ਟਾਪਤ ਨਭੀ ਸਲਲਲਾਹੁ ਅਲਾਯਹਿ ਵ ਸਲਲਮ ਦੇ ਰਹੇ ਹੈ, ਨ ਕਿ ਭਦਲੇ ਹੁਏ ਰੂਪ ਮੇਂ ਧਹੂਈ ਔਰ ਈਸਾਏ ਧਰਮ.

૧૨૧. જિન્હે હમને કિતાબ દી^૧ ઓર વે ઉસે પઢને કે હક કે સાથ પઢતે હે^૨ વે ઇસ કિતાબ પર ભી ઇમાન રખતે હે ઓર જો ઇસ પર ઇમાન નહી રખતે વહ ખુદ અપના ઘાટા કરતે હે.

૧૨૨. એ ઇસ્રાઇલ કે પૂત્રો ! મેને તુમ કો જો નેમતે દી હે ઉન્હે યાદ કરો ઓર ચહ કિ મેને તુમહે સારે જહાં મેં ફજાલત અતા કર રખી થી.

૧૨૩. ઓર ઉસ દિન સે કરો જિસ દિન કોઈ ઇન્સાન કિસી ઇન્સાન કો કોઈ

ફાયેદા ન પહુંચા સકેગા ન કિસી ઇન્સાન સે કોઈ બદલા ફુબૂલ કિયા જાયેગા ન ઉસે કોઈ સિફારિશ ફાયેદા પહુંચા સકેગી ન ઉસકી મદદ કી જાયેગી.

૧૨૪. ઓર જબ ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) કી ઉન કે રબ ને કઈ-કઈ બાતો સે પરીક્ષા લી^૩, ઓર ઉન્હોને સભી કો પૂરા કર દિખાયા તો (અલ્લાહ ને) ફરમાયા કિ મેં તુમહે લોગોં કા ઇમામ બના દુંગા, પૂછા ઓર મેરી ઓલાદ કો, જવાબ દિયા કિ મેરા વાદા જાલિમોં સે નહી.

૧. અહલે કિતાબ કે બુરે લોગોં કે બુરે ચરિત્ર ઓર અખલાક કા જરૂરી બયાન કરને કે બાદ ઉન મેં જો કુછ લોગ અરછે કામ કરને વાલે ઓર સરચે થે, ઇસ આચત મેં ઉનકી સિફતોં ઓર ઉન કો ઇમાનવાલે હોને કી ખબર દી જા રહી હે, ઇન મેં અબ્દુલ્લાહ બિન સલામ ઓર ઉન જેસે ઓર ઇન્સાન હે જિનકો ચહૂદિયોં મેં સે ઇસ્લામ ધર્મ ફુબૂલ કરને કી ખુશનસીબી હાસિલ હુઈ.
૨. “વહ ઇસ તરહ પઢતે હે, જિસ તરહ પઢને કા હક હે” કે કઈ મતલબ બયાન કિયે ગયે હે જેસે (૧) “ધ્યાનપૂર્વક પઢતે હે” જન્નત કા બયાન આતા હે તો જન્નત કી તમન્ના કરતે હે તથા જહન્નમ કા બયાન આતા હે તો ઉસસે બચે રહને કી દુઆ કરતે હે. (૨) ઇસ કે હલાલ કો હલાલ, હરામ કો હરામ સમજતે ઓર અલ્લાહ કે કલામ કો બદલા નહી કરતે, જેસે દૂસરે ચહૂદી કરતે થે. (૩) ઉસ મેં જો કુછ લિખા હે લોગોં કો બતાવે હે, ઉસકી કોઈ બાત નહી છિપાવે (૪) ઇસકી વાજેહ (સ્પષ્ટ) બાતોં કે અનુસાર અમલ કરતે હે, અસ્પષ્ટ (ગેર વાજેહ) બાતોં પર ઇમાન રખતે હે ઓર જો બાતે સમજ મેં નહી આતી ઉન્હે આલિમોં સે હલ કરવાવે હે. (૫) ઇસકી એક-એક બાત કા પાલન કરતે હે. (ફતહુલ કદીર)
૩. કલિમાત સે મુરાદ ધાર્મિક હુકમ, હજ કે કાનૂન, બેટે કી કુર્બાની, હિજરત, નમઝ્ક કી આગ, ઓર વહ સભી ઇમ્તેહાન હે જિન સે હઝરત ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) ગુજારે ગયે, ઓર વહ હર ઇમ્તેહાન મેં કામચાબ રહે જિસકે નતીજે મેં ઇન્સાનો કે મુખિયા પદ સે સમ્માનિત (સરફરાજ) કિયે ગયે, ઇસલિએ મુસલમાન હી નહી, ચહૂદી ઇસાઈ યહાં તક કિ અરબ કે મૂર્તિપૂજકોં, સબ હી મેં ઉન કે વ્યકિતત્વ કા સમ્માન (અહતેરામ) હે ઓર ઉનકો અગુવા માના ઓર સમજા જાતા હે.

૧૨૫. ઓર હમ ને બેતુલ્લાહ (કઅબા) કો ઇન્સાનોં કે લિએ સવાબ ઓર અમન કી જગહ બનાયા, તુમ “મુકામે ઇબ્રાહીમ” (ઇબ્રાહીમ કા મુકામ મસ્જિદ હરામ મેં એક મુકરર જગહ કા નામ હૈ જો કઅબા કે દરવાજે કે સામને થોડી બાયે હટકર હૈ) કો “મુસલ્લા” (નમાજ પઢ નેં કા મુકામ) મુકરર કર લો^૧, ઓર હમ ને ઇબ્રાહીમ ઓર ઇસ્માઇલ (અ.સ.) સે વાદા લિયા કિ મેરે ઘર કો તવાફ ઓર એતિકાફ કરને વાલોં ઓર રૂકુ ઉ કરને ઓર સજદા કરને વાલોં કે લિએ પાક ઓર સાફ રખો.

૧૨૬. ઓર જબ ઇબ્રાહીમ ને કહા, હે મેરે રબ ! તુ ઇસ જગહ કો શાન્તિમય (મામૂન) નગર બના ઓર યહાં કે રહને વાલોં કો જો અલ્લાહ ઓર કયામત કે દિન પર ઇમાન રખને વાલે હો, ફલોં કી રોજી અતા કર^૨ અલ્લાહ ને કહા કિ મેં કાફિરોં કો ભી થોડા ફાયેદા દૂંગા, ફિર

ઉન્હે આગ કે અઝાબ કી તરફ મજબૂર કર દૂંગા, યહ પહુંચને કી બુરી જગહ હૈ.

૧૨૭. જબ ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) ઓર ઇસ્માઇલ (અ.સ.) કઅબા કી બુનિયાદ (ઓર દીવારે) ઉઠાતે જાતે થે ઓર કહતે જાતે થે કિ એ હમારે રબ ! તૂ હમ સે કુબૂલ કર તૂ હી સુનને વાલા ઓર જાનને વાલા હૈ.

૧૨૮. હે હમારે રબ ! હમેં અપના ફરમાંબરદાર બના ઓર હમારી ઓલાદ મેં સે એક સમૂહ કો અપના ફરમાંબરદાર બના ઓર હમેં અપની ઇબાદતે સિખા ઓર હમારી તોબા કુબૂલ કર, તૂ તોબા કુબૂલ કરને વાલા, રહમ કરને વાલા હૈ.

૧૨૯. હે હમારે રબ ! ઉન મેં, ઉન્હી મેં સે એસ રસૂલ (ઇશદૂત) ભેજ^૩, જો ઉનકે પાસ તેરી આયતે પઢેં ઓર ઉન્હે કિતાબ વ હિકમત સિખાયે^૪ ઓર ઉન્હે પાક કરે, બેશક તૂ ગાલિબ ઓર હિકમત વાલા હૈ.

1. ‘ઇબ્રાહિમ કા મુકામ’ સે મતલબ વહ પત્થર હૈ, જિસ પર ખડે હોકર હજરત ઇબ્રાહિમ અલ્યહિરસલામ કઅબા કો બનાયા કરતે થે, ઇસ પત્થર પર હજરત ઇબ્રાહિમ અલ્યહિરસલામ કે પેર કે નિશાન હૈ. અબ ઇસ પત્થર કો એક શીશે મેં મહફૂજ કર દિયા ગયા હૈ, જિસે હર હાજી ઓર ઉમરા કરને વાલા ઇન્સાન બેતુલ્લાહ કી જિયારત કે વકત દેખ સકતા હૈ, ઇસ જગહ પર તવાફ પૂરા કરને કે બાદ દો રકાઅત નમાજ પઢના સુન્નત હૈ.
2. અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત ઇબ્રાહિમ કી ચે દુઆએ કુબૂલ કી, યહ નગર શાન્તિ (અમન) કિ નગરી ભી હૈ, ઓર ખેતી ન હોને કે બાવજૂદ ભી દુનિયા કે સભી ફલ ઓર હર તરહ કે અનાજ કી અધિકતા કો દેખ કર ઇન્સાન દંગ હો જાતા હૈ.
3. યહ હઝરત ઇબ્રાહીમ ઓર ઇસ્માઇલ કી આખિરી દુઆ હૈ, યહ ભી અલ્લાહ તઆલા ને કુબૂલ કિયા ઓર હજરત ઇસ્માઇલ (અ.સ.) કી ઓલાદ મેં સે હજરત મોહમ્મદ રસૂલ અલ્લાહ (સ.અ.વ.) કો રસૂલ બનાયા, ઇસીલિએ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા “મેં અપને બાપ હજરત ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) કી દુઆ, હજરત ઇસા કી ખુશખબરી ઓર અપની માં કા ખવાબ હૂં.” (મુસનદ અહમદ સસંદર્ભ ઇબ્ને કસીર)
4. કિતાબ સે મતલબ કુરઆન કરીમ ઓર હિકમત (પિજ્ઞાન) સે મતલબ હદીસ હૈ.

૧૩૦. ઓર ઇબ્રાહીમ કે ધર્મ (દીન) સે વહી મુંહ મોડેગા જો ખુદ બેવકૂફ હો, હમ ને તો ઉસે દુનિયા મેં ભી અપના લિયા ઓર આખિરત મેં ભી વહ નેક લોગોં મેં સે હે.

૧૩૧. જબ (ભી) ઉન કે રબ ને કહા કિ આત્મસમર્પણ કર દો તો કહા કિ મેંને સારે જહાં કે રબ કે લિએ આત્મસમર્પણ કર દિયા.

૧૩૨. ઇસી કી વસીયત ઇબ્રાહીમ ઓર યાકૂબ ને અપની ઓલાદ કો કી, કિ હમારે બચ્ચોં ! અલ્લાહ (તઆલા) ને તુમહારે લિએ ઇસ ધર્મ કો નિર્ધારિત કર દિયા હે, ખબરદાર ! તુમ મુસલમાન હી મરના.^૧

૧૩૩. કયા તુમ (હજરત) યાકૂબ કી મૌત કે વક્ત હાજિર થે? જબ ઉંહોંને અપની ઓલાદ સે કહા કિ તુમ મેરી મૌત કે બાદ કિસકી ઇબાદત કરોગે, તો સભી ને જવાબ દિયા થા કિ આપ કે રબ કી ઓર આપ કે બુજુર્ગ ઇબ્રાહીમ ઓર

ઈસ્માઈલ ઓર ઇસહાક કે માબૂદ કી, જો એક હી હે ઓર હમ ઉસી કે તાબેદાર રહેંગે.

૧૩૪. વહ ઉમ્મત તો ગુજર ચુકી, જો ઉંહોંને કિયા વો ઉન કે લિએ હે ઓર જો તુમ કરોગે વહ તુમહારે લિએ હે, ઉન કે અમલ કે બારે મેં તુમ સે નહી પૂછા જાયેગા.

૧૩૫. ચે કહતે હે કિ યહૂદી ઓર ઇસાઈ બન જાઓ તો હિદાયત પાઓગે, તુમ કહો કિ સહી રાસ્તે પર તો ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) કે પેરોકાર હે, ઓર ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) સિર્ફ અલ્લાહ કે ફરમાબદાર થે વે મૂર્તિપૂજક નહી થે.^૨

૧૩૬. એ મુસલમાનોં ! તુમ સબ કહો હમ અલ્લાહ પર ઇમાન લાયે ઓર ઉસ પર ભી જો હમારી તરફ ઉતારી ગઈ ઓર જો ઇબ્રાહીમ, ઇસ્માઈલ, ઇસહાક, યાકૂબ ઓર ઉનકી ઓલાદ પર ઉતારી ગઈ ઓર જો કુછ અલ્લાહ કી તરફ સે મુસા, ઇસા ઓર દૂસરે નબિયોં કો દિયે

૧. હજરત ઇબ્રાહીમ અલ્યહિસ્સલામ ઓર હજરત યાકૂબ અલ્યહિસ્સલામ ને સત્યધર્મ કી વસીયત અપની ઓલાદ કો કિ જો યહૂદી ધર્મ નહી, ઇસ્લામ ધર્મ હી હે. જેસા કિ યહાં ભી ઇસકા બયાન મોજૂદ હે ઓર કુરઆન કરીમ મેં કઈ જગહોં પર ભી ઇસકા તફ્સીલી બયાન હે.
૨. યહૂદી મુસલમાનોં કો યહૂદી ધર્મ કી ઓર ઇસાઈ ઇસાઈ ધર્મ કી દાવત દેતે ઓર કહતે કિ હિદાયત કા નૂર ઇસી મેં હે. અલ્લાહ તઆલા ને કહા કિ ઉન સે કહો કિ હિદાયત ઇબ્રાહીમ કે ધર્મ કી અનુકરણ (પેરવી) મેં હે, જો હનીફ થા (યાની સિર્ફ એક અલ્લાહ હી કા પેરોકાર ઓર ઉસકી ઇબાદત કરને વાલા) વહ મૂર્તિપૂજક નહી થા.

ગએ, હમ ઉન મેં સે કિસી કે બીચ ફર્ક નહીં કરતે, હમ અલ્લાહ કે તાબેદાર હૈ.¹

૧૩૭. અગર વહ તુમ જેસા ઇમાન લાએ તો હિદાયત પાએગે, ઓર અગર મુંહ મોડે તો ખિલાફ મેં હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) ઉન સે નિકટ ભવિષ્ય (મુસ્તકબિલ) મેં તુમહારી મદદ કરેગા. વહ અચ્છી તરહ સે સુનને ઓર જાનને વાલા હૈ.

૧૩૮. અલ્લાહ કા રંગ અપનાઓ ઓર અલ્લાહ (તઆલા) સે અચ્છા રંગ કિસકા હોગા?² હમ તો ઉસી કી ઇબાદત કરને વાલે હૈ.

૧૩૯. (આપ) કહ દીજિએ કયા તુમ હમ સે અલ્લાહ કે બારે મેં ઝગડતે હો, જો હમારા ઓર તુમહારા રબ હૈ, હમારે લિએ હમારે અમલ હૈ, તુમહારે લિએ તુમહારે અમલ, હમ તો ઉસી કે લિએ મુખ્લિસ હૈ.

૧૪૦. કયા તુમ કહતે હો ઇબ્રાહિમ, ઇસ્માઈલ, ઇસહાક ઓર યાકૂબ ઓર ઉનકી ઓલાદ યહૂદી યા ઇસાઈ થી? કહ દો કયા તુમ જયાદા જાનતે હો યા અલ્લાહ (તઆલા) ? અલ્લાહ કે પાસ સુબુત છુપાને વાલોં સે જયાદા જાલિમ ઓર કોન હૈ ? ઓર અલ્લાહ (તઆલા) તુમહારે અમલ સે ગાફિલ નહીં.

1. યાની ઇમાન યહ હૈ કિ સભી નબિયોં કો અલ્લાહ તઆલા કી ઓર સે જો કુછ મિલા યા ઉન પર ઉતરા, સભી પર ઇમાન લાયા જાએ, કિસી ભી કિતાબ યા રસૂલ કા ઇન્કાર ન કિયા જાએ, કિસી એક કિતાબ યા નબી કો માનના, કિસી કો ન માનના, યહ નબિયોં મેં ફર્ક જાહિર કરતા હૈ જિસે ઇસ્લામ ને ઠીક નહીં કહા હૈ, લેકિન અબ અમલ કેવલ કુરઆન કરીમ કે કાનૂનો ઓર આદેશાનુસાર હોંગે, પહેલે કિતાબોં મેં લિખી હુઇ કે અનુસાર નહીં, કયોંકિ પહેલે તો વે અપને અસલ રૂપ (શકલ) મેં નહીં હૈ, પરિવર્તિત (બદલે હુએ) હૈ, દૂસરે કુરઆન ને ઉન સભી કે હુકમોં કો મંસૂખ કર દિયા હૈ.
2. ઇસાઈયોં ને એક પીલે રંગ કા પાની નિર્ધારિત (મુકર્રર) કર રખા હૈ, જો હર ઇસાઈ લડકે કો ઓર હર ઉસ ઇન્સાન કો ભી દિયા જાતા હૈ જિસકા મક્સદ ઇસાઈ ધર્મ કુબૂલ કરના હોતા હૈ. ઇસ રિતિ કા નામ ઉન કે યહાં “બેપ્ટિઝમ” હૈ. યહ ઉન કે યહાં બહુત જરૂરી હૈ ઇસ કે બિના વે કિસી કે પાક હોને કી કલ્પના (તસવ્વુર) નહીં કરતે, અલ્લાહ તઆલા ને ઉનકા ખંડન (તરદીદ) કિયા હૈ ઓર કહા હૈ કિ સચ્ચા રંગ તો અલ્લાહ કા રંગ હૈ, ઉસ સે બડા કોઇ રંગ નહીં. અલ્લાહ કે રંગ કા મતલબ વહ પ્રાકૃતિક ધર્મ હૈ, યા ઇસ્લામ ધર્મ હૈ, જિસકી તરફ હર નબી ને અપને-અપને જમાને મેં અપની-અપની ઉમ્મત કો દાવત દિયા યા ‘એકેશ્વરવાદ’ (તોહીદ) કી દાવત.

૧૪૧. યહ સમુદાય (ઉમ્મત) હે જો ગુજર ચુકા, જો ઉન્હોને કિયા ઉન કે લિએ હે ઓર જો તુમ ને કિયા તુમ્હારે લિએ, તુમ સે ઉન કે અમલ કે બારે મેં સપાલ નહીં કિયા જાએગા.¹

૧૪૨. કરીબ હી બેવફૂફ લોગ કહેંગે કિ જિસ કિબ્લા (જિસ દિશા કી તરફ મુંહ કરકે નમાઝ પઢી જાતી હે) પર યહ થે ઉસ સે ઇન્હે કિસ ચીઝ ને ફેર દિયા ? (આપ) કહ દીજિએ કિ પૂરબ ઓર પશ્ચિમ કા માલિક અલ્લાહ (તઆલા) હે વહ જિસે યાહે સીધા રાસ્તા દિખાતા હે.²

૧૪૩. ઓર હમ ને ઇસી તરહ તુમ્હે બીચ કી (સંતુલિત) ઉમ્મત બનાયા હે.³ તાકિ તુમ લોગોં પર ગવાહ હો જાઓ ઓર રસૂલ (સ.અ.વ.) તુમ પર ગવાહ હો જાએ ઓર જિસ કિબ્લે પર તુમ પહલે સે થે, ઉસે હમ ને સિર્ફ ઇસલિએ મુકર્રર કિયા થા કિ હમ જાન લેં કિ રસૂલ કે

સરચે તાબેદાર કૌન-કૌન હે ઓર કૌન હે જો અપની એડિયોં કે બલ પલટ જાતા હે, જબકિ યહ કામ કઠિન હે, લેકિન જિન્હે અલ્લાહ ને હિદાયત દી હે (ઉન પર કોઈ કઠિનાઈ નહીં) અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારા ઇમાન બર્બાદ નહીં કરેગા, અલ્લાહ (તઆલા) લોગોં કે સાથ પ્યાર ઓર રહમ કરને વાલા હે.

૧૪૪. હમ આપ કે મુંહ કો આસમાન કી તરફ, બાર-બાર ઉઠતે હુએ દેખ રહે હે, અબ હમ આપ કો ઉસ કિબ્લે કી તરફ ફેર દેંગે, જિસ સે આપ ખુશ હો જાએ, આપ અપના મુંહ મસ્જીદ હરામ (કઅબા) કી તરફ ફેર લેં ઓર આપ જહાં કહી ભી હોં આપ અપના મુંહ ઉસી ઓર ફેરા કરે. અહલે કિતાબ કો ઇસ બાત કે અલ્લાહ કી તરફ સે સચ હોને કા સરચા ઇત્મ હે ઓર અલ્લાહ તઆલા ઉન અમલોં સે ગાફિલ નહીં, જો યે કરતે હે.

1. ઇસ આયત મેં ફિર ફાયેદા ઓર અમલ કી વિશેષતા (ફજીલત) કા બયાન-કરકે બુઝુર્ગો ઓર મહાત્માઓ સે રિશ્તા યા ઉન પર ભરોસા કો બેકાર બતાયા ગયા હે, કયોંકિ “જિસકો ઉસકા કર્મ (અમલ) પીછે છોડ ગયા, ઉસકા વંશ ઉસે આગે નહીં બઢાએગા” (સહીહ મુસ્લિમ) મતલબ હે કિ બુઝુર્ગો કે અરછે કામ સે તુમ્હે કોઈ ફાયેદા ઓર ઉન કે ગુનાહોં પર તુમ સે કોઈ પૂછતાઈ ન હોગી, બલકિ ઉન કે અમલ કે બારે મેં તુમ સે યા તુમ્હારે અમલ કે બારે મેં ઉન સે નહીં પૂછા જાએગા. “કોઈ કિસી કા બોઝ નહીં ઉઠાએગા” (સૂર ફાતિર-૧૮) “ઇન્સાન કે લિએ વહી કુછ હે જિસ કે લિએ ઉસ ને કોશિશ કી” (સૂર અલ-નજમ ૩૯)

2. યહ આયત કિબ્લા કે બારે મેં નાજિલ હુઈ.

3. વસતુન કા મતલબ હે, ‘મધ્ય’ (બીચ), લેકિન યહ બળાઈ ઓર ફજીલત કે લિએ ભી ઇસ્તેમાલ હોતા હે, યહાં ભી ઇસી મતલબ મેં ઇસ્તેમાલ હુઆ હે.

૧૪૫. ઓર આપ અગર અહલે કિતાબ કો સભી સુબૂત પેશ કર દે, ફિર ભી વે આપ કે કિબ્લે કા અનુકરણ (પેરવી) નહી કરેંગે ઓર ન આપ ઉન કે કિબ્લે કો માનને વાલે, ન વે આપસ મેં એક-દૂસરે કે કિબ્લે કો માનને વાલે હૈ. અગર આપ ઇસ કે બાવજૂદ કિ આપ કે પાસ ઇલ્મ આ ચુકા ફિર ભી ઉનકી ઇચ્છાઓ કો પૂરી કરને કે લિએ પેરવી કરને લગે તો બેશક આપ ભી જાલિમ હો જાએંગે.¹

૧૪૬. જિન્હે હમને કિતાબ દી હૈ વે તો ઇસે એસા પહ્યાનતે હૈ, જેસે કોઇ અપને પુત્રો કો પહ્યાનતા હૈ, ઉનકા એક ગુટ સચ કો પહ્યાન કર ફિર છુપાતા હૈ.

૧૪૭. આપકે રબ કી તરફ સે યહ પૂરા સચ હૈ, હોશિયાર ! આપ શક કરને વાલોં મેં સે ન હોં.

૧૪૮. ઓર હર ઇન્સાન એક ન એક ઓર આફ઼્ટ (મુતવજિજહ) હો રહા હૈ, તુમ નેકી કી તરફ દોડો જહાં કહી ભી તુમ રહોંગે, અલ્લાહ તુમ્હે લે આયેગા, અલ્લાહ (તઆલા) કો હર ચીઝ કી કુદરત હૈ.

૧૪૯. ઓર આપ જહાં સે નિકલે અપના મુંહ મસ્જિદે હરામ કી તરફ કર લિયા કરે,

યહી સચ હૈ આપ કે રબ કી તરફ સે ઓર જો કુછ તુમ કર રહે હો ઉસ સે અલ્લાહ અન્જાન નહી.

૧૫૦. ઓર જિસ જગહ સે આપ નિકલે અપના મુંહ મસ્જિદે હરામ કી તરફ ફેર લે ઓર જહાં કહી તુમ રહો અપના મુંહ ઉસી તરફ કર લિયા કરો, તાકિ લોગોં કી કોઇ હુજાત તુમ પર બાકી ન રહ જાએ, ઉનકે સિવાય જિન્હોંને ઉન્મેં સે જુલ્મ કિયે હૈ, તુમ ઉન સે મત કરો,² મુઝ સે હી કરો તાકિ મેં અપની નેમત તુમ પર પૂરી કર દૂં ઓર ઇસ લિએ ભી કિ તુમ હિદાયત પા સકો.

૧૫૧. જિસ તરહ હમ ને તુમ મેં તુમ્હી મેં સે રસૂલ (ઇશદૂત-મોહમ્મદ સ.અ.વ.) કો ભેજા, જો હમારી આયતે (પાક કુરઆન) તુમ્હારે સામને તિલાવત કરતા હૈ ઓર તુમ્હે પાક કરતા હૈ ઓર તુમ્હે કિતાબ ઓર હિકમત ઓર ઉન બાતોં કા જિન સે તુમ લાઇલ્મ થે ઇલ્મ દે રહા હૈ.

૧૫૨. ઇસલિએ તુમ મુઝે યાદ કરો મેં ભી તુમ્હે યાદ કરૂંગા ઓર મેરે શુક્રગુજાર રહો ઓર નાશુકી સે બચો.

૧૫૩. હે ઇમાનવાલો! સબ્ર ઓર નમાજ કે જરિયે મદદ ચાહો, અલ્લાહ (તઆલા) સબ્ર કરને વાલોં કા સાથ દેતા હૈ³

1. યહ ચેતાવની (તંબીહ) પહલે ગુજર ચુકી હૈ, મકસદ ઉમ્મત કો હોશિયાર કરના હૈ કિ કુરઆન ઓર હદીસ કે ઇલ્મ કે બાવજૂદ અહલે બિદઅત કે પીછે લગના જુલ્મ ઓર ભટકાવ હૈ.
2. જાલિમોં સે ન કરો, ચાની મૂર્તિપૂજકોં કી બાતોં કી ફિક ન કરો.
3. ઇન્સાન કી દો હી હાલતેં હોતી હૈ, સુખ-સુપિદા (એશો-આરામ) યા દુઃખ ઓર મુસીબત, સુખ મેં અલ્લાહ કા શુક્ર કરને પર જોર ઓર દુખ મેં સબ્ર ઓર અલ્લાહ સે મદદ લેને પર બલ હૈ.

૧૫૪. ઓર અલ્લાહ (તઆલા) કી રાહ મેં શહીદ હોને વાલોં કો મુર્દા ન કહો,¹ વે જિન્દા હૈ, લેકિન તુમ નહી સમઝતે.

૧૫૫. ઓર હમ કિસી ન કિસી તરહ તુમહારા ઇમ્તેહાન જરૂર લેંગે, દુશ્મન કે ડર સે, ભુખ-પ્યાસ સે, માલ વ જાન, ફ્લોં કી કમી સે ઓર ઉન સબ્ર કરને વાલોં કો ખુશખબરી દે દીજિએ.

૧૫૬. ઉન્હે જબ કભી ભી કોઈ કઠિનાઈ આતી હૈ, તો કહ દિયા કરતે હૈં કિ હમ તો ખુદ અલ્લાહ (તઆલા) કે લિએ હૈં ઓર હમ ઉસી કી ઓર લોટને વાલે હૈં.

૧૫૭. યહી હૈં જિન પર ઉન કે રબ કી રહમત ઓર નવાજિશોં હૈં ઓર યહી લોગ સચ્ચે રાસ્તે પર હૈં.

૧૫૮. બેશક સફા (પહાડ) ઓર મરવહ (પહાડ) અલ્લાહ (તઆલા) કી નિશાનિયોં મેં સે હૈ,² ઇસલિએ અલ્લાહ કે ઘર કા હજ ઓર ઉમરા કરને વાલે પર ઇનકા તવાફ્ફ કર લેને મેં ભી કોઈ હર્જ નહી, અપની ખુશી સે ભલાઈ કરને વાલોં

કા અલ્લાહ સમ્માન કરતા હૈં ઓર ઉન્હે અચ્છી તરહ જાનને વાલા હૈં.

૧૫૯. જો લોગ હમારી ઉતારી હુઇ નિશાનિયોં ઓર નિર્દેશોં (હિદાયત) કો છુપાતે હૈં ઇસ કે બાવજૂદ કિ હમ ઉસે અપની કિતાબ (પાક કુરઆન) મેં લોગોં કે લિએ બયાન કર ચુકે હૈં ઉન લોગોં પર અલ્લાહ કી ઓર સભી ધિક્કારને વાલોં કી ધિક્કાર હૈં.³

૧૬૦. લેકિન વહ લોગ જો તોબા કર લેં ઓર સુધાર કર લેં ઓર બયાન કરેં તો મેં ઉનકી તોબા કુબૂલ કર લેતા હૂં, ઓર મેં તોબા કુબૂલ કરને વાલા ઓર રહમ કરને વાલા હૂં.

૧૬૧. બેશક જો કાફિર કુફ્ફ કી હાલત મેં મર જાએ ઉન પર અલ્લાહ કી ઓર ફરિશતોં કી ઓર સભી લોગોં કી લાનત હૈં.

૧૬૨. જિસ મેં વે હમેશા રહેંગે ન ઉન સે અજાબ હલ્કા કિયા જાએગા ઓર ન ઉન્હે ઢીલ દી જાએગી.

1. શહીદોં કો મરા હુઆ ન કહના ઉનકે માન-સમ્માન કે લિએ હૈ, યહ જિન્દગી બર્જખ (આલોક-પરલોક કે બીચ કા ગ્રવન હૈ) જિસે હમારી અકલ સમઝને મેં કાસિર હૈ, યહ જિન્દગી સમ્માન કે અનુસાર નબિયોં, ઇમાનવાલોં યહાં તક કિ કાફિરોં કો ભી હાસિલ હૈ, શહીદ કી રૂહ ઓર કુછ કોલ કે અનુસાર ઇમાન વાલોં કી રૂહે ભી એક ચિકિયા કી શકલ મેં જન્નત મેં જહાં યાહતી હૈ ફિરતી હૈ. (ઇબ્ને કસીર ઓર સૂર : આલે-ઇમરાન ૧૬૯ દેખો)
2. શઆઈર બહુપચન (જમા) શઈરતુન કા હૈ, જિસકા મતલબ નિશાની કે હૈ, યહાં હજ કે કામ (જેસે અરફાત મેં રૂકના, સઈ કરના, (સફા-મરવહ પહાડોં કે બીચ મુકર્રર રાસ્તે કા ચક્કર લગાના, કંકરિયાં મારના, કુર્બાની દેના સે) મુરાદ હૈ જો અલ્લાહ તઆલા ને મુકર્રર કિયા હૈ.
3. અલ્લાહ તઆલા ને જો બાતે અપની કિતાબ મેં ઉતારી હૈં ઉન્હે છિપાના ઇતના બડા ગુનાહ હૈ કિ અલ્લાહ કી લાનતોં કે સિવા દૂસરે લાનતે કરને વાલોં કે જરિયે ભી લાનત કી જાતી હૈ.

૧૬૩. ઓર તુમ સબ કા માબૂદ એક અલ્લાહ હી હૈ ઉસ કે સિવાય કોઈ સચ્ચા માબૂદ નહી, વહ બહુત કૃપાલુ ઓર બડા દયાલુ હૈ.

૧૬૪. બેશક આકાશ ઓર ઘરતી કા બનાના, રાત દિન કા ફેર બદલ, નાવો કા લોગો કો ફાયેદા દેને વાલી ચીઝો કો લેકર સમુદ્ર મેં ચલના, આકાશ સે વર્ષા ઉતાર કર મુદા ઘરતી કો જિન્દા કર દેના, ઇસ મેં હર તરહ કે જીવ કો ફૈલા દેના, હવા કી દિશા પરિવર્તન (બદલના) કરના, ઓર બાદલ જો આકાશ વ ઘરતી કે બીચ મુસખર હૈ ઇસ મેં અકલમંદો કે લિએ અલ્લાહ કી કુદરત કી નિશાની હૈ.

૧૬૫. ઓર કુછ લોગ એસે ભી હૈ જો અલ્લાહ કે સાઝીદાર દૂસરો કો ઠહરા કર ઉનસે એસા પ્રેમ રખતે હૈ જેસા પ્રેમ અલ્લાહ સે હોના ચાહિએ ઓર ઇમાનવાલે અલ્લાહ સે પ્રેમ મેં સખ્ત હોતે હૈ, કાશ કિ મૂર્તિપૂજક જાનતે જબકિ અલ્લાહ કે અજાબો કો દેખકર (જાન-લેંગે) કિ સભી તાકાત અલ્લાહ હી કો હૈ ઓર અલ્લાહ સખ્ત અજાબ દેને વાલા હૈ. (તો કભી ભી મૂર્તિપૂજા ન કરતે)

૧૬૬. જિસ સમય મુખિયા લોગ અપને

પેરોંકારોં સે અલગ હો જાયેંગે ઓર અજાબ કો અપની આંખોં સે દેખ લેંગે ઓર સભી રિશ્તે ટૂટ જાયેંગે.

૧૬૭. ઓર તાબેદાર કહને લગેંગે, કાશ હમ દુનિયાં કી તરફ દોબારા જાયે તો હમ ભી ઉન સે ઇસી તરહ અલગ હો જાયે, જેસે ચે હમ સે હૈ ઇસી તરહ અલ્લાહ તઆલા ઉન્હેં ઉન કે અમલ દિખાએગા ઉનકો પછતાવે કે લિએ, ચે કભી ભી જહન્નમ સે ન નિકલ પાએંગે.¹

૧૬૮. હે લોગોં ! ઘરતી મેં જિતની ભી હલાલ ઓર પાક ચીઝેં હૈ, ઉન્હેં ખાઓ-પિયો ઓર શૈતાન કે રાસ્તે પર ન ચલો,² વહ તુમ્હારા ખુલા દુશ્મન હૈ.

૧૬૯. વહ તુમ્હેં સિર્ફ બુરાઈ ઓર બેહયાઈ કા ઓર અલ્લાહ (તઆલા) પર ઉન બાતોં કે કહને કા હુકમ દેતા હૈ જિનકા તુમ્હેં ઇલ્મ નહી.

૧૭૦. ઓર ઉન સે જબ કભી કહા જાતા હૈ કિ અલ્લાહ (તઆલા) કી ઉતારી હુઈ કિતાબ પર અમલ કરો તો જવાબ દેતે હૈ કિ હમ તો ઉસ રાસ્તે કા પાલન કરેંગે જિસ પર હમ ને અપને બુજુર્ગો (બાપ-દાદા) કો પાયા, જબકિ ઉન કે બુજુર્ગ બેવકૂફ ઓર ભટકે હુએ હોં.³

1. મુશરિક આખિરત મેં ધર્મગુરૂ ઓર ધર્મચારિયોં કી મજબૂરી ઓર ખ્યાનત પર અફસોસ કરેંગે, લેકિન ઇસ અફસોસ કા કોઈ ફાયેદા ન હોગા, કાશ દૂનિયા મેં હી શિક્ક સે તોબા કર લે.
2. ચાની શૈતાન કે તાબેદાર બનકર અલ્લાહ કી હલાલ કી હુઈ ચીઝોં કો હરામ ન કહો, જિસ તરહ સે મૂર્તિપૂજકોં ને કિયા કિ અપની મૂર્તિયોં કે નામ સે સમર્પિત (વક્ફ) જાનવરોં કો અપને લિએ હરામ કર લેતે થે, જિસકા તક્સીલી બયાન સૂર : અલ-અન્આમ મેં આયેગા.
3. આજ ભી અહલે બિદઅત કો સમજાયા જાયે કિ ઇન નઈ બાતોં કી ધર્મ મેં કોઈ કીમત નહી, તો વહ ચહી જવાબ દેંગે કિ ચે રીતિ-રિવાજ હમારે બુજુર્ગોં સે ચલી આ રહી હૈ, જબકિ બુજુર્ગ ભી દીન કે ઇલ્મ સે નાવાકિફ ઓર હિદાયત સે મહરૂમ હો સકતે હૈ, ઇસલિએ મજહબી દલીલોં કે સુબૂત કે સામને બુજુર્ગોં કે હુકમ કો માનના, ઇમામોં કી પૈરવી (ખિના સુબૂત કે ઉનકી બાત માને જાના) પૂરી તરહ સે ભટકાવ હૈ, અલ્લાહ તઆલા મુસલમાનોં કો ભટકાવ કે દલદલ સે નિકાલે.

૧૭૧. ઓર કાફિર ઉન જાનવરોં કી તરહ હૈ જો અપને ચરવાહે કી સિર્ફ પુકાર ઓર આવાજ હી કો સુનતે હૈ (સમઝતે નહી) વહ બહરે ગૂંગે ઓર અંધે હૈ, ઉન્હે અકલ નહી હૈ.¹

૧૭૨. એ ઇમાનવાલો! જો (પાક) ચીઝ હમ ને તુમ્હે અતા કી હૈ, ઉન્હે ખાઓ-પિયો ઓર અલ્લાહ (તઆલા) કે શુક્રગુજાર રહો, અગર તુમ સિર્ફ ઉસી કી ઇબાદત કરતે હો.²

૧૭૩. તુમ પર મુર્દા ઓર ખૂન (બહા હુઆ), સૂઅર કા ગોશત ઓર વહ હર ચીઝ જિસ પર અલ્લાહ કે નામ કે સિવાય દૂસરોં કે નામ પુકારે જાયે હરામ હૈ, લેકિન જો મજબૂર હો જાયે ઓર વહ સીમા ઉલ્લંઘન કરને વાલા ઓર જાસિમ ન હો, ઉસકો ઉન કો ખાને મેં કોઈ ગુનાહ નહી, અલ્લાહ (તઆલા) બખ્શાને વાલા

રહમ કરને વાલા હૈ.

૧૭૪. બેશક જો લોગ અલ્લાહ તઆલા કી ઉતારી હુઇ કિતાબ ઊપાતે હૈ, ઓર ઉસે થોડી-થોડી કીમત પર બેચતે હૈ, ચકીન કરો વે અપને પેટ મેં આગ ભર રહે હૈ, કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા ઉન સે બાત ભી નહી કરેગા, ન ઉન્હે પાક કરેગા, ઉન કે લિઅે સખ્ત અજાબ હૈ.

૧૭૫. યહી વહ લોગ હૈ જિન્હોને ગુમરાહી કો હિદાયત કે બદલે ઓર અજાબ કો મગફિરત કે બદલે ખરીદ લિયા હૈ, યહ લોગ આગ કા અજાબ કિતના સહન કરને વાલે હૈ.

૧૭૬. ઇન અજાબોં કી વજહ યહી હૈ કિ અલ્લાહ તઆલા ને સચ્ચી કિતાબ ઉતારી ઓર ઇસ કિતાબ મેં ઇખ્તિલાફ રખને વાલે જરૂર દૂર કે પિભેદ (ખિલાફ) મેં હૈ.

1. ઇન કાફિરોં કી મિસાલ, જિન્હોને અપને બુઝુર્ગોં કી પેરવી મેં અપની અકલ ઓર ઇલ્મ કો છોડ દિયા હૈ, ઉન જાનવરોં કી તરહ હૈ, જિનકો ચરવાહા બુલાતા ઓર પુકારતા હૈ, તો વહ જાનવર આવાજ તો સુનતે હૈ, લેકિન યહ નહી સમઝતે કિ ઉન્હે કયોં બુલાયા ઓર પુકારા જા રહા હૈ ? ઇસી તરહ યહ તાબેદાર ભી બહરે હૈ કિ સચ કી આવાજ નહી સુનતે, ગૂંગે હૈ કિ સચ બાત મુંહ સે નહી નિકાલતે, અંધે હૈ કિ સચ દેખ નહી સકતે ઓર અકલ સે ખાલી હૈ કિ સચ કી દાવત ઓર એકેશ્વરવાદ (તોહીદ) ઓર સુન્નત કી દાવત કો સમઝને કે લાયક નહી હૈ, યહાં દુઆ સે કરીબ કી આવાજ ઓર નિદાઅ સે દૂર કી આવાજ મુરાદ હૈ.

2. ઇસ મેં ઇમાનવાલોં કો ઉન સભી ચીઝોં કે ખાને કા હુકમ હૈ, જિન્હે અલ્લાહ ને હલાલ કી હૈ ઓર ઉસ પર અલ્લાહ કા શુક્રગુજાર હોને કી બાત કહી ગયી હૈ, ઉસ સે તો એક બાત યહ માલૂમ હુઇ કિ અલ્લાહ કી હલાલ કી હુઇ ચીઝ હી પાક ઓર પાકીજા હૈ, હરામ કી હુઇ ચીઝ પાક નહી ચાહે વે મન કો કિતની હી પસંદ કયોં ન હો (જેસે પશ્ચિમી દેશોં કો સુઅર કા ગોશત બહુત જયાદા પસંદ હૈ.)

૧૭૭. સારી અરછાઈ પૂરબ ઓર પશ્ચિમ કી તરફ મુંઠ કરને મેં હી નહી, બલ્કિ હકીકત મેં અરછાં વહ ઇન્સાન હૈ જો અલ્લાહ (તઆલા) પર, કયામત કે દિન પર, ફરિશ્તોં પર, અલ્લાહ કી કિતાબ પર ઓર નબિયોં પર ઇમાન રખને વાલા હૈ, જો માલ સે પ્રેમ કરને પર ભી રિશ્તેદારોં, ચતીમોં, ગરીબોં, મુસાફિરો ઓર ભિખારિયોં કો દે, કેદિયોં કો આઝાદ કરે, નમાઝ કી પાબંદી ઓર ઝકાત કો અદા કરે, જબ વાદા કરે તો ઉસ કો પૂરા કરે, માલ કી કમી, દુઃખ-દર્દ ઓર લડાઈ કે સમય સબ્ર કરે, યહી સચ્ચે લોગ હૈ ઓર યહી પરહેજગાર (બુરાઈ સે બચને વાલે) હૈ.

૧૭૮. હે ઇમાનવાલોં! તુમ પર કત્લ કિયે ગયે ઇન્સાન કા બદલા લેના ફર્જ કિયા ગયા હૈ, આઝાદ આઝાદ કે બદલે, ગુલામ ગુલામ કે બદલે, નારી નારી કે બદલે, હાં અગર જિસ કિસી કો ઉસ કે ભાઈ કી તરફ સે માફ કર દિયા જાયે, ઉસે ભલાઈ કા સમ્માન (એહતેરામ) કરના ચાહિએ ઓર આસાની કે સાથ દેયત (માલ જો કત્લ કે બદલે લિયા જાયે ફિદિયા) અદા કરના ચાહિએ,¹ તુમહારે રબ કી તરફ સે યહ છૂટ ઓર રહમત હૈ² ઉસ કે બાદ ભી જો ઉલ્લંઘન (તજાવુજ) કરે, ઉસે બહુત અજાબ કા સામના કરના પડેગા.³

1. માફી કી દો હાલતોં હૈ, એક તો બિના કોઈ માલ બદલે મેં લિએ યાનિ દેયત લિએ બિના હી સિર્ફ અલ્લાહ કી ખુશી કા હકદાર બનને કે લિએ માફ કરના, દૂસરી હાલત કત્લ કે બજાયે દેયત કુબૂલ કર લેના, અગર યહ દૂસરી હાલત અપનાયી જાયે, તો કહા જા રહા હૈ કિ દેયત લેને વાલા ભલાઈ કા પાલન કરે, વ અદાઉન ઇલેહી બિઈહ્સાન્ મેં કાતિલ સે કહા જા રહા હૈ કિ બિના કિસી કષ્ટ દિયે અરછી તરહ સે દેયત કો અદા કરે, કત્લ હુયે ઇન્સાન કે નજદીકી રિશ્તેદારોં ને ઉસ પર મેહરબાની કી હૈ ઉસ કે બદલે મેં શુક્રિયા હી કે સાથ દે. હલ જઝાપઉલ ઇહ્સાની ઇલ્લલ ઇહ્સાન. (અર્હમાન)
2. યહ છૂટ ઓર મેહરબાની (યાનિ બદલા, માફી યા દેયત તીનોં હાલતોં) અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે તુમ પર હુઈ હૈ, નહી તો ઇસસે પહેલે તોરાત વાલોં કે લિએ બદલા યા માફી થી, લેકિન દેયત નહી થી ઓર ઇન્જીલવાલોં (ઇસાઈયોં) મેં કેવલ માફી હી થી, બદલા થા ન દેયત. (ઇબ્ને કસીર)
3. દેયત, (માલ જો મકતૂલ કે વારેસીન કાતિલ સે કત્લ કે બદલે મેં સજાયે મોત માફ કરને કે લિએ માંગે) કુબૂલ કરને યા લે લેને કે બાદ ભી ઉસકા કત્લ કર દે, તો યહ ઝુલ્મ ઓર ઝયાદતી હૈ, જિસકી સજા ઉસકો દુનિયા ઓર આખિરત દોનો મેં ભુગતના પડેગા.

૧૭૯. અકલમંદો! કિસાસ (પ્રતિહત્યા, હત્યાદંડ) મેં તુમ્હારે લિએ જિંદગી હે ઇસ વજહ સે તુમ (કતલ કરને સે) રૂકોગે.^૧

૧૮૦. તુમ પર ફર્જ કર દિયા ગયા હે કિ જબ તુમ મેં સે કોઇ મરને લગે ઓર માલ છોડ જાતા હો, તો અપને મા-બાપ ઓર રિશતોદારોં કે લિએ અરઘાઇ કે સાથ વસીયત કર જાયે,^૨ પરહેજગારોં પર યહ ફર્જ વાજેહ હે.

૧૮૧. અબ જો ઇન્સાન ઉસે સુનને કે બાદ બદલ દે, તો ઉસકા ગુનાહ બદલને વાલે પર હી હોગા, બેશક અલ્લાહ તઆલા સુનને વાલા ઓર જાનને વાલા હે.

૧૮૨. હા જો વસીયત કરને વાલે કે પક્ષપાત ઓર ગુનાહ સે ડરે ઓર અગર

વહ ઉન મેં આપસ મેં સુધાર કરા દે, તો ઉસ પર ગુનાહ નહી, અલ્લાહ (તઆલા) માફ કરને વાલા મેહરબાન હે.

૧૮૩. એ ઇમાનવાલો! તુમ પર રોજે (વ્રત જો રમઝાન કે મહીને મેં રખે જાતે હે) ફર્જ કિયે ગયે, જિસ તરહ સે તુમ સે પહેલે લોગોં પર ફર્જ કિયે ગયે થે, તાકિ તુમ તકવા (અલ્લાહ સે ડર) કા રાસ્તા અપનાઓ.^૩

૧૮૪. ગિનતી મેં કુછ હી દિન હે, લેકિન અગર તુમ મેં સે જો ઇન્સાન બીમાર હો યા સફર મેં હો, તો વહ દૂસરે દિનોં મેં ગિનતી પૂરી કર લે ઓર જો ઇસકી કુદરત રખતા હો કિદિયા મેં એક ગરીબ કો ખાના દે, ફિર જો ઇન્સાન ભલાઇ મેં બઢ જાયે વહ ઉસી કે લિએ બેહતર હે, લેકિન તુમ્હારે હક મેં બેહતર અમલ રોઝે (વ્રત) રખના હી હે અગર તુમ જાનતે હો.

૧. જબ કાતિલ કો યહ ડર હોગા કિ કતલ કે બદલે મેં ઉસે ભી માર ડાલા જાયેગા, તો વહ કિસી કો ભી કતલ કરને કી હિમ્મત નહી કરેગા ઓર જિસ સમાજ મેં કતલ કે બદલે મેં યહ કાનૂન લાગૂ હો જાતા હે, વહાં યહ ડર સમાજ કો કતલ ઓર ખૂન બહાને સે મહફૂજ રખતા હે, જિસ સે સમાજ મેં બહુત સુખ-શાન્તિ (અમનો-અમાન) રહતી હે, ઇસકા અવલોકન (મુશાહદા) સઉદી અરબ કે સમાજ મેં કિયા જા સકતા હે, જહાં ઇસ્લામી કાનૂન કે પાલન કે હી વજહ સે અલ્લાહ કી નેમત સે સુખ-શાન્તિ કા માહોલ હે.
૨. વસીયત કરને કા યહ હુકમ પિરાસત કી આયત ઉતરને સે પહેલે દિયા ગયા થા, અબ યહ મન્સૂખ હે.
૩. સિયામ, સોમ (રોઝા, વ્રત) કા મતલબ હે સુબહ સૂરજ નિકલને સે પહેલે રાત કે અંધેરે કે બાદ જો સફેદ રૌશની વાતાવરણ મેં હોતી હે, કે વકત સે લેકર સૂરજ કે ડૂબને તક ખાને-પીને બીવી સે હમબિસ્તરી કરને સે, અલ્લાહ કી ખુશી હાસિલ કરને કે લિએ રૂકે રહના, યહ ઇબાદત નફ્સ કી પાકી ઓર સફાઇ કે લિએ બહુત જરૂરી હે, ઇસલિએ ઇસે તુમ સે પહેલે કી ઉમ્મતોં પર ભી ફર્જ કિયા ગયા થા.

૧૮૫. રમઝાન કા મહીના વહ હૈ, જિસ મેં કુરઆન ઉતારા ગયા,^૧ જો લોગોં કે લિઅે હિદાયત હૈ ઓર જો હિદાયત ઓર હક વ બાતિલ કે દરમિયાન ફૈસલાકુન હૈ, તો તુમ મેં જો ભી ઇસ મહીને કો પાચે ઉસે રોઝા રખના ચાહિઅે, હાં જો રોગી હો યા સફર મેં હો, તો ઉસે દૂસરે દિન મેં યહ ગિનતી પૂરી કરની ચાહિઅે, અલ્લાહ (તઆલા) કી મર્જ તુમ્હારે સાથ આસાની કી હૈ સખ્તી કી નહી, વહ ચાહતા હૈ કિ તુમ ગિનતી પૂરી કર લો ઓર અલ્લાહ (તઆલા) કી અતા કી ગઈ હિદાયત કે અનુસાર ઉસકી બડાઈ બયાન કરો ઓર ઉસકે શુક્રગુજાર રહો.

૧૮૬. ઓર જબ મેરે બન્ટે (ભક્ત) મેરે બારે મેં આપ સે સવાલ કરે તો કહ દે કિ મેં બહુત હી કરીબ હૂં, હર પુકારને વાલે કી પુકાર કો જબ કભી ભી વહ મુઝે પુકારે મેં કુબૂલ કરતા હૂં, ઇસલિઅે લોગોં કો ભી ચાહિઅે કિ વહ મેરી બાત માને ઓર મુઝ પર ઇમાન રખે યહી ઉનકી ભલાઈ કા કારણ (બાઈસ) હૈ.

૧૮૭. રોજે કી રાતોં મેં અપની બીપિયોં સે મિલને કી તુમ્હે ઇઝાજત હૈ, વહ તુમ્હારા લિબાસ હૈ ઓર તુમ ઉન કે લિબાસ હો, તુમ્હારી ઇપી બયાનત કા અલ્લાહ કો ઇલ્મ હૈ, ઉસ ને તુમ્હારી તોબા કો કુબૂલ કર તુમ્હે માફ કર દિયા, અબ તુમ્હે ઉન સે હમબિસ્તરી કી ઓર અલ્લાહ (તઆલા) કી લિખી હુઈ ચીઝ કો હુંદને કા હુકમ હૈ, તુમ ખાતે-પીતે રહો, યહાં તક કી ફજ્ર કી સફેદી કા ઘાગા અંધેરે કે કાલે ઘાગે સે વાજેહ હો જાયે,^૨ ફિર રાત તક રોજે કો પૂરા કરો ઓર બીપિયોં સે ઉસ સમય હમબિસ્તરી ન કરો જબ કિ તુમ મસ્જિદોં મેં એતેકાફ (એક મુર્કરરા વક્ત કે લિઅે અલ્લાહ કી ઇબાદત કે મકસદ સે અપને આપ કો મસ્જિદ તક હી મહદૂદ કર લેના) મેં હો, યહ અલ્લાહ (તઆલા) કે હુદૂદ હૈ, તુમ ઇન કે કરીબ ભી ન જાઓ, ઇસી તરહ અલ્લાહ અપની નિશાનિયાં લોગોં પર બયાન કરતા હૈ, તાકિ વે બચે.

૧. રમઝાન મેં કુરઆન ઉતરને કા મતલબ યહ નહી કિ પૂરા કુરઆન કિસી એક રમઝાન મેં ઉતરા, બટિક યહ હૈ કિ રમઝાન કી શબે કદ્ર (એહેતરામ વાલી રાત) મેં લોહે મહફૂઝ (અલ્લાહ કી વહ કિતાબ જિસ મેં શુરૂ સે આખિર તક સભી કુછ લિખા હૈ) સે દુનિયા કે આસમાન મેં ઉતાર દિયા ગયા ઓર વહાં બેતુલ ઇજ્જત (ઇજ્જત વાલા ઘર) મેં રખ દિયા ગયા, વહાં સે હાલાત કે એતબાર સે લગભગ ૨૩ સાલ તક ઉતરતા રહા, (ઇબ્ને કસીર) ઇસલિઅે યહ કહના કિ કુરઆન રમઝાન મેં યા લૈલતુલ કદ્ર યા લૈલતુલ મુબારક મેં ઉતરા યહ સબ સચ હૈ.
૨. ઇસ્લામ કે શુરૂ મેં એક હુકમ યહ થા કિ રોઝા ખોલ લેને કે બાદ ઇશા (રાત) કી નમાઝ યા સોને તક ખાને-પીને ઓર પત્ની સે હમબિસ્તરી કરને કા હુકમ થા, સોને કે બાદ ઇન મેં સે કોઈ કામ નહી કિયા જા સકતા થા, વાજેહ હૈ યહ મના કરના કઠિન થા ઓર ઇસ કે હિસાબ સે કામ કરના કઠિન થા, અલ્લાહ તઆલા ને ઇસ આયત મેં યહ દોનોં પાબન્દી મન્સૂખ કર દી.

૧૮૮. ઔર એક-દૂસરે કા માલ ગલત તરીકે સે ના ખાયા કરો, ન હકદાર ઇન્સાનોં કો રિશવત પહુંચાકર કિસી કા કુછ માલ જુલ્મ સે હડપ કર લિયા કરો, અગરચે કિ તુમ જાનતે હો.^૧

૧૮૯. લોગ આપ સે નચે ચાંદ કે બારે મેં સવાલ કરતે હેં, આપ કહ દીજિએ કિ યહ લોગોં (કી ઇબાદત) કે વકત ઔર હજ કે મોસમ કે લિએ હેં (એહરામ કી હાલત મેં) ઔર ઘરોં કે પીછે સે તુમહારા

આના કોઈ નેક કામ નહીં, બલ્કિ નેક કામ વહ હેં જો અલ્લાહ સે ડરતા હો, ઘરોં મેં ઉન કે દરવાજે સે આયા કરો,^૨ ઔર અલ્લાહ સે ડરતે રહા કરો તાકિ તુમ કામચાબ હો જાઓ.

૧૯૦. ઔર લડો અલ્લાહ કી રાહ મેં ઉન સે જો તુમસે લડતે હેં ઔર જુલ્મ ન કરો^૩ અલ્લાહ (તઆલા) જાલિમ કો પસંદ નહીં કરતા હેં.

૧. યહ એસે ઇન્સાન કે બારે મેં હેં જિસકે પાસ કિસી કા હક હો ઔર માલિક કે પાસ કોઈ સુબૂત ન હો, જિસકા ફાયેદા ઉઠાકર વહ ઇન્સાન અદાલત યા હકદાર સે અપને હક મેં ફેસલા કરા લે, ઇસ તરહ દૂસરે કા હક લે લે, યહ જુલ્મ ઔર હરામ હેં, અદાલત કા ફેસલા જુલ્મ ઔર હરામ કો જાચેજ નહીં કર સકતા, યહ જાલિમ અલ્લાહ તઆલા કે સામને મુજરિમ હોગા. (ઇબ્ને કસીર)
૨. અન્સાર જાહિલિયત કે દોર મેં જબ હજજ યા ઉમરઃ કા એહરામ (હજ ઔર ઉમરઃ કે લિએ એક ખાસ હાલત જિસ મેં મર્દ એક લુંગી ઔર એક ઓઢનેં કી ચાદર જો ધાર્મિક નિયમાનુસાર લપેટી જાયે, બાંધતા હેં) બાંધ લેતે ઔર ફિર ઉસકે બાદ કિસી ચીઝ કી જરૂરત પડતી, તો અપને ઘરોં મેં મુખ્ય દરવાજે સે ન દાખિલ હોતે, બલ્કિ પીછે કી દીવાર બાંધ કર દાખિલ હોતે, ઇસકો વહ સવાબ સમજતે, અલ્લાહ તઆલા ને કહા કિ યહ સવાબ નહીં હેં.
(એસ૩ તફસીર)
૩. ઇસ આયત મેં પહલી બાર ઉન લોગોં સે લડને કા હુકમ દિયા ગયા હેં, જો હમેશા મુસલમાનોં કે કત્લ કરને કે ખ્યાલ મેં રહતે થે, ફિર ભી જયાદતી સે રોકા ગયા હેં, જિસકા મતલબ યહ હેં કિ કુચલો નહીં, ઔરતો, બચ્ચોં, બૂઢોં કો જિનકા જંગ મેં યોગદાન ન હો કત્લ મત કરો, પેડ વગેરહ કો જલા દેના, જાનવરોં કો બિલા વજહ માર ડાલના ભી જયાદતી હેં, ઇન સે બચા જાયે.
(ઇબ્ને કસીર)

૧૯૧. ઓર ઉન્હે મારો જહાં ભી પાઓ
 ઓર ઉન્હે નિકાલો જહાં સે ઉન્હોને તુમ્હે
 નિકાલા હૈ ઓર (સુનો) ફિત્ના (લડાઈ,
 ઝગડા, ફસાદ) કત્લ સે જયાદા બુરા હૈ^૧
 ઓર મસ્જિદે હરામ કે પાસ ઉન સે
 લડાઈ ન કરો, જબ તક કિ વે ખુદ તુમ સે
 ન લડે, અગર વે તુમ સે લડે, તો તુમ
 ભી ઉન્હે મારો,^૨ કાફિરો કા બદલા ચહી
 હૈ.

૧૯૨. અગર વે રૂક જાયે, તો અલ્લાહ
 (તઆલા) બહુત બખ્શને વાલા રહમ
 કરને વાલા હૈ.

૧૯૩. ઓર ઉન સે લડો, જબ તક કિ
 ફિત્ના ન મિટ જાયે, ઓર અલ્લાહ
 (તઆલા) કા દીન રહ જાએ, અગર વહ
 રૂક જાયે (તો તુમ ભી રૂક જાઓ) ઝુલ્મ
 તો કેવલ ઝાલિમોં પર હૈ.

૧૯૪. હુરમત વાલે મહીને કે બદલે
 હુરમત વાલે મહીને હૈ ઓર હુરમતોં
 અદલે-બદલે કી હૈ, જો તુમ પર જુલ્મ કરો
 તુમ ભી ઉસ પર ઉસ તરહ કા જુલ્મ કરો
 જો તુમ પર કિયા હૈ ઓર અલ્લાહ
 તઆલા સે ડરતે રહા કરો ઓર જાન રખો
 કિ અલ્લાહ (તઆલા) પરહેજગારોં કે
 સાથ હૈ.

૧૯૫. ઓર અલ્લાહ કી રાહ મેં ખર્ચ કરો
 ઓર અપને હાથોં કષ્ટ મેં ન પડો,
 ભલાઈ કરો અલ્લાહ ભલાઈ કરને વાલોં
 સે પ્રેમ કરતા હૈ.

૧૯૬. ઓર હજ વ ઉમરે કો અલ્લાહ
 તઆલા કે લિએ પૂરા કરો,^૩ ઓર અગર
 તુમ રોક દિયે જાઓ, તો જો ભી કુર્બાની
 કા જાનવર હો ઉસે કુર્બાન કર ડાલો,^૪

૧. મજહબ ઇસ્લામ કે શુરૂઆતી દોર મેં મક્કા શહર મેં ચૂંકિ મુસલમાન કમજોર
 ઓર બિખરે હુએ થે, ઇસલિએ કાફિરોં સે લડના મના થા, જબ મુસલમાન
 મક્કા શહર સે હિજરત કરકે મદીને આયે તો મુસલમાન કી સારી તાક્ત જમા
 હો ગયી, ફિર ઉનકો જિહાદ કરને કા હુકમ અતા કિયા ગયા, શુરૂ મેં આપ
 કેવલ ઉન્હી સે લડતે જો મુસલમાનોં સે લડતે, લેકિન ઇસ કે બાદ ઇસકો
 ઓર બઢાયા ગયા ઓર મુસલમાનોં ને જરૂરત કે એતબાર સે કાફિરોં કે ઇલાકે
 મેં ભી જાકર જિહાદ કિયા.
૨. હરમ કે હુદૂદ મેં લડના મના હૈ, લેકિન અગર કાફિર ઇસકી રિઆયત ન કરે
 ઓર તુમ સે લડે તો તુમ્હે ભી ઉન સે લડને કા હુકમ હૈ.
૩. ચાની, હજજ યા ઉમરે કા “એહરામ” બાંધ લો, તો ઉસકો પૂરા કરના જરૂરી
 હૈ, યાહે નફ્લી હજજ વ ઉમર: હી હો. (એસરૂ તફ્સીર)
૪. અગર રાસ્તે મેં દુશ્મન યા ભયંકર બીમારી કી વજહ સે રૂકાવટ આ જાયે, તો
 એક જાનવર (હદી) બકરી, ગાય યા ઉટ જો ભી હો, વહી કુર્બાની દેકર સિર
 મુંડા લો ઓર એહરામ ખોલ દો, જિસ તરહ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ
 સલ્લમ ઓર આપ કે સહાબા ને હુદૈબિયા કી જગહ પર કુર્બાનિયોં કી બલિ દી
 થી, હુદૈબિયા કા મુકામ “હરમ” કે હુદૂદ સે બાહર હૈ. (ફતહુલ કદીર) ઓર
 અગલે સાલ ઉસકી કજા દો જેસે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમને ૬
 હિજરી વાલે ઉમરે કી કજા (બદલા) ૭ હિજરી મેં દી.

ઓર અપને સિર ન મુંડવાઓ જબ તક કિ કુર્બાની કુર્બાનિગાહ તક ન પહુંચ જાયે, ઓર તુમ મેં સે જો બીમાર હો યા ઉસકે સિર મેં કોઇ દર્દ હો જિસકી વજહ સે વહ સિર મુંડવા લે તો ઉસ પર ફિદિયા હૈ કિ ચાહે તો રોજ રખ લે, યા ચાહે તો સદકા દે, યા કુર્બાની કરે^૧ લેકિન જેસે હી શાન્તિ કી હાલત હો જાયે, તો જો ઉમરે સે લેકર હજ તક તમતુઅ (લાભાન્વિત)

કરે, બસ ઉસે જો ભી કુર્બાની મોજૂદ હો ઉસે કર ડાલે, જિસમેં તાકત ન હો વહ ત્રીન રોઝે તો હજ કે દિનોં મેં રખ લે ઓર સાત વાપસી મેં ચહ પૂરે દસ હો ગયે,^૨ ચહ હુકમ ઉન કે સિએ હૈ જો મસ્જિદે હરામ (મક્કા) કે રહને વાલે ન હો^૩ (લોગો)! અલ્લાહ સે ડરતે રહો ઓર જાન લો કિ અલ્લાહ (તઆલા) સખ્ત સજાયે દેને વાલા હૈ.

1. યાની (અર્થાત) ઉસકો કોઇ એસા રોગ હો જાયે કિ ઉસકો સિર મુંડવાના પડ જાયે, તો ઉસકા ફિદિયા (પ્રતિશોધ) જરૂરી હૈ. હદીસ કે અનુસાર એસે ઇન્સાન કો ચાહિએ કિ વહ ૬ ભૂખે લોગોં કો ભોજન કરાયે યા એક બકરી કી બલિ (કુર્બાની) દે યા ત્રીન રોઝે (વ્રત) રખે.
2. હજ ત્રીન તરહ સે કિયા જા સકતા હૈ, જિન કે ત્રીન નામ હૈ. (૧) ઇફરાદ - સિર્ફ હજજ કે ઇરાદે સે એહરામ બાંધના, (૨) કિરાન હજજ ઓર ઉમરા: દોનો કા ઇરાદા એક સાથ કરકે એહરામ બાંધના, ઇન દોનો હાલતોં મેં હજજ કે સભી અરકાન પૂરા કિયે બિના એહરામ ખોલના જાયજ (ઉચિત) નહીં હૈ. (૩) હજજ-એ-તમતુઅ - ઇસ મેં ભી હજજ ઓર ઉમરા: દોનો કા ઇરાદા હોતા હૈ, લેકિન પહલે કેવલ ઉમરા: કા ઇરાદા કરકે એહરામ બાંધા જાતા હૈ, ઓર ફિર ઉમરા: કરકે એહરામ ખોલ દિયા જાતા હૈ ઓર ફિર ૮ જિલહિજ્જા કો હી હજજ કે સિએ મક્કા હી સે દોબારા એહરામ બાંધા જાતા હૈ, તમતુઅ કા મતલબ હૈ, ફાયેદા ઉઠાના, યા એહરામ ઉતારકર ઉમરા: ઓર હજજ કે બીચ ફાયેદા ઉઠા લિયા જાતા હૈ, હજજ-કિરાન ઓર હજજ-તમતુઅ દોનો મેં હી એક હદી (એક જાનવર કી કુર્બાની) દેની હૈ. ઇસ આયત મેં ઇસી હજજ તમતુઅ કે હુકમ કા બયાન હૈ, તમતુઅ કરને વાલા તાકત કે એતબાર સે ૧૦ જિલહિજ્જા કો એક જાનવર કી કુર્બાની દે, અગર કુર્બાની દેને કી તાકત ન હો, તો ત્રીન રોઝે હજજ કે દિનોં મેં ઓર સાત ઘર જાકર પૂરા કરે, હજજ કે દિન, જિન મેં રોઝે રખને હૈ ૮ જિલહિજ્જા (અરફાત કા દિન) સે પહલે યા તશરીક કે દિન હૈ. (ફતહુલ કદીર)
3. યા તમતુઅ ઓર ઉસકે કારણ હદી યા રોઝે સિર્ફ ઉન લોગોં કે સિએ હૈ જો મક્કાવાસી ન હોં.

૧૯૭. હજ કે મહીને મુકર્રર છે,^૧ ઇસલીએ જો ઇન મેં હજ વાજિબ કરે વહ અપની બીવી સે જિમાઅ કરને, ગુનાહ કરને ઓર લડાઈ-ઝગડા કરને સે બચતા રહે, તુમ જો સવાબ કા કામ કરોગે ઉસે અલ્લાહ (તઆલા) જાનને વાલા છે, ઓર અપને સાથ રાસ્તા કા ખર્ચ લે લિયા કરો, સબ સે બેહતર રાસ્તા ખર્ચ તો અલ્લાહ કા ડર છે ઓર એ અકલમંદો! મુઝ સે ડરતે રહા કરો.

૧૯૮. તુમ પર અપને રબ કા ફજલ હુંદ ને મેં કોઈ ગુનાહ નહી,^૨ જબ તુમ અરફાત સે લોટો તો મશઅરે હરામ (મુજદલિફા) કે કરીબ અલ્લાહ કા ઝિક્ર કરો ઓર ઉસ કે ઝિક્ર કા બયાન ઉસ તરહ કરો, જેસે કિ ઉસ ને તુમહેં નિર્દેશ દિયે છે, હાલાકિ તુમ ઉસ સે પહલે ગુમરાહોં મેં થે.

૧૯૯. ફિર તુમ ઉસ જગહ સે લોટો જિસ

જગહ સે સભી લોગ લોટતે છે ઓર અલ્લાહ (તઆલા) સે ઇસ્તેગફાર કરતે રહો, બેશક અલ્લાહ (તઆલા) બખ્શને વાલા, રહમ કરને વાલા છે.

૨૦૦. ફિર જબ તુમ હજ કે હર કામ પૂરે કર લો, તો અલ્લાહ (તઆલા) કો યાદ કરો, જિસ તરહ સે તુમ અપને બુખુર્ગો કો યાદ કરતે થે, બલ્કિ ઉસસે જયાદા^૩ કુછ લોગ વહ ભી છે જો કહતે છે “હમારે રબ ! હમેં ઇસ દુનિયા મેં દે દે, એસે લોગોં કા આખિરત મેં કોઈ હિસ્સા નહી છે.”

૨૦૧. ઓર કુછ લોગ વહ ભી છે, જો કહતે છે, “એ હમારે પાલનહાર ! હમેં ઇસ દુનિયા મેં ભલાઈ અતા કર ઓર આખિરત મેં ભી ભલાઈ અતા કર ઓર હમેં જહન્નમ કે અજાબ સે બચા દે.”

૨૦૨. યે વહ લોગ છે જિન કે લિએ ઉન કે અમલો કા હિસ્સા છે ઓર અલ્લાહ (તઆલા) જલ્દ હી હિસાબ લેને વાલા છે.

૧. ઓર યહ છે શવ્વાલ, જુકાદ, ઓર જિલહજજ કે દસ દિન, મતલબ યહ છે કિ ઉમરઃ તો સાલ કે દિનોં મેં ભી હો સકતા છે, લેકિન હજજ તો કુછ મુકર્રર દિનોં મેં હી હોતા છે, ઇસલિએ ઉસકા એહરામ હજજ કે મહીનોં કે સિવાય બાંધના જાયજ નહી. (ઇબ્ને કસીર)
૨. ફજલ કા મતલબ તિજારત ઓર કામ છે ચાની હજજ કા સફર કરતે વકત તિજારત કરને મેં કોઈ રૂકાવટ નહી.
૩. અરબ કે લોગ હજજ કે બાદ મિના કે મુકામ પર મેલા લગાતે ઓર અપને-અપને બુખુર્ગો કી તારીફે કરતે, મુસલમાનોં સે કહા જા રહા છે કિ જબ ૧૦ જિલહિજજા કો કંકરિયાં મારકર, કુર્બાની દેકર, સિર મુંડવાકર, કાઅબા કા તવાફ કરકે ઓર સફા ઓર મરવા કે બીચ સઅઇ કરકે છુટકારા પાઓ તો ઉસકે બાદ ત્રીન દિન મિના મેં રૂકના છે, ઓર વહાં, અલ્લાહ કો બહુત યાદ કરો, જેસે કિ જાહિલિયત કે દોર મેં તુમ અપને બુખુર્ગો કી ચર્ચા કરતે થે.

२०३. ओर अल्लाह (तआला) की याद उन गिनती के कुछ दिनों (तशरीक के दिन) में करो,^१ दो दिन की जल्दी करने वाले पर कोई गुनाह नहीं, ओर जो पीछे रह जाये उस पर भी कोई गुनाह नहीं^२ यह परहेजगार (महान् धन्सान के लिये है, ओर अल्लाह (तआला) से डरते रहो, ओर जान रओ, कि तुम सब उसी की ओर जमा किये जाओगे।

२०४. ओर कुछ लोगों की हुनियापी बातें आप को भुश कर देती हैं ओर वह अपने दिल की बातों पर अल्लाह को गवाह करता हैं, हालांकि हकीकत में वह बडा ऋगडाबू है।

२०५. ओर जब वह लौटकर जाता है, तो

जमीन में इसाह डैलाने, जेती ओर नसल की बर्बादी की कोशिश में लगा रहता है ओर अल्लाह (तआला) इसाह को पसंद नहीं करता है।

२०६. ओर जब उस से कहा जाता है की अल्लाह से डर, तो घमंड उसे गुनाह पर उकसा देता है, ऐसे के लिये सिई जहन्नम ही हैं, ओर नेशक वह बहुत बुरी जगह है।

२०७. ओर कुछ लोग वह भी हैं जो कि अल्लाह (तआला) की मर्ज हासिल करने के लिये अपनी जान तक बेय डालते हैं^३ ओर अल्लाह (तआला) अपने बन्दों पर बडी शक्कत करने वाला है।

1. मतलब तशरीक के दिन हैं, यानी ११, १२ ओर १३ जिलहिज्जा, धन दिनों में अल्लाह तआला के झिक से मतलब यह है कि उयी आवाज के साथ सुन्नत के ऐतबार से मुक़रर तकबीर कहे, डेवल इर्ज नमाजों के बाद ही नहीं (जैसा कि ओक अस्पष्ट हदीस के आधार पर मशहूर हैं), बल्कि हर पकत यह तकबीर पढी जाये (**अल्लाहु अकबर, अल्लाहु अकबर, अल्लाहु अकबर ला ईलाह ईल्लल्लाह, पल्लाहु अकबर, अल्लाहु अकबर पलिल्लाहिलहम्द**) जमरात को कंकरियां मारते पकत हर कंकरी के साथ तकबीर पढनी सुन्नत के अनुरूप (मुताबिक) है।
2. जमरात को कंकरियां मारना, तीन दिन बेहतर हैं, लेकिन अगर कोई दो दिन के बाद मिन्या से वापस आ जाये तो उसका भी हुकम है।
3. यह आयत, कहते हैं कि हजरत सुहैब इमी के लिये उतरी है, जब वह हिजरत करने लगे, तो काफ़िरो ने कहा कि यह माल तो यहां का कमाया हुआ है, इसे हम साथ नहीं ले जाने देंगे, हजरत सुहैब इमी ने यह सारा माल उन के हवाले कर दिया ओर धर्म साथ लेकर नबी सल्लल्लाहु अलैहि व सल्लमकी ज़िदमत में हाज़िर हो गये, आप ने सुनकर कहा “सुहैब ने इय्येदमंद तिज्जरत किया है।” दो बार कहा. (इतहुल कदीर)

૨૦૮. એ ઇમાનવાલો ! ઇસ્લામ મેં પૂરે તોર પર દાખિલ હો ઓર શૈતાન કે પદ ચિન્હોં કી પેરવી ન કરો,^૧ વહ તુમ્હારા ખુલા દુશ્મન હૈ.

૨૦૯. અગર તુમ નિશાનિયોં કે આ જાને કે બાવજૂદ ભી ફિસલ જાઓ, તો જાન લો કિ અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત ઓર હિકમત વાલા હૈ.

૨૧૦. કયા લોગોં કો ઇસ બાત કા ઇન્તજાર હૈ કિ અલ્લાહ (તઆલા) ખુદ બાદલો કે ઝુરમુટ મેં આ જાયે, ઓર ફરિશ્તે ભી, ઓર કામ કા અન્ત કર દિયા જાયે, અલ્લાહ હી કી તરફ સભી કામ લોટાયે જાતે હૈ.

૨૧૧. ઇસ્રાઇલ કી ઓલાદ સે પૂછો કિ હમ ને ઉન્હેં કિંતની વાજેહ નિશાનિયોં અતા કી^૨ ઓર જો અલ્લાહ (તઆલા) કી નેમત અપને પાસ પહુંચ જાને કે બાવજૂદ બદલ ડાલે (વહ જાન લે) કિ અલ્લાહ (તઆલા) ભી કઠિન સજાઓ કા દેને વાલા હૈ.

૨૧૨. કાફિરોં કે લિએ દુનિયાવી જિન્દગી મુજય્યન કર દી ગઈ હૈ, ઓર વહ ઇમાનવાલોં સે હંસી મજાક કરતે હૈ^૩ મગર જો પરહેજગાર હૈં કયામત કે દિન ઉનસે બહુત બડે હોંગે, અલ્લાહ (તઆલા) જિસે ચાહતા હૈ બેશુમાર અતા કરતા હૈ.

૨૧૩. હકીકત મેં લોગ એક હી ઉમ્મત થે, ફિર અલ્લાહ (તઆલા) ને નબિયોં કો ખુશખબરી દેને ઓર આગાહ કરને કો ભેજા ઓર ઉન કે સાથ કિતાબ ઉતારી, તાકિ લોગોં કે હર ઇખ્તિલાફ કા ફૈસલા હો જાયે, ઓર કેવલ ઉન્હી લોગોં ને જો ઉસે દિયે ગયે થે અપને પાસ દલીલ આ જાને કે બાવજૂદ આપસી હસદ ઓર ઘમંડકી વજહ સે ઉસ મેં ઇખ્તિલાફ કિયા, ઇસલિએ અલ્લાહ (તઆલા) ને ઇમાનવાલોં કે ઇસ ઇખ્તિલાફ મેં ભી સચ્ચાઈ કી તરફ અપની ઇજાજત કે જરિયે હિદાયત કી ઓર અલ્લાહ જિસકો ચાહે સીધે રાસ્તે કી તરફ રહનુમાઈ કરતા હૈ.

૧. ઇમાનવાલોં કો કહા જા રહા હૈ કિ પૂરી તરહ સે ઇસ્લામ મેં દાખિલ હો જાઓ, ઇસ તરહ ન કરો કિ જો બાતેં તુમ્હારે અપને ફાયેદા ઓર મન કે મુતાબિક હૈં તો ઉન્હેં અપના લો, બાકી કો છોડ દો, ઇસી તરહ જો બાતેં તુમ છોડ આયે હો ઉસે દીન ઇસ્લામ મેં મિલાવટ કરને કી કોશિશ ન કરો, બલ્કિ સિર્ફ દીન ઇસ્લામ કે કાનૂન કો પૂરી તરહ સે અપનાઓ.
૨. મિસાલ કે તોર પર મૂસા કી છડી, જિસ કે જરિયે હમ ને જાદૂગરોં કે જાદૂ કો તોડા, સમુદ્ર મેં રાસ્તા બનાયા, પત્થર સે બારહ ચશ્મેં નિકાલે, બાદલોં કા સાયા, મન્ન વ સલવા કા ઉતરના ઓર જો અલ્લાહ તઆલા કી તાકત ઓર હમારે પૈગમ્બરો કી સચ્ચાઈ કે સુબૂત થે, લેકિન ઉસ કે બાદ ભી ઉન્હોને અલ્લાહ તઆલા કે હુકમ કી નાફરમાની કી.
૩. ચૂંકિ મુસલમાનોં કી અકસરિયત ગરીબોં પર આધારિત (મુશ્તમિલ) થી, જો દુનિયાવી દોલત ઓર આરામ સે મુક્ત થે, ઇસલિએ કાફિર યાનિ મક્કા કે કુરૈશ ઉનકા મજાક ઉડાતે થે, જૈસાકિ ધનવાનોં કા હર જમાને મેં યહી અમલ રહા હૈ.

૨૧૪. કયા તુમ યહ પિયાર (ખ્યાલ) કર બેઠે હો કિ જન્નત મેં ચલે જાઓગે ? અગરચે અબ તક તુમ પર વહ હાલત નહી આયી જો તુમ સે અગલોં પર આયી^૧ ઉન્હે ગરીબી ઓર બીમારી પહુંચી, ઓર વહ યહાં તક ઝિઝોડે ગયે કિ રસૂલ ઓર ઉન કે સાથ કે ઇમાન વાલે લોગ કહને લગે કિ અલ્લાહ કી મદદ કબ આયેગી ? સુન રખો કિ અલ્લાહ કી મદદ કરીબ હી હે.

૨૧૫. આપ સે પૂછતે હે કિ વહ કયા ખર્ચ કરે, આપ કહ દીજિએ કિ જો માલ તુમ ખર્ચ કરો વહ માં-બાપ કે લિએ, રિશ્તેદારોં, ચતીમોં વ ગરીબોં ઓર મુસાફિરોં કે લિએ હે ઓર તુમ જો કુછ ભલાઈ કરોગે અલ્લાહ (તઆલા) કો ઉસ કા ઇલ્મ હે.

૨૧૬. તુમ પર જિહાદ ફર્જ કિયા ગયા,

અગરચે કિ વહ તુમ્હારે લિએ કઠિન માલૂમ હોતા હો, હો સકતા હે કિ તુમ કિસી ચીઝ કો બુરી જાનો ઓર હકીકત મેં વહી તુમ્હારે લિએ ભલી હો, ઓર યહ ભી હો સકતા હે કિ તુમ જિસ ચીઝ કો અચ્છી સમઝો ઓર વહ તુમ્હારે લિએ બુરી હો, સચ્ચા ઇલ્મ અલ્લાહ હી કો હે, તુમ સિર્ફ અંજાન હો.

૨૧૭. લોગ આપ સે હુરમત વાલે મહીનોં મેં જંગ કે બારે મેં સવાલ કરતે હે, આપ કહ દીજિએ ઉન મેં જંગ કરના બહુત બડા ગુનાહ હે, લેકિન અલ્લાહ કે રાસ્તે સે રોકના, ઉન કે સાથ કુફ્ર કરના, મસ્જિદે હરામ સે રોકના ઓર વહાં કે રહને વાલોં કો વહાં સે નિકાલના અલ્લાહ કે કરીબ ઉસ સે ભી બડા ગુનાહ હે ઓર ફિત્ના કત્લ સે ભી બડા ગુનાહ હે,^૨ યહ લોગ તુમ સે લડાઈ-ઝગડા કરતે

૧. મદીના કી ઓર હિજરત (મક્કા સે મદીના મઝહબે ઇસ્લામ કુબૂલ કરને કી વજહ સે જો હિજરત હુઇ હે) કે બાદ જબ મુસલમાનોં કો યહૂદિયોં, મુનાફિકોં ઓર અરબ કે મૂર્તિપૂજકોં કે ઝરિયે કઇ તરહ કે કષ્ટ ઓર કઠિનાઈયાં પંહુચને કે બાદ કુછ મુસલમાનોં ને નબી (સ.અ.વ.) સે શિકાયત કી જિસ પર મુસલમાનોં કો અલ્લાહ તઆલા ને યહ આયત ઉતારકર તસલ્લી દી ઓર ખુદ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા તુમ સે પહેલે લોગોં કો ઉન કે સિર સે લેકર પૈર તક આરે સે ચીરા ગયા ઓર લોહે કી કંઘી કે દ્વારા ઉનકા ગોશ્ત ખુર્ચા ગયા, લેકિન યહ જુલ્મ ઓર તકલીફે ભી ઉનકો અપને દીન સે નહી ફિરા સકી, ફિર ફરમાયા “અલ્લાહ કી કસમ ! અલ્લાહ તઆલા ઇસ મામલે કો પૂરા (યાની ઇસ્લામ કો ફત્હ) કરેગા” યહાં તક કિ એક સવાર સન્ઝા સે (યમન કી રાજધાની હે) હજર મૂત તક અકેલા સફર કરેગા ઓર ઉસે અલ્લાહ કે સિવાય કિસી કા ડર ન હોગા.

૨. રજબ, જુલકાદા, જિલહિજ્જા ઓર મોહર્રમ, યહ ચાર મહીને જાહિલિયત મેં ભી હુરમત વાલે મહીને માને જાતે થે, જિન મેં કત્લ ઓર જંગ કરના અચ્છા નહી સમઝા જાતા થા, ઇસ્લામ ને ભી ઇન કે એહતેરામ કો ઉસી તરહ રખા.

હી રહેંગે યહાં તક કિ અગર ઉન સે હો સકે તો તુમહે તુમહારે ધર્મ સે ફેર દે¹ ઓર તુમ મેં સે જો લોગ અપને ધર્મ સે પલટ જાયે ઓર ઉસી કુફ્ર કી હાલત મેં મરે, ઉન કે આમાલ દુનિયા ઓર આખિરત કે સભી બર્બાદ હો ગયે, યહ લોગ જહન્નમી હોંગે ઓર હમેશા જહન્નમ મેં હી રહેંગે.²

૨૧૮. હાં જિન્હોને ઇમાન કુબૂલ કિયા ઓર હિજરત કી ઓર અલ્લાહ કી રાહ મેં જિહાદ કિયા (દીન કી હિફાજત કે લિઅે અલ્લાહ કી રાહ મેં લડે) વહી અલ્લાહ કી રહમત કી ઉમ્મીદ રખતે હે ઓર અલ્લાહ (તઆલા) બડા બખ્શને વાલા રહમ કરને વાલા હે.

૨૧૯. લોગ આપ સે શરાબ ઓર જુઆ કે બારે મેં સવાલ કરતે હે, આપ કહ દીજિઅે ઇન દોનોં મેં બડા ગુનાહ હે, ઓર લોગોં કો ઇસ સે દુનિયાવી ફાયેદા

ભી હોતા હે, લેકિન ઉનકા ગુનાહ ઉન કે ફાયેદા સે કર્હી જયાદા હે, આપ સે યહ ભી પૂછતે હે કિ કયા ખર્ચ કરે, આપ કહ દીજિઅે જરૂરત સે જયાદા કો, અલ્લાહ (તઆલા) ઇસી તરહ અપના હુકમ પાજેહ તોર સે તુમહારે લિઅે બચાન કર રહા હે કિ તુમ સોચ સમજ સકો.

૨૨૦. દુનિયાવી ઓર આખિરત કે અમલોં કો, ઓર આપ સે ચતીમોં કે બારે મેં ભી સવાલ કરતે હે.³ આપ કહ દીજિઅે કિ ઉન કી ભલાઈ કરના હી અરઘા હે, તુમ અગર અપને માલ ઉનકે માલ મેં મિલા ભી લો તો વહ તુમહારે ભાઈ હે, બદ્નિયત ઓર નેક નિયત સબ કો અલ્લાહ પૂરી તરહ સે જાનતા હે, ઓર અગર અલ્લાહ યાહતા તો તુમહે કઠિનાઈ મેં ડાલ દેતા, બેશક અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત ઓર હિકમત વાલા હે.

1. જબ યહ અપની ચાલોં ઓર સાઝિશોં ઓર તુમહે મુર્તદ (ઇસ્લામ ધર્મ સે ફિરને વાલા) બનાને કી કોશિશ સે રૂકને વાલે નહી, તો ફિર તુમ ઉન સે સામના કરને મેં હુરમત વાલે મહીને કી વજહ સે કયોં રૂકે રહો ?
2. જો ઇસ્લામ ધર્મ સે પલટ જાયે ચાની મુર્તદ હો જાયે (ચદિ વહ માફી ન માંગે) તો ઉસકી દુનિયાવી સજા કત્લ હે, હદીસ મેં હે “મમ બદ્દલ દીનહુ ફકતુલુહ.” (સહીહ બુખારી, હદીસ ૩૦૧૭, કિતાબુલ જિહાદ) ઇસ આયત મેં ઉસકે આખિરત કી સજા કા બચાન હે.
3. જબ ચતીમોં કે માલ જુલ્મ કરકે જાને વાલોં કે લિઅે સખ્ત સજા કા હુકમ આયા, તો સહાબા ડર ગયે ઓર ચતીમોં કી હર ચીઝ અલગ કર દી, યહાં તક કિ ખાના-પીના અલગ કર દિયા, અગર ઉન કે ખાને-પીને કી ચીઝ બચ જાતી, તો ઉસકો ઇસ્તેમાલ મેં ન લાતે, જિસસે વહ ચીઝ ખરાબ હો જાતી, ઇસ ડર સે કિ કહી ઇસ સજા કે હકદાર ન બના દિયે જાયે, ઇસ પર યહ આયત ઉતરી. (ઇબ્ને કસીર)

૨૨૧. ઓર મુશરિક ઓરતોં સે ઉસ વકત તક શાદી ન કરો જબ તક કિ વહ ઇમાન ન લે આયે^૧ ઇમાનવાલી લોંડી (દાસી) ભી મુશરિક (બહુદેવવાદી) આઝાદ ઓરત સે બેહતર હે, અગરયે કિ તુમ્હે મુશરિક હી અચ્છી લગતી હો, ઓર ન મુશરિક મદોં કો અપની ઓરતોં સે પિવાહ કરને દો, જબ તક કી વહ ઇમાન ન લે આયે, ઇમાનદાર ગુલામ (મુસલમાન દાસ) આઝાદ મુશરિક (સે જયાદા અચ્છા હે, અગરયે કિ તુમ્હે મુશરિક અચ્છા લગે, યે લોગ જહન્નમ કી તરફ બુલાતે હે ઓર અલ્લાહ જન્નત કી તરફ ઓર મગફિરત કી તરફ અપને હુકમ સે બુલાતા હે, વહ અપની નિશાનિયાં લોગોં કે લિઅે બયાન કર રહા હે, તાકિ નસીહત હાસિલ કરે.

૨૨૨. ઓર આપ સે માહવારી કે બારે મેં સવાલ કરતે હે, કહ દીજિઅે વહ ગંદગી

હે, માહવારી કે વકત ઓરતોં સે અલગ રહો^૨ ઓર જબ તક વહ પાક ન હો જાયે ઉનકે કરીબ ન જાઓ, હાં જબ વહ પાક હો જાયે, તો ઉન કે પાસ જાઓ, જહાં સે અલ્લાહ ને તુમ્હે ઇજાજત દી હે. અલ્લાહ માફી માંગને વાલે કો ઓર પાક રહને વાલે કો પસંદ કરતા હે.

૨૨૩. તુમ્હારી બીપિયાં તુમ્હારી ખેતિયાં હે, અપની ખેતિયોં મેં જિસ તરહ ચાહો આઓ ઓર અપને લિઅે (સવાબ) આગે ભેજો, ઓર અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરતે રહો, ઓર જાન રખો, કિ તુમ ઉસ સે મિલને વાલે હો ઓર ઇમાનવાલોં કો ખુશખબરી સુના દીજિઅે.

૨૨૪. ઓર અલ્લાહ (તઆલા) કો અપની કસમોં કા (ઇસ તરહ) નિશાના ન બનાઓ કિ ભલાઇ ઓર પરહેઝગારી ઓર લોગોં કે બીચ સુધાર કરને કો છોડ બેઠો^૩ ઓર અલ્લાહ (તઆલા) સુનને વાલા જાનને વાલા હે.

૧. મુશરિક ઓરતોં સે મુરાદ મૂર્તિપૂજક યા મુશરિક ઓરતેં હે, કયોંકિ કિતાબ વાલોં (યહૂદી ઓર ઇસાઇ) ઓરતોં સે શાદી કરને કા હુકમ કુરઆન ને દિયા હે, લેકિન કિસી મુસલમાન ઓરત કી શાદી અહલે કિતાબ મદોં સે નહીં હો સકતી, ફિર ભી હઝરત ઉમર (રઝી.) ને મસલહતન યહૂદી ઇસાઇ ઓરતો સે શાદી કરના અચ્છા નહીં સમજા હે. (ઇબ્ને કસીર)
૨. અપની જવાની પર પહુંચને પર હર ઓરત કો જો માહવારી કા ખૂન આતા હે, ઉસે હેઝ કહતે હે ઓર કઇ બાર અપ્રાકૃતિક રૂપ (ગેર ફિતરી) સે બીમારી કી વજહ સે જો ખૂન આતા હે, ઉસે ઇસ્તેઘાઝા કહતે હે, જિસકા હુકમ વ કાનૂન હેઝ સે મુખતલિફ હે, હેઝ કે દિનોં મેં ઓરત કો નમાજ માફ હે, ઓર રોઝા રખને સે રોકા ગયા હે, લેકિન ઉન કે બદલે દૂસરે દિનોં મેં રખના ફર્જ હે, મદોં કે લિઅે સિર્ફ જિમાઅ સે રોકા ગયા હે.
૩. યાની ગુસ્સા મેં એસી કસમ મત ઉઠાઓ કિ મેં ફલાં ઇન્સાન કે ઉપર ભલાઇ નહીં કરુંગા, ફલાં ઇન્સાન સે નહીં બોલુંગા, ફલાં ઇન્સાન કે બીચ સુલહ નહીં કરાઉંગા, ઇસ તરહ કી કસમોં કે બારે મેં હદીસ શરીફ મેં આયા હે કિ અગર ઇસ તરહ કી કસમ ખા ભી લો તો ઉસે તોડ દો, ઓર કસમ કા કફ્ફાર (કસમ ખાને કે બાદ અગર તોડ દી જાયે, તો ઉસકી સજા) અદા કરો.
(કસમ કે કફ્ફારે કે લિઅે દેખિઅે સૂર: અલ માયેદ, આયત ૮૯)

૨૨૫. અલ્લાહ તઆલા તુમ્હે તુમ્હારી ઉન કસમોં પર ન પકડેગા જે મજબુત ન હો.^૧ હાં તુમ્હારી પકડ ઉસ ચીઝ પર હૈ, જે તુમ્હારે દિલોં કા અમલ હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) માફ કરને વાલા સહનશીલ હૈ.

૨૨૬. જો લોગ અપની બીપિયોં (પત્નિયોં) સે (ન મિલને કી) કસમ ખાયેં ઉન કે લિએ ચાર મહીને કી મુદત હૈ.^૨ ફિર અગર વહ લોટ આવેં, તો અલ્લાહ (તઆલા) બખ્શને વાલા રહમ કરને વાલા હૈ.

૨૨૭. ઓર અગર તલાક કા હી ઇરાદા કર લે તો અલ્લાહ (તઆલા) બહુત સુનને

વાલા જાનને વાલા હૈ.

૨૨૮. તલાક શુદા ઓરતેં અપને આપ કો ત્રીન માહવારી તક રોકે રખે^૩ ઉન કે લિએ જાયઝ નહીં કિ અલ્લાહ ને ઉન કે રિહમ મેં જે પૈદા કિયા હો ઉસે છિપાયેં, અગર ઉન્હેં અલ્લાહ (તઆલા) પર ઓર કયામત કે દિન પર ઇમાન હો, ઉનકે શોહર કો ઇસ મુદત મેં ઉન્હેં લોટા લેને કા પૂરા હક હૈ, અગર ઉનકા ઇરાદા સુધાર કા હો^૪ ઓરતોં કે ભી પેસે હી હક હૈ, જૈસે ઉન પર મર્દોં કે હૈં અરઘાઈ કે સાથ^૫ હાં મર્દોં કી ઓરતો પર ફઝીલત હૈ, ઓર અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત હિકમત વાલા હૈ.

૧. યાની જો બિના સોચે સમઝે ઓર આદત કે તોર પર હો, લેકિન જાન બૂઝકર કસમ ખાના બહુત બડા ગુનાહ હૈ.

૨. ઇલા કા મતલબ કસમ ખાને કે હૈ અગર કોઈ શોહર કસમ ખા લે કિ મેં અપની બીવી કે સાથ એક માહ યા દો માહ (મિસાલ કે તોર પર) સમ્બન્ધ નહીં રખુંગા, ફિર કસમ કી મુદત પૂરી કરકે કોઈ સમ્બન્ધ સ્થાપિત (કાયમ) કરતા હૈ, તો કોઈ સજા નહીં હૈ, ઓર અગર ફિર કસમ કી મુદત પૂરી હોને કે પહલે સમ્બન્ધ સ્થાપિત કર લે તો કસમ તોડને કા કફ્ફારા અદા કરના હોગા.

અગર ચાર માહ કી મુદત સે જ્યાદા યા બિના મુદત કે કસમ ખાચી ગયી હૈ, તો ઉન કે લિએ ઇસ આયત મેં મુદત મુકર્રર કર દી ગયી હૈ કિ વહ ચાર માહ બાદ અગર ચાહે તો સમ્બન્ધ સ્થાપિત કર લે યા ઉન્હેં તલાક દે દે (ઉસે ચાર માહ સે જ્યાદા લટકાયે રહને કા હુકમ નહીં હૈ) પહલી હાલત મેં ઉસે કસમ તોડને કી સજા ભુગતના પડેગા ઓર અગર દોનોં મેં સે કોઈ હાલત નહીં અપનાયેગા, તો અદાલત ઉસકો દોનોં મેં સે કિસી એક કો અપનાને પર મજબૂર કરેગા કિ વહ ઉસ સે સમ્બન્ધ સ્થાપિત કર લે યા તલાક દે દે તાકિ ઉસ સ્ત્રી પર જુલ્મ ન હો. (તફ્સીર ઇબ્ને કસીર)

૩. ઇસ સે મુરાદ વહ તલાક શુદા ઓરતેં હૈ જે ગર્ભવતી (હામલા) ભી ન હો (કયોંકિ હામલા ઓરત કે લિએ પ્રસવ કી મુદત મુકર્રર હૈ) જિસે જિમાઅ સે પહલે હી તલાક હોં ગયી હો વહ ભી ન હો (કયોંકિ ઉસકી કોઈ ઇદત નહીં હૈ) બૂઢી ભી ન હો જિસકો માહવારી આના બંદ હો ગયા હો (કયોંકિ ઉનકી ઇદત ત્રીન માહ હૈ)

૪. લોટાને સે શોહર કા મકસદ અગર પરેશાન કરના ન હો, તો શોહર કો ઇદત કે અન્દર લોટને કા પૂરા હક હૈ, બીવી કે વલી કો ઇસ મેં રૂકાવટ ડાલને કા કોઈ હક નહીં હૈ.

૫. યાની દોનોં કે હક એક-દૂસરે સે મિલતે જુલતે હૈ, જિનકો પૂરા કરને કે દોનોં ધાર્મિક નિયમોં સે પ્રતિબન્ધિત હૈ, લેકિન મર્દ કો ઓરત પર ફઝીલત પ્રાકૃતિક શક્તિ (ફિતરી તાકત) મેં, જિહાદ (ધર્મયુદ્ધ) કે હુકમ મેં, જાયદાદ કે બંટવારે મેં ઓરત સે દુગના મર્દ કો તલાક ઓર લોટાને કે હક (વગેરેહ) મેં હાસિલ હૈ.

૨૨૯. ચે તલાક દો બાર હૈ^૧ ફિર ચા તો અચ્છાઈ સે રોકના^૨ ચા જાયઝ તરીકે સે છોડ દેના હૈ^૩ ઓર તુમ્હે ઉચિત નહી કિ તુમ ને ઉન્હે જો દિયા હૈ, ઉસ મેં સે કુછ ભી લો, હાં ! યહ ઓર બાત હૈ કિ દોનોં કો અલ્લાહ કે હુદૂદ કાયમ ન રખને કા ડર હો, ઇસલિએ ચદિ તુમ્હે ડર હો કિ યહ દોનોં અલ્લાહ કે હુદૂદ કાયમ ન રખ સકેંગે, તો સ્ત્રી આઝાદી હાસિલ કરને કે લિએ કુછ દે ડાલે, ઇસ મેં દોનો પર કોઇ ગુનાહ નહી^૪ યહ અલ્લાહ કે હુદૂદ હૈ, હોશિયાર ઇન સે આગે ન બઢના ઓર

જો લોગ અલ્લાહ કે હુદૂદ કો તજાઉઝ કર જાયે, વહ જાલિમ હૈ.

૨૩૦. ફિર ચદિ ઉસકો (તીસરી બાર) તલાક દે દે, તો અબ વહ ઉસ કે લિએ હલાલ નહી જબ તક કિ વહ સ્ત્રી ઉસ કે સિવાય દૂસરે સે પિવાહ ન કરે, ફિર અગર વહ તલાક દે દે, તો ઉન દોનોં કો મેલજોલ કર લેને મેં કોઇ ગુનાહ નહી^૫ જબકિ વે જાન લેં કિ અલ્લાહ કે હુદૂદ કો કાયમ રખ સકેંગે, યહ અલ્લાહ (તઆલા) કે હુદૂદ હૈ, જિન્હે વહ જાનને વાલે કે લિએ બયાન કર રહા હૈ.

1. યાની વહ તલાક જિસ મેં શોહર કો રૂજૂઅ કા હક હૈ, વહ દો બાર હૈ, પહલી બાર તલાક કે બાદ ભી ઓર દૂસરી બાર તલાક કે બાદ ભી શોહર અપની બીવી સે સમ્બન્ધ ફિર સે કાયમ કર સકતા હૈ, તીસરી બાર તલાક દેને કે બાદ યહ સમ્બન્ધ સ્થાપિત કરને કા હક નહી.
2. યાની સમ્બન્ધ કાયમ કરકે ઉસે અચ્છી તરહ સે બસાના.
3. યાનિ તીસરી બાર તલાક દેકર.
4. ઇસ મેં “ખુલઅ” કા બયાન હૈ, જિસ કે અનુસાર બીવી અપને શોહર સે રિશ્તા તોડના ચાહે તો ઉસ હાલત મેં શોહર કો હક હૈ કિ વહ અપના મહર વાપસ લે લે, પતિ અગર રિશ્તા તોડના ન કુબૂલ કરે, તો અદાલત શોહર કો તલાક દેને કા હુકમ કરેગી, અગર વહ ઉસે ન માને તો અદાલત શાદી ખત્મ કરેગી, યાનિ યહ ખુલઅ, તલાક કે જરિયે ભી હો સકતા હૈ ઓર તોડને કે જરિયે ભી દોનો હાલતોંમે ઇદત એક માહવારી હૈ.
5. ઇસ તલાક સે મુરાદ તીસરી તલાક હૈ ઓર ઇસકે બાદ શોહર કો ન તો સમ્બન્ધ સ્થાપિત કરને કા હક હૈ ઓર ન શાદી કરને કા, અબ યહ ઓરત કિસી દૂસરે મર્દ સે શાદી કરે ઓર વહ અપની મર્જી સે તલાક દે ચા ઉસકી મોત હો જાયે, તો ઉસકે બાદ વહ અપને પહલે શોહર સે શાદી કર સકતી હૈ, લેકિન હમારે દેશ મેં જો ઇસ પ્રકાર કા “હલાલા” કરને ઓર કરાને કી બુરી રસ્મ હૈ, નબી (સ.અ.વ.) ને એસે “હલાલા” કરને ઓર કરાને વાલે પર લાનત કી હૈ, હલાલા કી વજહ સે કી ગઈ શાદી, શાદી નહી હોતી યહ ઝિના હૈ, ઇસ શાદી સે ઓરત અપને શોહર કે લિએ હલાલ નહી હોગી.

૨૩૧. ઓર જબ તુમ ઓરતોં કો તલાક દો ઓર વહ અપની ઇદત (તીન માહવારી કી મુદત કો કહતે હૈં) ખત્મ કરને કે કરીબ હોં, તો અબ ઉન્હેં અરઘી તરહ સે બસાઓ યા ભલાઈ કે સાથ અલગ કર દો, ઓર ઉન્હેં નુકસાન પહુંચાને કે મકસદ સે જુલ્મ વ જ્યાદતી કરને કે લિએ ન રોકો, જો ઇન્સાન એસા કરે ઉસ ને અપની જાન પર જુલ્મ કિયા, તુમ અલ્લાહ કે હુકમ કા મઝાક ન બનાઓ^૧ ઓર અલ્લાહ કી નેમત જો તુમ પર હૈં યાદ કરો ઓર જો કુછ કિતાબ વ હિકમત ઉસ ને ઉતારી હૈં, જિસ સે તુમ્હેં તાલીમ દે રહા હૈં ઉસે ભી, ઓર અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરતે રહા કરો ઓર યાદ રખો કિ અલ્લાહ (તઆલા) હર એક ચીઝ કો જાનતા હૈં.

૨૩૨. ઓર જબ તુમ અપની ઓરતોં કો તલાક દો ઓર વહ અપની ઇદત પુરી કર લે, તો ઉન્હેં ઉનકે પતિયોં સે શાદી કરને સે ન રોકો, જબકિ વહ આપસ મેં ભલાઈ કે એતબાર સે રાજી હોં, યહ તાલીમ ઉન્હેં દી જાતી હૈં જિન્હેં તુમ મેં સે અલ્લાહ (તઆલા) પર ઓર કયામત કે દિન પર

ચકીન ઓર ઇમાન હો, ઇસ મેં તુમ્હારી અરઘી સફાઈ ઓર પાકીઝગી હૈં ઓર અલ્લાહ (તઆલા) જાનતા હૈં તુમ નહીં જાનતે.

૨૩૩. ઓર માંયેં અપની ઓલાદોં કો પૂરે દો સાલ દૂધ પિલાયેં, જિનકા ઇરાદા દૂધ પિલાને કી પૂરી મુદ્દત કા હો,^૨ ઓર જિનકી ઓલાદ હૈં ઉનકી જિમ્મેદારી હૈં કિ ઉનકો રોટી કપડા દે, જો ભલાઈ કે સાથ હો, હર એક ઇન્સાન કો ઇતની હી કઠિનાઈ દી જાતી હૈં, જિતની ઉસકી તાકત હો, માં કો ઉસકી ઓલાદ કી વજહ સે યા બાપ કો ઉસકી ઓલાદ કી વજહ સે ઉસે કોઈ નુકસાન ન પહુંચાયા જાયે,^૩ પારિસ પર ભી ઉસી જેસી જિમ્મેદારી હૈં, ફિર અગર દોનોં (યાની મા-બાપ) અપની રઝામંદી ઓર આપસી ઇરાદા સે દૂધ છુડાના યાહૈં, તો દોનોં પર કોઈ ગુનાહ નહીં, ઓર અગર તુમ અપની ઓલાદોં કો દૂધ પિલાના યાહતે હો તો ભી તુમ પર કોઈ ગુનાહ નહીં, જબકિ તુમ ઉન કે દુનિયાવી દસ્તૂર કે એતબાર સે ઉન કો દે દો, અલ્લાહ તઆલા સે ડરતે રહો ઓર જાનતે રહો કિ અલ્લાહ તુમ્હારે અમલોં કો દેખ રહા હૈં.

૧. કુછ લોગ મઝાક મેં તલાક દે દેતે યા શાદી કર લેતે યા આઝાદ કર દેતે, ફિર કહતે કિ મેંને તો મઝાક કિયા થા, અલ્લાહ તઆલા ને ઇસે અપની આયત મેં મઝાક કહા હૈં જિસકા મકસદ ઇસ તરહ કે કામોં સે રોકના હૈં, ઇસલિએ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા કિ મઝાક સે ભી અગર ઉપર બયાન કિયા ગયા કામ કરેગા તો વહ હકીકત માના જાયેગા ઓર મઝાક કી તલાક, શાદી ઓર આઝાદી લાગૂ હો જાયેગી. (તફસીર ઇબ્ને કસીર)
૨. ઇસ આયત મેં દૂધ પિલાને કે મસલે કા હલ બયાન કિયા ગયા હૈં, ઇસમેં પહલી બાત કહી ગઈ હૈં વહ યહ હૈં કિ જો પૂરી મુદ્ત તક દૂધ પિલાના યાહે, તો યહ મુદ્ત દો સાલ કી હૈં, ઇન લફ્ઝોં સે ઇસ સે કમ મુદ્ત તક દૂધ પિલાને કી ગુંજાઈશ નિકલતી હૈં, દૂસરી બાત યહ કિ દૂધ પિલાને કી જ્યાદા સે જ્યાદા મુદ્ત દો સાલ હૈં.
૩. માં કો તકલીફ પહુંચાને કા મતલબ યહ હૈં કિ જેસે માં અપને બચ્ચે કો અપને પાસ રખના યાહે લેકિન મમતા કો હુકરાકર ઉસકા બચ્ચા ઉસ સે ઝબરદસ્તી છીન લિયા જાયે યા યહ કિ બિના ખર્ચ કી જિમ્મેદારી લિએ ઉસકો દૂધ પિલાને પર મજબૂર કિયા જાયે, બાપ કો તકલીફ પહુંચાને કા મતલબ યહ હૈં કિ માં દૂધ પિલાને સે ઇન્કાર કર દે યા ઉસકી તાકત સે જ્યાદા ઉસ સે ઘન કી માંગ કરે.

૨૩૪. તુમ મેં સે જો લોગ મર જાયેં ઓર બીયિયાં છોડ જાયેં, વહ ઓરતેં અપને આપ કો ચાર મહીને ઓર દસ (દિન) ઇદત મેં રખે.^૧ ફિર જબ મુદત ખતમ કર લેં તો જો અરછાઇ કે સાથ અપને લિએ કરેં ઉસ મેં તુમ પર કોઇ ગુનાહ નહીં, ઓર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે હર અમલ કો જાનને વાલા હે.

૨૩૫. ઓર તુમ પર ઇસ મેં કોઇ ગુનાહ નહીં કે તુમ ઇશારા સે યા અસ્પષ્ટ રૂપ સે ઇન ઓરતોં સે શાદી કે બારે મેં કહો યા અપને દિલ મેં ઇરાદા છિપાઓ, અલ્લાહ (તઆલા) કો ઇલ્મ હે કે તુમ જરૂર ઉનકો યાદ કરોગે, લેકિન તુમ ઉનસે છિપાકર વાદા ન કર લો, હાં, યહ બાત ઓર હે કે તુમ અરછી બાત બોલા કરો ઓર જબ તક ઇદત કી મુદત પૂરી નહીં હો શાદી કા બન્ધન મજબૂત ન કરો, જાન લો, કે અલ્લાહ (તઆલા) કો તુમ્હારે દિલોં કી બાતોં કા ભી ઇલ્મ હે, તુમ ઉસ સે ડરતે રહા કરો ઓર યહ ભી જાન રખો, કે અલ્લાહ (તઆલા) બખ્શને વાલા ઓર સહનશીલ હે.

૨૩૬. અગર તુમ ઓરતોં કો બિના હાથ લગાયે ઓર બિના મહર મુકરર કિયે તલાક દે દો તો ભી તુમ પર કોઇ ગુનાહ નહીં, હાં ઉન્હે કુછ ન કુછ ફાયેદા દો, માલદાર અપને હિસાબ ઓર ગરીબ અપની તાકત કે હિસાબ સે દસ્તૂર કે હિસાબ સે અરછા ફાયદા દે, ભલાઇ કરને વાલોં કે લિએ યહ જરૂરી હે.^૨

૨૩૭. ઓર અગર તુમ ઓરતોં કો ઇસ સે પહેલે તલાક દે દો કે તુમ ને ઉન્હે હાથ લગાયા હો ઓર તુમ ને ઉનકા મહર ભી મુકરર કિયા હો, તો મુકરર મહર કા આધા (મહર) દે દો, યહ બાત ઓર હે કે વહ ખુદ માફ કર દે, યા વહ ઇન્સાન માફ કર દે જિસકે હાથ મેં નિકાહ કી ગાંઠ હે, તુમ્હારા માફ કર દેના તકવા સે બહુત કરીબ હે ઓર આપસી ફઝીલત કો ન ભુલો બેશક અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે અમલોં કો દેખ રહા હે.

૨૩૮. નમાઝોં કી હિફાજત કરો ખાસકર બીચ વાલી નમાઝ કી^૩ ઓર અલ્લાહ (તઆલા) કે લિએ નમ્રતાપૂર્વક (બાઅદબ) ખડે રહા કરો.

૧. મોત કી યહ ઇદત હર બીવી કે લિએ હે શોહર ને ઉસ સે જિમાઅ કિયા હો યા ન કિયા હો, ગર્ભવતી (હામલા) કે લિએ યહ કાનૂન નહીં ક્યોંકે ઉસકી ઇદત પ્રસવ હો જાના હે.
૨. યહ ઉસ ઓરત કે બારે મેં હુકમ હે કે શાદી કે વક્ત મહર (સ્ત્રી ઘન) મુકરર નહીં કી ગયી થી ઓર શોહર હમબિસ્તરી કરને કે પહેલે તલાક ભી દે દે, તો ઉસે કુછ ન કુછ ફાયેદા દેકર પિદા કરો, યહ ફાયેદા (તલાક કા ફાયેદા) મર્દ કી તાકત કે હિસાબ સે હોના ચાહિએ યા માલદાર અપને હિસાબ ઓર ગરીબ અપની તાકત ભર દે.
૩. બીચ વાલી નમાઝ સે મુરાદ અસ નમાઝ હે, જિસકો ઇસ હદીસ રસૂલુલ્લાહ (સ.અ.વ.) કે આધાર પર મુકરર કર દિયા ગયા હે, જો જંગે બન્દક કે દિન અસ કી નમાઝ કો સલાતે પુસ્તા કહા હે.

૨૩૯. અગર તુમ્હે ડર હો તો પેદલ હી યા સવાર હી સહીદ, ઓર અગર શાન્તિ હો જાયે તો અલ્લાહ (તઆલા) કી બડાઇ કો બયાન કરો જિસ તરહ કિ ઉસ ને તુમ્હે ઉસ બાત કી તાલીમ દી હૈ, જિસે તુમ નહી જાનતે થે.¹

૨૪૦. ઓર જો તુમમેં સે મર જાયે ઓર બીપિયાં છોડ જાયે, વહ વસીયત કર જાયે કિ ઉનકી બીપિયાં સાલ ભર ફાયેદા ઉઠાયે,² ઉન્હે કોઇ ન નિકાલે, ઓર અગર વે ખુદ નિકલ જાયે તો તુમ પર ઇસ મેં કોઇ ગુનાહ નહી જો વહ અપને લિએ અરછાઇ સે કરે અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત ઓર હિકમત વાલા હૈ.

૨૪૧. ઓર તલાક દી હુઇ ઓરતોં કો અરછી તરહ ફાયેદા પહુંચાના પરહેજગારો પર જરૂરી હૈ.

૨૪૨. ઇસી તરહ અલ્લાહ તુમ્હારે લિયે અપની આયતોં (આદેશોં) કો બયાન કરતા હૈ તાકિ તુમ સમજો.

૨૪૩. કયા તુમ ને ઉન્હે નહીં દેખા જો હજારો કી તાદાદ મેં મોત કી વજહ સે અપને ઘરોં સે નિકલ પડે અલ્લાહ ને ઉન સે કહા કિ મર જાઓ ફિર ઉન્હે જિન્દા કર દિયા³ બેશક અલ્લાહ લોગોં પર બડા ફજલ વાલા હૈ મગર જયાદા લોગ શુક્રિયા અદા નહીં કરતે.

૨૪૪. ઓર અલ્લાહ કી રાહ મેં લડો ઓર યહ જાન લો કિ અલ્લાહ સુનને વાલા જાનને વાલા હૈ.

૨૪૫. કોન અલ્લાહ કો અરછા ઉધાર દેગા⁴ જિસે વહ ફિર ઉસે કઇ ગુના જયાદા અતા કરેગા ઓર અલ્લાહ હી કમી ઓર જયાદતી કરતા હૈ ઓર તુમ ઉસી કી ઓર દોબારા જાઓગે.

1. યાની દુશ્મન સે ડર કી વજહ સે જિસ તરહ ભી મુમકિન હો, પેદલ ચલતે હુએ, સવારી પર બેઠે હુએ નમાઝ પઢ લો, લેકિન જબ ડર કી હાલત ખતમ હો જાયે તો ઉસી તરહ નમાઝ પઢો, જિસ તરહ સિખલાયા ગયા હૈ.
2. યહ આયત અગરચે તરતીબ મેં બાદ કી હૈ લેકિન મન્સૂખ હૈ, ઇસકી મન્સુખી કી આયત પહેલે આ ચુકી હૈ જિસ મેં મોત કી ઇદત ચાર મહીના દસ દિન બતાઇ ગઇ હૈ, ઇસ કે સિવાય પિરાસત કી આયત ને બીવી કા હિસ્સા મુકર્રર કર દિયા હૈ, અબ શોહર કો બીવી કે લિએ વસીયત (ઉત્તરદાન) કરને કી કોઇ જરૂરત નહી રહી ન ઘર ઓર ન ખર્ચ કી.
3. યહા હાદસા કિસી પિછલી ઉમ્મત કા હૈ, જિસકી તફ્સીલ કિસી હદીસ મેં નહી મિલતી.
4. અરછે ઉધાર સે મુરાદ અલ્લાહ કી રાહ મેં ઓર જિહાદ મેં માલ સદકા કરના હૈ યાની જાન કી તરહ માલ દેને મેં ભી સંકોચ ન કરો, માલ મેં બઢોત્તરી ઓર કમી ભી અલ્લાહ કે હાથ મેં હૈ ઓર વહ દોનોં તરહ સે તુમ્હારા ઇમ્તેહાન લેતા હૈ, કભી માલ મેં બઢોત્તરી કરકે ઓર કભી માલ મેં કમી કરકે, ફિર અલ્લાહ કી રાહ મેં ખર્ચ કરને સે કમી ભી નહી હોતી હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઇસમેં કઇ કઇ ગુના બઢોત્તરી કરતા હૈ, કભી જાહિરી તોર સે કભી છિપે તોર સે ઓર રૂહાની તોર પર ઓર આખિરત મેં તો જરૂર ઉસ મેં અધિકતા આશ્ચર્યચકિત હોગી.

૨૪૬. કયા આપ ને ઇસ્રાઈલ કે વંશ કી “મુસા” કે બાદ કી જમાઅત કો નહી દેખા જબ ઉન્હોને અપને નબી (ઇશદૂત) સે કહા કિ હમારા એક રાજા બના દીજિયે તાકિ હમ અલ્લાહ કી રાહ મેં લડે ઉન્હોને કહા કિ હો સકતા હૈ કિ જિહાદ ફર્જ હો જાને કે બાદ, તુમ જિહાદ ન કરો, ઉન્હોને કહા કિ ભલા હમ અલ્લાહ કી રાહ મેં જિહાદ કયોં ન કરેંગે ? હમ તો અપને ઘરોં સે ઉજાડે ગયે હૈં ઓર ઓલાદોં સે દૂર કર દિયે ગયે હૈં, ફિર જબ ઉન પર જિહાદ ફર્જ હુઆ, તો સિવાય થોડે સે ઇન્સાનો કે સબ ફિર ગયે ઓર અલ્લાહ જાલિમોં કો અચ્છી તરહ સે જાનતા હૈં.

૨૪૭. ઓર ઉન સે ઉન કે નબી ને કહા કિ અલ્લાહ (તઆલા) ને તાલૂત (યહ એક નામ હૈં) કો તુમ્હારા બાદશાહ બના દિયા હૈં, તો કહને લગે ભલા ઉસકા હમ પર રાજ્ય કેસે હો સકતા હૈં, ઉસ સે

બહુત અધિક રાજ્ય કે હકદાર હમ હૈં, ઉસકો તો ઘન કી જ્યાદતી ભી નહીં અતા કી ગઈ હૈં, ઉસ (નબી) ને કહા સુનો ! અલ્લાહ (તઆલા) ને ઉસ કો તુમ પર ફઝીલત દી હૈં ઓર ઉસે ઇલ્મ ઓર જિસ્માની તાકતભી જ્યાદા અતા કિયા હૈં^૧ હકીકત બાત યહ હૈં કિ અલ્લાહ (તઆલા) જિસે ચાહે અપના મુલ્ક દે, અલ્લાહ (તઆલા) કુશાદગી વાલા ઓર ઇલ્મ વાલા હૈં.

૨૪૮. ઓર ઉન કે નબી ને ફિર ઉન સે કહા, ઉસ કે મુલ્ક કી વાજેહ નિશાની યહ હૈં કિ તુમ્હારે પાસ વહ સન્દૂક આ જાયેગા^૨ જિસ મેં તુમ્હારે રબ કી તરફ સે દિલ કે સુકૂન કા સામાન હૈં ઓર મૂસા કી ઓલાદ ઓર હારૂન કી ઓલાદ કા બાકી છોડા હુઆ સામાન હૈં, ફરિશ્તે ઉસે ઉઠાકર લાયેંગે, બેશક યહ તો તુમ્હારે લિઅે વાજેહ (સ્પષ્ટ) નિશાની હૈં, અગર તુમ ઇમાનદાર હો.

૧. હઝરત તાલૂત ઉસ વંશ સે નહીં થે, જિસસે ઇસ્રાઈલ કી ઓલાદોં કે બાદશાહો કા સિલસિલા ચલા આ રહા થા, યહ ગરીબ ઓર એક આમ સેનાની થે, જિસ પર ઉન્હોને આવાજ ઉઠાચી થી, પેગમ્બર ને કહા કિ યહ મેરા ચુનાવ નહીં હૈં, અલ્લાહ ને ઉન્હેં તૈનાત કિયા હૈં, ફિર ભી નેતૃત્વ (કિયાદત) કે લિઅે માલ સે જ્યાદા અકલ, ઇલ્મ ઓર જિસ્માની તાકત કી જરૂરત હૈં, ઓર તાલૂત ઇસ મેં તુમ સભી સે અચ્છે હૈં, ઇસલિઅે અલ્લાહ ને ઉન્હેં ઇસ પદ કે લિઅે ચુન લિયા હૈં.
૨. સન્દૂક ચાની તાબૂત, જો તોબ સે હૈં, જિસકે મતલબ પલટને કે હૈં, કયોંકિ ઇસ્રાઈલ કી ઓલાદ પ્રસાદ (તબર્ક) કે લિઅે ઇસકી ઓર પલટતે થે, (ફતહુલ કદીર) ઇસ તાબૂત મેં હઝરત મૂસા વ હારૂન (અ.સ.) કી પાક ચીજેં થી, યહ તાબૂત ભી ઉન કે દુશ્મન ઉન સે છીન કર લે ગયે થે, યહ તાબૂત અલ્લાહ તઆલા ને નિશાની કે શકલ મેં ફરિશ્તોં કે જરિયે હઝરત તાલૂત કે ઘર કે દરવાજે પર રખવા દિયા, ઇસે દેખકર ઇસ્રાઈલ કી ઓલાદોં ખુશ ભી હુઈ ઓર ઇસે અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે નિશાની માનકર

૨૪૮. ફિર જબ તાલૂત સેના લેકર નિકલે તો કહા સુનો એક નદી^૧ કે જરિયે અલ્લાહ કો તુમ્હારા ઇમ્તિહાન લેના હૈ તો જો ઉસ સે પાની પિયેગા વહ મેરા નહીં ઓર જો ઉસ મેં સે ન ચખે વહ મેરા હૈ, યહ ઓર બાત હૈ કિ અપને હાથ સે એક ચુલ્લુ ભર લે તો કુછ કે સિવાય બાકી સભી ને પાની પી લિયા, (હજરત) તાલૂત જબ નદી સે પાર હો

ગયે ઓર જો ઉન કે સાથે ઇમાનદાર થે તો ઉન્હોને કહા કિ આજ તો હમ મેં તાકત નહીં કિ જાલૂત ઓર ઉસકી ફોજો સે લડે^૨ લેકિન જિન્હે અલ્લાહ સે મિલને પર ચકીન થા ઉન્હોને કહા કિ બહુત સી છોટી જમાઅત અલ્લાહ કે હુકમ સે ભારી જમાઅતોં પર ફત્હ હાસિલ કર લેતી હૈ ઓર અલ્લાહ સબ્ર કરને વાલોં કે સાથ હૈ.

તાલૂત કો અપના રાજા માન લિયા ઓર અલ્લાહ તઆલા ને ભી ઇસે ઉન કે લિઅે એક ચમત્કાર (આચત) વ ફત્હ ઓર સબ્ર કી વજહ બના દિયા સકીના કા મતલબ હી અલ્લાહ તઆલા કી તરફ સે ખાસ મદદ કા ઉતરના જિસે વહ અપને ખાસ બન્દોં પર ઉતારતા હૈ જિસકી વજહ સે ભયાનક જંગ મેં જબ બડે-બડે બહાદૂરોં કે દિલ કાપ જાતે હૈ તો ઇમાનવાલોં કે દિલ દુશ્મન કે ડર ઓર ઘાક સે ખાલી ઓર ફત્હ વ કામચાબી કી ઉમ્મીદ સે ભરે હોતે હૈ, ઇસ સે માલૂમ હુઆ કિ નબિયોં કી અવશેષ (બાકિઆત) અલ્લાહ કે હુકમ સે જરૂર ફઝીલત ઓર ઉપયોગિતા (અહમિયત) રખતી હૈ, લેકિન યહ જરૂરી હૈ કિ વહ સહી તરીકે સે ઉનકી (તબરૂકાત) હો, જિસ તરહ ઇસ તાબૂત મેં હકીકત મેં હઝરત મૂસા ઓર હારૂન કી પાક ચીજે થી, લેકિન જિસ તરહ આજકલ કઇ જગહોં પર મુકદ્દસ બાકિઆત કહકર કઇ ચીજે હૈ, જિનકા કોઇ ઐતિહાસિક (તારીખી) સુબૂત પૂરી તરહ સે સાબિત નહીં હોતા, ઇસી તરહ ખુદ બનાયી ગયી ચીજોં સે ભી કુછ હાસિલ નહીં હો સકતા, જિસ તરહ સે કુછ લોગ નબી (સ.અ.વ.) કે જૂતે કે સમાન બનાકર અપને પાસ રખને કો ચા ઘરોં મેં લટકાને કો ચા ખાસ તરીકે સે બનાકર તકલીફ દૂર કરને ઓર દિલી મુરાદ પૂરી કરને વાલા સમઝતે હૈ, ઇસી તરહ કબ્રોં પર વલિયોં કે નામોં કે ચઢાવે કો પાક ચીજ ઓર વહાં કે સામાન્ય ભોજ કો પાક ચીજ સમઝતે હૈ, જબકિ યહ અલ્લાહ કે સિવાય દૂસરોં પર ચઢાવા હૈ, જો શિર્ક કી પરીધી મેં આતા હૈ, ઇસકો ખાના ખાસકર હરામ હૈ, કબ્રોં કો ગુસ્લ કરાયા જાતા હૈ ઓર ઉસકા પાની પાક સમઝા જાતા હૈ, હાલાકિ કબ્રોં કો ગુસ્લ કરાના ખાનયે કઅબા કે ગુસ્લ કી નકલ હૈ, જો કિસી તરહ સે જાયજ નહીં હૈ, યહ ગંદા પાની પાક કેસે હો સકતા હૈ, યહ સભી બાતે નાજાયેજ હૈ, ઇનકા ધાર્મિક નિયમોં મેં કોઇ અસલ નહીં હૈ.

1. યહ નદી જાર્ડન ઓર ફિલસ્તીન કે બીચ હૈ. (ઇબ્ને કસીર)
2. ઇન ઇમાનવાલોં ને ભી જબ શુરૂ મેં દુશ્મન કી બહુત બડી તાદાદ દેખી, તો અપની કમ તાદાદ કો દેખતે હુઅે ઇસ બાત કો વાજેહ કિયા, જિસ પર ઉન કે આલિમોં ઓર ઉન સે જયાદા ઇમાન રખને વાલોં ને કહા કિ કામચાબી તાદાદ મેં જયાદતી ઓર હથિયાર કે આધાર પર નહીં મિલતી, બલકિ અલ્લાહ તઆલા કી ઇચ્છા પર આધારિત (મબની) હૈ ઓર અલ્લાહ તઆલા કા સમર્થન (તાઈદ) હાસિલ કરને કે લિઅે સબ્ર કા હોના જરૂરી હૈ.

૨૫૦. ઔર જબ ઉનકા જાલૂત ઔર ઉસકી ફોજો સે મુકાબલા હુઆ, તો ઉન્હોને દુઆ કી, હે હમારે પાલનહાર ! હમે સબ્ર અતા કર ઔર સાબિત કદમ બના દે ઔર કાફિર કોમ પર હમારી મદદ કર.¹

૨૫૧. અતઃ ઉન્હે અલ્લાહ કે હુકમ સે પરાજિત કર દિયા ઔર દાઉદ ને જાલૂત કા કતલ કર દિયા² ઔર અલ્લાહ ને ઉસે

મુલ્ક ઔર હિકમત³ ઔર જિતના યાહા ઇલ્મ ભી અતા કિયા ઔર અગર અલ્લાહ કુછ લોગો કો દૂસરે ગરોહ સે હટાતા ન રહતા તો ઘરતી મેં ફસાદ ફેલ જાતા, લેકિન અલ્લાહ દુનિયા કે લોગો પર બડા ફજલ કરને વાલા હે.⁴

૨૫૨. યહ અલ્લાહ કી આયતે (સૂત્ર) હે જિન્હે હમ આપ પર સરચાઈ કે સાથ પઢતે હે ઔર નિશ્ચય હી આપ રસૂલોં (ઇશાદૂતોં) મેં સે હે.⁵

1. જાલૂત ઉસ દુશ્મન કોમ કા સેના નાયક થા, જિસ સે તાલૂત ઔર સાથિયોં કા મુકાબલા થા, યહ અમાલકા કી કોમ થી, જો અપને વકત મેં યોદ્ધા ઔર બહાદુર લોગ સમઝે જાતે થે, ઉનકી ઇત્સી પ્રસિદ્ધતા (શુહરત) કે વજહ સે ઠીક જંગ કે સમય મેં ઇમાનવાલોં ને અલ્લાહ કે દરબાર મેં સબ્ર ઔર મજબૂતી કે લિએ ઔર કુફ્ર કે સામને ઇમાનવાલોં કો ફત્હ ઔર કામચાબી કી દુઆ કી, યાની ભૌતિક કારણોં (માદી અસ્બાબ) કે સાથ-સાથ ઇમાનવાલોં કે લિએ જરૂરી હે કિ વહ અલ્લાહ કી ઔર સે કામચાબી ઔર ફત્હ કે લિએ ખાસ તરીકે સે દુઆ કરે, જિસ તરહ બદ્ર કી જંગ કે વકત નબી (સ.અ.વ.) ને અલ્લાહ કે દરબાર મેં બડી આગ્રહતા ઔર પિનમ્રતા (ઇન્કસારી-ઇસરા) સે ફત્હ ઔર કામચાબી કે લિએ દુઆ કી થી, જિસે અલ્લાહ ને કુબૂલ કિયા જિસકી વજહ સે મુસમાનોં કી છોટી સી તાદાદ ને કાફિરોં કી બહુત બડી તાદાદ પર ફત્હ હાસિલ કિયા.
2. હઝરત દાઉદ જો અભી ન પેંગમ્બર થે ઔર ન બાદશાહ, ઇસ તાલૂત કી સેના મેં એક ફોજ થે, ઉન કે હાથોં જાલૂત મારા ગયા ઔર ઇસ થોડે સે ઇમાનવાલોં કો બડી લડાકૂ કોમ પર જીત દિલવાઈ.
3. ઇસ કે બાદ અલ્લાહ તઆલા ને હઝરત દાઉદ કો બાદશાહત ઔર નબૂવત દોનોં અતા કિયા.
4. ઇસ મેં અલ્લાહ કે એક કાનૂન કી ચર્ચા હે કિ વહ ઇન્સાનોં હી કે એક ઉમ્મત કે જરિયે દૂસરી ઉમ્મત કે જુલ્મ ઔર ગલ્બા કો ખત્મ કરતા રહતા હે અગર વહ એસા ન કરતા ઔર કિસી એક હી ઉમ્મત કો સદા તાકત ઔર ગલ્બા કા સોભાગ્ય દિયે રહતા તો યહ ઘરતી જુલ્મ ઔર ફસાદ સે ભર જાતી.
5. યહ પિછલે વાકિઆત જિનકા ઇલ્મ આપ પર નાજિલ પાક કુરઆન કે જરિયે દુનિયા કો હો રહા હે, હે મુહમ્મદ (સ.અ.વ.) બેશક આપ કી નબૂવત ઔર સરચાઈ કા સુબૂત હે, ઇનકા બયાન ન કિસી કિતાબ મેં કિયા હે ન કિસી સે સુના હે, જિસ સે વાજેહ હે કિ યહ ગેબ કી ખબરેં હે જો વહ્થી (ઇશવાલી) કે જરિયે અલ્લાહ આપ પર ઉતાર રહા હે.

૨૫૩. યહ રસૂલ છે, જિન મેં સે હમ ને કુછ કો કુછ પર ફજાલત દી છે ઉન મેં સે કુછ છે જિન સે અલ્લાહ (તઆલા) ને બાત કી છે ઓર કુછ કા મર્તબા ઉંચા કિયા છે ઓર હમને ઇસા પુત્ર મરિયમ કો મોજિબા અતા કિયા ઓર પાક રૂહ સે ઉનકા સમર્થન કરાયા,^૧ અગર અલ્લાહ યાહતા તો ઉન કે બાદ વાલે અપને પાસ નિશાનિયાં આ જાને કે બાદ આપસ મેં કભી ભી લડાઈ-ભીડાઈ ન કરતે, લેકિન ઉન લોગોં ને ઇમ્તિલાફ કિયા, ઉન મેં સે કુછ ને ઇમાન કુબુલ કિયા ઓર કુછ કાફિર હુએ, ઓર અગર અલ્લાહ (તઆલા) યાહતા તો યહ આપસ મેં ન લડતે લેકિન અલ્લાહ (તઆલા) જો યાહતા છે, કરતા છે.

૨૫૪. હે ઇમાનવાલો ! જો હમ ને તુમ્હે દે રખા છે, ઉસ મેં સે ખર્ચ કરતે રહો, ઇસ સે પહલે કિ વહ દિન આયે જિસ

દિન ન તિજારત છે ન દોસ્તી ઓર ન સિફારિશ, ઓર કાફિર હી જાલિમ છે.

૨૫૫. અલ્લાહ (તઆલા) હી સરચ્યા માબૂદ છે, જિસ કે સિવાયે કોઈ માબૂદ નહી, જો જિન્દા છે, ઓર સબકા થામને વાલા છે, જિસે ન ઉંઘ આયે ન નીંદ ઉસ કી મિલ્કિયત મેં જમીન વ આસમાન કી સભી ચીજેં છે, કોન છે જો ઉસ કે હુકમ કે બિના ઉસ કે સામને સિફારિશ કર સકે, વહ જાનતા છે જો ઉન કે સામને છે, જો ઉન કે પીછે છે ઓર વહ ઉસ કે ઇલ્મ મેં સે કિસી ચીજ કા ઘેરા નહી કર સકતે, લેકિન વહ જિતના યાહે^૨ ઉસકી કુર્સી કી પુસઅત ને જમીન વ આસમાન કો ઘેર રખા છે, વહ અલ્લાહ (તઆલા) ઉનકી હિફાજત સે ન થકતા છે ઓર ન ઉબતા છે, વહ તો બહુત મહાન ઓર બહુત બડા છે.

૧. મતલબ વહ મોજિબા છે, જો હઝરત ઇસા કો અતા કિયે ગયે થે, જેસે મરે હુએ કો જિલાના આદિ જિસકી તફ્સીલ સૂર: આલે ઇમરાન મેં આયેગી, પાક રૂહ સે મુરાદ જિબ્રીલ છે, જેસાકિ પહલે ભી ગુજર ચુકા છે.
૨. યહ આયતુલ કુર્સી છે, સહીહ હદીસોં મેં ઇસકા બહુત મહત્વ (ફઝીલત) બયાન કિયા ગયા છે, જેસે યહ કુરઆન કી સબ સે અઝીમ આયત છે, ઇસકો રાત કો પઢને સે શૈતાન સે મહફૂજ રહતા છે, ઇસ કો હર નમાઝ કે બાદ પઢના યાહિએ. (ઇબ્ને કસીર) કુર્સી સે કુછ ને પૈર રખને કી જગહ, કુછ ને તાકાત, કુછ ને મુલ્ક, ઓર કુછ ને અર્શ મતલબ લિયા છે, લેકિન અલ્લાહ તઆલા કી સિફાત ઓર ફજાલતોં કે બારે મેં મોહદિસીન (હદીસ કે આલિમ) ઓર બુઝુર્ગોં કી યહી રાય છે કિ અલ્લાહ તઆલા કી જો સિફત, જિસ તરહ સે કુરઆન ઓર હદીસ મેં બયાન છે, ઉનકો બિના કિસી તર્ક-પિતર્ક કે ઉન પર ઇમાન રખા જાયે, ઇસલિએ યહી ઇમાન રખના યાહિએ કિ હકીકત મેં કુર્સી છે જો અર્શ સે અલગ છે, યહ કિસ તરહ કી છે, ઇસ પર વહ કિસ તરહ બેઠતા છે ? ઇસકા બયાન હમ નહી કર સકતે કયોંકિ ઇસકી કેફિયત ઓર હકીકત કે બારે મેં હમેં ઇલ્મ નહી છે.

૨૫૬. દીન કે બારે મેં કોઈ દબાવ નહીં, સચ-ઝુઠ સે અલગ હો ગયા, ઇસલિયે જો ઇન્સાન તાગૂત (અલ્લાહ તઆલા કે સિવાય દૂસરે દેવો) કો નકાર કર અલ્લાહ (તઆલા) પર ઇમાન લાયે, ઉસ ને મજબૂત કડે કો થામ લિયા, જો કભી ભી ન ટૂટેગા ઓર અલ્લાહ (તઆલા) સુનને વાલા, જાનને વાલા હૈ.

૨૫૭. ઇમાનવાલોં કા સંરક્ષક (વલી) અલ્લાહ તઆલા ખુદ હૈ, વહ ઉન્હે અંધેરે સે રોશની કી ઓર નિકાલ લે જાતા હૈ, ઓર કાફિરોં કે દોસ્ત શૈતાન હૈ, વહ ઉન્હે રોશની સે અંધેરે કી તરફ લે જાતે હૈ, યહ લોગ જહન્નમી હૈ, જો હંમેશા ઉસી મેં પડે રહેંગે.

૨૫૮. કયા તૂને ઉસે નહી દેખા, જિસ ને મુલ્ક પાકર ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) સે ઉસ કે પાલનહાર કે બારે મેં ઝગડા કિયા જબ ઇબ્રાહીમ ને કહા કે મેરા રબ તો વહ હૈ જો જીન્દા કરતા ઓર મારતા હૈ, વહ કહને લગા, મેં ભી જિલાતા ઓર મારતા હૂં, ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) ને કહા અલ્લાહ (તઆલા) સૂરજ કો પૂરબ કી ઓર સે લે આતા હૈ, તૂ ઉસે પશ્ચિમ સે લે આ, અબ વહ કાફિર ભોંચક્કા રહ ગયા ઓર અલ્લાહ જાલિમોં કો હિદાયત નહી દેતા.

૨૫૯. યા, ઉસ ઇન્સાન કે સમાન જિસકા ગુજર ઉસ બસ્તી પર હુઆ, જો છત કે બલ ઓંધી પડી હુઇ થી, કહને લગા ઉસકી મોત કે બાદ અલ્લાહ (તઆલા) ઉસે કિસ તરહ જિન્દા કરેગા તો અલ્લાહ (તઆલા) ને ઉસે સોં સાલ કે લિયે માર દિયા, ફિર ઉસે (જિન્દા) ઉઠાયા, પૂછા ! “કિતની મુદત તુઝ પર ગુજરી ?” જવાબ દિયા કિ “એક દિન યા દિન કા કુછ હિસ્સા”¹ કહા કિ “તૂ બલ્કિ સોં સાલ તક રહા, ફિર અબ તૂ અપને ખાને-પીને કો દેખ કિ બિલ્કુલ ખરાબ નહી હુઆ ઓર અપને ગદે કો ભી દેખ, હમ તુઝે લોગો કે લિયે નિશાની બનાતે હૈ, તૂ દેખ કિ હમ હફિડ્યોં કો કિસ તરહ ખડી કરતે હૈ, ફિર ઉન પર ગોશત ચઢાતે હૈ” જબ યહ સબ વાજેહ હો ચુકા, તો કહને લગા, “મેં જાનતા હું કિ અલ્લાહ (તઆલા) સબ કુછ જાનને વાલા હૈ.”²

૨૬૦. ઓર જબ ઇબ્રાહીમ (અ.સ.) ને કહા, “હે મેરે રબ ! મુઝે દિખા કિ તૂ મુર્દા કો કિસ તરહ જિન્દા કરેગા ?” અલ્લાહ (તઆલા) ને કહા “કયા તુમ્હે ઇમાન નહી?” જવાબ દિયા, “ઇમાન તો હૈ, લેકિન મેરે દિલ કો ઇત્મેનાન હો જાયેગા” કહા, “ચાર પરિન્દે લો, ઉન

1. કહા જાતા હૈ કિ જબ વહ ઇન્સાન મરા થા તો થોડા દિન ચઢા થા, ઓર જબ વહ જિન્દા હુઆ તો ભી શામ નહી હુઇ થી તો ઉસ ને હિસાબ લગાયા થા કિ અગર મેં કલ આયા થા, તો એક દિન બીતા યા દિન કા કુછ હિસ્સા ગુજરા હૈ જબકિ હકીકત યહ હૈ કિ ઇસ વાકિઆ કી મુદત સોં સાલ કી થી.
2. યાની ચકીન તો મુઝે પહલે ભી થા, લેકિન અબ આંખો સે દેખકર ચકીન ઓર ઇત્મ મેં ઓર મજબૂતી આ ગયી હૈ.

કે ટુકડે કર ડાલો, ફિર હર પહાડ પર ઉનકા એક-એક હિસ્સા રખ દો, ફિર ઉન્હે પુકારો તુમ્હારે પાસ દોડતે હુએ આ જાયેંગે” ઓર જાન રખો કિ અલ્લાહ (તઆલા) જબરદસ્ત હિકમત વાલા હૈ.

૨૬૧. જો લોગ અલ્લાહ (તઆલા) કી રાહ મેં અપના માલ ખર્ચ કરતે હૈ, ઉનકી મિસાલ ઉસ દાને જેસી હૈ, જિસ મેં સે સાત બાલિયાં નિકલે ઓર હર બાલી મેં સો દાને હો, ઓર અલ્લાહ (તઆલા) જિસે ચાહે કઇ ગુના દે ઓર અલ્લાહ (તઆલા) બડા કુશાદા ઓર ઇલ્મ વાલા હૈ.

૨૬૨. જો લોગ અપના માલ અલ્લાહ (તઆલા) કી રાહ મેં ખર્ચ કરતે હૈ, ફિર ઉસકે બાદ એહસાન નહી જતાતે ઓર ન તકલીફ દેતે હો^૧ ઉનકા ફલ ઉન કે રબ કે પાસ હૈ, ઉન પર ન તો કોઇ ડર હૈ ન વહ

ઉદાસ હોંગે.

૨૬૩. ભલી બાત કહના ઓર માફ કરના ઉસ સદકા સે બેહતર હૈ, જિસ કે બાદ દુખ દિયા જાયે ઓર અલ્લાહ બેનિયાજ ઓર સહનશીલ હૈ.

૨૬૪. હે ઇમાનવાલો ! અપને સદકા કો એહસાન જતાકર ઓર દુખ પહુંચાકર બેકાર ન કરો, જિસ તરહ સે વહ ઇન્સાન જો અપના માલ દિખાવે કે લિયે ખર્ચ કરે ઓર ન અલ્લાહ (તઆલા) પર ઇમાન રખે ઓર ન કયામત પર, ઉસકી મિસાલ ઉસ ચિકને પત્થર કી હૈ, જિસ પર થોડી સી મિટ્ટી હો, ફિર ઉસ પર જોરદાર બારિશ હો ઓર વહ ઉસે બિલ્કુલ સાફ ઓર સખ્ત છોડ દે,^૨ ઇન રિયાકારોં કો અપની કમાઇ સે કોઇ ચીજ હાથ નહી લગતી ઓર અલ્લાહ (તઆલા) કાફિરોં કે સમુદાય કો હિદાયત નહી દેતા.

1. અલ્લાહ કી રાહ મે માલ ખર્ચ કરને કી ફજીલત કા જો બચાન ગુજર ચુકા હૈ, કેવલ ઉસ ઇન્સાન કો હાસિલ હો સકેગા, જો માલ ખર્ચ કરને કે બાદ એહસાન ન જતાયે, ઓર મુંહ સે એસે લફ્ઝ ન કહે જિસસે કિસી ગરીબ કે સમ્માન કો ઠેસ પહુંચે ઓર ઉસકો તકલીફ કા એહસાસ હો, યહ ઇતના બડા ગુનાહ હૈ કિ નબી (સ.અ.વ.) ને ફરમાયા, “કયામત કે દિન અલ્લાહ તઆલા ત્રીન તરહ કે ઇન્સાનોં સે બાત નહી કરેગા ઉન મેં એક એહસાન જતાને વાલા હૈ” (મુસ્લિમ, કિતાબુલ ઇમાન)
2. ઇસ આયત મેં યહ કહા ગયા હૈ કિ, સદકા વ સવાબ કરકે, ભલાઇ કરકે જતાના ઓર દુખ દેને વાલી બાતે કરના ઇમાનવાલોં કો જેબ નહી દેતે, બલ્કિ ઉન લોગોં કી આદત હૈ જો મુનાફિક (અવસરવાદી) હૈં વહ દિખાવે કે લિયે ખર્ચ કરતે હૈ, દૂસરે એસે ખર્ચ કરને કી મિસાલ એસી હૈ કી જેસે પત્થર કી ચટ્ટાન પર મિટ્ટી જમ જાયે ઓર કોઇ ઉસ મેં બીજ બો દે ઓર ઉસ કે બાદ બારિશ કા એક ઝોંકા આવે, તો સબ કુછ બહ જાયે ઓર વહ પત્થર મિટ્ટી સે બિલ્કુલ સાફ હો જાયે, યા જિસ તરહ વહ બારિશ ઉસ પત્થર કે લિયે ફાયેદામંદ નહી હુઇ ઉસી તરહ દિખાવે કા દાન ભી ઉસકો કોઇ ફાયેદા નહી પહુંચા સકેગા.

૨૬૫. ઉન લોગોં કી મિસાલ જો અપના માલ અલ્લાહ (તઆલા) કી મર્જી હાસિલ કરને કે લિએ ખુશી દિલ સે ઓર ચકીન કે સાથ ખર્ચ કરતે હૈ, ઉસ બાગ જેસી હૈ જો ઉચી ઘરતી પર હો ઓર જોરદાર બારિશ સે અપના ફલ દુગના લાદે ઓર અગર ઉસ પર બારિશ ન ભી હો તો કુહાર હી કાફી હૈ, ઓર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે અમલોં કો દેખ રહા હૈ.

૨૬૬. કયા તુમ મેં સે કોઇ ભી યહ યાહતા હૈ કિ ઉસ કે ખજૂરોં ઓર અંગૂરોં કે બાગ હો, જિસ મેં નહરે બહ રહી હોં ઓર હર તરહ કે ફલ મોજૂદ હો, ઉસ ઇન્સાન કા બુઢાપા આ ગયા હો, ઉસ કે નન્હે-નન્હે બચ્ચે ભી હોં ઓર અચાનક બાગ કો બગુલા લગ જાયે જિસ મેં આગ ભી હો જિસ સે બાગ જલ જાયે. ઇસી તરહ અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે લિએ નિશાનિયોં કો બયાન કરતા હૈ, તાકિ તુમ ફિક્ક કર સકો.

૨૬૭. હે ઇમાનવાલો ! અપની હલાલ કમાઇ મેં સે ઓર ઘરતી મેં સે તુમ્હારે લિએ હમારી નિકાલી હુઇ ચીજોં મેં સે ખર્ચ કરો, ઉન મેં સે બુરી ચીજોં કો ખર્ચ કરને કા ઇરાદા ન કરના જિસે તુમ ખુદ લેને વાલે નહી હો, હાં ! અગર આખે બન્દ કર લો તો, ¹ ઓર જાન લો અલ્લાહ (તઆલા) બેનિયાજ ઓર હમ્દ વાલા હૈ. ૨૬૮. શૈતાન તુમ્હે ગરીબી સે ડરાતા હૈ, ઓર બેહચાઇ કા હુકમ દેતા હૈ ² ઓર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ કો અપની રહમત ઓર ફજલ કા વાયેદા કરતા હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) બહુત મેહરબાન ઓર ઇલ્મ વાલા હૈ.

૨૬૯. વહ જિસે યાહે ઇલ્મ, અકલ દેતા હૈ ઓર જિસે અકલમંદી દે દી ગઇ ઉસે બહુત સારી ભલાઇ દી ગઇ ઓર નસીહત કેવલ અકલમંદ હી હાસિલ કરતે હૈ.

1. યા જિસ તરહ સે તુમ ખુદ બેકાર ચીજે લેના અચ્છા નહી સમજતે, ઉસી તરહ અલ્લાહ કી રાહ મેં અચ્છી ચીજ હી ખર્ચ કરો.
2. યાની નેક કામ મેં માલ ખર્ચ કરના હો, તો શૈતાન યહ ડર પૈદા કરાતા હૈ કિ ઇસ સે તુમ ગરીબ ઓર ભિખારી હો જાઓગે, લેકિન બુરે કામોં મેં બેકાર કરને મેં એસે ઇરાદોં કો કરીબ નહી આને દેતા બટિક ઉન બુરે કામોં કો ઇસ તરહ બના-સંવાર કે પેશ કરતા હૈ કિ ઉન કે લિએ છિપી હુઇ ઇચ્છાચેં ઇસ તરહ જાગ જાતી હૈં કિ ઉન પર ઇન્સાન બડે સે બડા માલ ખર્ચ કર ડાલતા હૈ.

૨૭૦. તુમ ચાહે જિતના ખર્ચ કરો (યા સદકા કરો) ઓર જો કુછ નજર માનો^૧ ઉસે અલ્લાહ (તઆલા) જાનતા હૈ ઓર જાલિમોં કા કોઈ સહાયક નહીં.

૨૭૧. અગર તુમ દાન-પુણ્ય (સદકાત) કો જાહિર કરો, તો વહ ભી અરછા હૈ, ઓર અગર તુમ ઉસે છિપા કર ગરીબોં કો દે દો, તો યહ તુમ્હારે લિયે સબસે અરછા હૈ, અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે ગુનાહો કો ખત્મ કર દેગા ઓર અલ્લાહ (તઆલા) તુમ્હારે સભી અમલોં સે બાખબર હૈ.

૨૭૨. ઉન્હેં હિદાયત પર લા ખડા કરના તુમ્હારે અધિકાર મેં નહીં, બલ્કિ હિદાયત (માર્ગદર્શન) અલ્લાહ (તઆલા) દેતા હૈ જિસે ચાહતા હૈ, ઓર તુમ જો અરછી ચીજ અલ્લાહ કી રાહ મેં દોગે ઉસકા ફાયેદા ખુદ પાઓગે, તુમ્હેં સિર્ફ અલ્લાહ (તઆલા) કી ખુશી હાસિલ (પ્રાપ્ત) કરને કે લિયે ખર્ચ કરના ચાહિયે, તુમ

જો કુછ માલ ખર્ચ કરોગે ઉસકા પૂરા-પૂરા બદલા તુમ્હેં દિયા જાયેગા ઓર તુમ્હારા હક (અધિકાર) ન મારા જાયેગા.

૨૭૩. દાન કે લાયક સિર્ફ વહ ગરીબ હૈ જો અલ્લાહ કી રાહ મેં રોક દિયે ગયે, જો દેશ મેં ચલ-ફિર નહીં સકતે,^૨ બેવકુફ લોગ ઉનકે સવાલ ન કરને કી વજહ સે ઉન્હેં માલદાર સમજતે હૈ, આપ ઉન કે મુંહ કો દેખકર અલામત સે ઉન્હેં પહચાન લેંગે, વહ લોગોં સે ચિમટકર ભીખ નહીં માંગતે, તુમ જો કુછ માલ ખર્ચ કરો અલ્લાહ (તઆલા) ઉસકા જાનને વાલા હૈ.

૨૭૪. જો લોગ અપને માલ કો રાત-દિન છુપા કર યા ખુલ્લમ-ખુલ્લા ખર્ચ કરતે હૈ, ઉન કે લિયે ઉન કે રબ કે પાસ બદલા હૈ, ન ઉન્હેં કોઈ ડર હૈ ઓર ન કોઈ ગમ.

૧. મનોતી (નજર) કા મતલબ હૈ કિ મેરા ફલાં કામ હો ગયા યા ફલાં દુઃખ કા ખાતમા હો જાયેગા, તો મેં અલ્લાહ કી રાહ મેં ઇતના સદકા કરુંગા, ઇસ નજર કો પૂરા કરના જરૂરી હૈ, અગર કિસી નાફરમાની ઓર નાજાયેજ કામ કી નજર માની હૈ તો ઉસે પૂરા કરના જરૂરી નહીં હૈ, નજર ભી નમાઝ ઓર રોજે કી તરહ ઇબાદત હૈ, ઇસલિયે અલ્લાહ કે સિવાય કિસી ઓર કી નજર માનના ઉસકી ઇબાદત હૈ જો શિર્ક હૈ, જૈસાકિ આજકલ મશહૂર મજરોં પર મનોતી ઓર ચઢાવે કા યહ કામ આમ હૈ, અલ્લાહ તઆલા ઇસ શિર્ક સે બચાયે.

૨. ઇસ સે મુરાદ વહ મુહાજિર હૈ જો મક્કા સે મદીના આયે ઓર અલ્લાહ કી રાહ મેં આને કી વજહ સે ઉનકી હર ચીજ છૂટ ગયી, ઇસ પરિધિ (જુમરા) મેં દીન કી તાલીમ હાસિલ કરને વાલે વિદ્યાર્થી ઓર આલિમ (ધાર્મિક શિક્ષક) ભી આતે હૈ.

૨૭૫. બ્યાજ ખાને વાલે લોગ ન ખડે હોંગે, લેકિન ઉસી તરહ, જિસ તરહ વહ ખડા હોતા હૈ, જિસે શૈતાન લગ કર પાગલ બના દેતા હૈ,¹ યહ ઇસલિયે કિ યહ કહા કરતે થે કિ તિજારત ભી તો બ્યાજ હી કી તરહ હૈ,² જબકિ અલ્લાહ (તઆલા) ને તિજારત કો હલાલ કિયા ઓર બ્યાજ કો હરામ, ઓર જો ઇન્સાન અપને પાસ આચી હુઈ અલ્લાહ (તઆલા) કી નસીહત સુન કર રૂક ગયા ઉસ કે લિયે વહ હૈ જો ગુજર ગયા,³ ઓર ઉસકા મામલા અલ્લાહ (તઆલા) કે પાસ હૈ ઓર જો ફિર (હરામ કી ઓર) પલટા વહ જહન્નમી હૈ, ચે હમેશા ઉસી મેં રહેંગે.

૨૭૬. અલ્લાહ (તઆલા) બ્યાજ કો

મિટાતા હૈ ઓર દાન કો બઢાતા હૈ,⁴ ઓર અલ્લાહ (તઆલા) કિસી નાશુકા ઓર કાફિર કો મિત્ર નહી બનાતા.

૨૭૭. જો લોગ ઇમાન કે સાથ (સુન્નત કે અનુસાર) કામ કરતે, નમાઝો કો કાયમ કરતે હૈ ઓર જકાત અદા કરતે હૈ, ઉનકા ફલ ઉન કે રબ કે પાસ હૈ, ઉન પર ન તો કોઈ ડર હૈ ઓર ન કોઈ દુઃખ.

૨૭૮. હે ઇમાનવાલો ! અલ્લાહ (તઆલા) સે ડરો ઓર જો બ્યાજ બાકી રહ ગયા હૈ, વહ છોડ દો અગર તુમ સચમુચ ઇમાનવાલે હો.

૨૭૯. અગર એસા નહી કરતે તો અલ્લાહ (તઆલા) ઓર ઉસ કે રસૂલ સે લડને કે લિયે તૈયાર હો જાઓ,⁵ ઓર અગર માફી માંગ લો તો તુમહારા અસલ

1. બ્યાજ લેને વાલે કી યહ હાલત કબ્ર સે ઉઠતે વકત યા કયામત કે મૈદાન મેં હોગી.
2. હાલાકિ તિજારત મેં તો સામાન ઓર પૈસે કા બરાબર લેન દેન હોતા રહતા હૈ, દૂસરે ઇસ મેં ફાયેદા વ નુકસાન કી ઉમ્મીદી રહતી હૈ, જબકિ બ્યાજ મેં યહ દોનો બાતે નહી હોતી હૈ, ઇસલિયે અલ્લાહ ને બેચને કો હલાલ ઓર બ્યાજ કો હરામ કહા હૈ, ફિર યહ દોનો એક કેસે હો સકતે હૈ ?
3. ઇમાન લાને ઓર માફી માંગ લેને કે બાદ પિછલા બ્યાજ લેને પર પકડ નહી હોગી.
4. યહ બ્યાજ કે વાસ્તવિક (હકીકી) ઓર આત્મિક નુકસાન કે બાદ સદકા કે ફાયેદા કી તફ્સીલ હૈ, બ્યાજ સે દેખને મેં તો બઢોતરી હોતી હૈ, લેકિન ઉસકે અસલ માયને કે અનુસાર પરિણામ સ્વરૂપ (અંજામ કે એતબાર સે) બ્યાજ કા માલ ઉસકી બરબાદી ઓર ખરાબી કી વજહ બનતી હૈ, ઇસ બાત કા સમર્થન (તાઈદ) અબ પશ્ચિમી દેશો કે અર્થશાસ્ત્રી ભી કરને લગે હૈ.
5. યહ એસી કડી ચેતાવની (તંબીહ) હૈ જો કિસી દૂસરે ગુનાહ કે કરને પર નહી આઈ હૈ, ઇસલિયે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન અબ્બાસ ને કહા કિ જો ઇન્સાન ઇસ્લામી મુલ્ક મેં બ્યાજ છોડને કે લિયે તૈયાર ન હો તો વકત કે રાજ્ય પ્રમુખ (હાકિમ) કી જિમ્મેદારી હૈ કિ ઉસસે તોબા કરાયે (કયોંકિ વહ અલ્લાહ ઓર રસૂલ સે જંગ કા એલાન કર રહા હૈ) ઓર ન રૂકને કી હાલત મેં ઉસકી ગર્દન માર દે. (ઇબ્ને કસીર)

ਮਾਲ ਤੁਮਹਾਰਾ ਹੀ ਹੈ ਨ ਤੁਮ ਜੁਲਮ ਕਰੋ
ਔਰ ਨ ਤੁਮ ਪਰ ਜੁਲਮ ਕਿਆ ਜਾਏ।¹

੨੮੦. ਔਰ ਅਗਰ ਕੋਏ ਗਰੀਬ ਹੋ ਤੋ
ਉਸੇ ਸਹੂਲਤ ਤਕ ਵਕਤ ਦੇਨਾ ਆਹਿਏ,
ਔਰ ਸਦਕਾ ਕਰ ਦੋ ਤੋ ਤੁਮਹਾਰੇ ਲਿਖੇ
ਜਯਾਦਾ ਅਰਥਾ ਹੈ, ਅਗਰ ਤੁਮ ਮੈਂ ਈਲਮ
ਹੋ।

੨੮੧. ਔਰ ਉਸ ਦਿਨ ਸੇ ਦਰੋ, ਜਿਸ ਮੈਂ
ਤੁਮ ਸਭ (ਅਲਲਾਹ ਤਆਲਾ) ਦੀ ਤਰਫ਼
ਲੋਟਾਏ ਜਾਓਗੇ ਔਰ ਹਰ ਈਨਸਾਨ ਕੋ
ਉਸ ਕੇ ਅਮਲ ਕੇ ਐਤਘਾਰ ਸੇ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ
ਜਵਾਬ ਦਿਆ ਜਾਏਗਾ ਔਰ ਉਨ ਪਰ ਜੁਲਮ
ਨਹੀ ਕਿਆ ਜਾਏਗਾ।²

੨੮੨. ਹੇ ਈਮਾਨਵਾਲੋ ! ਜਬ ਤੁਮ ਆਪਸ
ਮੈਂ ਮੁਕੱਦਰ ਮੁਦਤ ਕੇ ਲਿਖੇ ਐਕ-ਦੂਸਰੇ ਸੇ
ਉਧਾਰ ਕਾ ਲੇਨ-ਦੇਨ ਕਰੋ ਤੋ ਲਿਖ ਲਿਖਾ
ਕਰੋ ਔਰ ਲੇਖਕ ਕੋ ਆਹਿਏ ਕਿ ਆਪਸ
ਕਾ ਮਾਮਲਾ ਈਨਸਾਫ਼ ਕੇ ਸਾਥ ਲਿਖੇ, ਲੇਖਕ

(ਲਿਖਨੇ ਵਾਲੇ) ਕੋ ਆਹਿਏ ਕਿ ਲਿਖਨੇ ਸੇ
ਈਨਕਾਰ ਨ ਕਰੇ, ਜੈਸੇ ਅਲਲਾਹ (ਤਆਲਾ)
ਨੇ ਉਸੇ ਸਿਜਾਯਾ ਹੈ ਉਸੀ ਤਰਫ਼ ਉਸੇ ਲੀ
ਲਿਖ ਦੇਨਾ ਆਹਿਏ ਔਰ ਜਿਸ ਕੇ ਜਿੰਮੇ
ਹਕ ਹੋ ਵਹ ਲਿਖਵਾਏ ਔਰ ਅਪਨੇ
ਅਲਲਾਹ (ਤਆਲਾ) ਸੇ ਦਰੇ ਜੋ ਉਸਕਾ
ਰਬ ਹੈ, ਔਰ ਹੁਕੂਕ ਮੈਂ ਸੇ ਕੁਝ ਘਟਾਏ ਨਹੀ,
ਹਾਂ ਜਿਸ ਈਨਸਾਨ ਪਰ ਹੁਕੂਕ ਹੋ ਔਰ ਵਹ
ਜਾਹਿਲ ਹੋ ਯਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਯਾ ਲਿਖਵਾਨੇ
ਦੀ ਤਾਕਤ ਨ ਰਖਤਾ ਹੋ ਤੋ ਉਸਕਾ ਵਲੀ
ਈਨਸਾਫ਼ ਕੇ ਸਾਥੇ ਲਿਖਵਾ ਦੇ ਔਰ ਅਪਨੇ
ਮੈਂ ਸੇ ਦੋ ਮਰਦੋਂ ਕੋ ਗਵਾਹ ਰਖ ਲੋ, ਅਗਰ
ਦੋ ਮਰਦ ਨ ਹੋਂ ਤੋ ਐਕ ਮਰਦ ਔਰ ਦੋ ਔਰਤੋਂ
ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਤੁਮ ਗਵਾਹ ਕੇ ਤੌਰ ਪਰ ਪਸੰਦ ਕਰ
ਲੋ, ਤਾਕਿ ਐਕ ਦੀ ਭੂਲ-ਥੂਕ ਕੋ ਦੂਸਰੀ
ਯਾਦ ਦਿਲਾ ਦੇ,³ ਔਰ ਗਵਾਹੋਂ ਕੋ ਆਹਿਏ
ਕਿ ਵੇ ਜਬ ਚੁਲਾਏ ਜਾਏਂ ਤੋ ਈਨਕਾਰ ਨ
ਕਰੋ, ਔਰ ਕੱਝ ਕੋ ਜਿਸਦੀ ਮੁਦਤ ਮੁਕੱਦਰ ਹੈ
ਯਾਹੇ ਛੋਟਾ ਹੋ ਯਾ ਭੜਾ ਹੋ ਲਿਖਨੇ ਮੈਂ

1. ਤੁਮ ਅਗਰ ਅਸਲ ਮਾਲ ਸੇ ਜਯਾਦਾ ਮਾਲ ਵਸੂਲ ਕਰੋਗੇ, ਤੋ ਵਹ ਤੁਮਹਾਰਾ ਜੁਲਮ ਹੋਗਾ ਔਰ ਅਗਰ ਤੁਮਹੈਂ ਅਸਲ ਮਾਲ ਨ ਦਿਆ ਜਾਏ ਤੋ ਵਹ ਤੁਮ ਪਰ ਜੁਲਮ ਹੋਗਾ।
2. ਕੁਝ ਕੌਲ ਕੇ ਐਤਘਾਰ ਸੇ ਵਹ ਨਜ਼ੀ ਕਰੀਮ (ਸ.ਅ.ਵ.) ਪਰ ਨਾਜ਼ਿਲ ਆਜ਼ੀਰੀ ਆਯਤ (ਸ਼ਲੋਕ) ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਜਾਦ ਹੀ ਆਪ ਕਾ ਈਤਿਕਾਲ ਹੋ ਗਯਾ।
3. ਵਹ ਐਕ ਮਰਦ ਕੇ ਸਾਮਨੇ ਦੋ ਔਰਤੋਂ ਕੋ ਮੁਕੱਦਰ ਕਰਨੇ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਔਰ ਅਕਲਮੰਦੀ ਹੈ, ਯਾ ਔਰਤ ਅਕਲ ਔਰ ਯਾਦ ਰਖਨੇ ਮੈਂ ਮਰਦ ਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। (ਜੈਸਾਕਿ ਸਹੀਹ ਮੁਸਲਿਮ ਦੀ ਐਕ ਹਦੀਸ ਮੈਂ ਔਰਤ ਕੋ ਕਮ ਅਕਲ ਕਹਾ ਗਯਾ ਹੈ) ਵਹ ਔਰਤ ਕੇ ਹੁਕੂਕ ਕਾ ਹਨਨ ਔਰ ਭੇਧਯਯਤੀ ਕਾ ਸੁਭੂਤ ਨਹੀ ਹੈ, (ਜੈਸਾਕਿ ਕੁਝ ਲੋਗ ਕਹਤੇ ਹੈ) ਭਟਿਕ ਉਨਦੀ ਫ਼ਿਤਰੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਾ ਭਯਾਨ ਹੈ ਜੋ ਅਲਲਾਹ ਤਆਲਾ ਕੇ ਈਲਮ ਔਰ ਮਰਜ਼ ਪਰ ਮਭਨੀ ਹੈ, ਧਮੰਡ ਦੀ ਵਯਹ ਸੇ ਕੋਏ ਈਸਕੋ ਕੁਭੂਲ ਨ ਕਰੇ ਤੋ ਔਰ ਜਾਤ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਹਕੀਕਤ ਔਰ ਘਟਨਾਓਂ ਕੇ ਆਧਾਰ ਪਰ ਈਸਕਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀ ਕਿਆ ਜਾ ਸਕਤਾ।

सुस्ती न करो, अल्लाह तआला के करीब यह बात बहुत धन्साई वाली है, और गवाही को ठीक रखने वाली और शक से भी ज्यादा बचाने वाली है,¹ और यह बात अलग है कि यह मामला नगद तिजारत की शकल में हो जो आपस में लेन-देन कर रहे हो तो तुम पर उसके न लिखने में कोई गुनाह नहीं, भरीदने बेचने के पकट भी गवाह मुर्दर कर लिया करो, और (याद रखो) न तो लिखने वाले को नुकसान पहुंचाया जाये और न गवाहों को² और अगर तुम ऐसा करो तो यह तुम्हारी ખુલી नाइरमानी है, अल्लाह (तआला) से

डरो, अल्लाह (तआला) तुम्हें नसीहत दे रहा है और अल्लाह (तआला) सब कुछ जानने वाला है.

२८३. और अगर तुम सइर में हो और लिखने वाला न पाओ तो गिरवी अपने पास रख लिया करो, और अगर आपस में अक-दूसरे पर बडीन हो, तो जिसे अमानत दी गयी है वह उसे अदा कर दे, और अल्लाह (तआला) से डरता रहे जो उसका रब है³ और गवाही को न छुपाओ और जो उसे छिपा ले वह मन का पापी है,⁴ और जो कुछ तुम करते हो अल्लाह (तआला) उसे अच्छी तरह जानता है.

1. लिखने का इशारा है कि इससे धन्साई की मांग पूरी होगी, गवाही भी सही होगी (कि गवाह के मौजूद न होने या मौत के बाद उनका लिखा हुआ लेख गवाह बन जायेगा) और किसी तरह के शक से दोनों पक्ष महकूज रहेंगे, क्योंकि शक होने की हालत में लेख देण लेने पर शक दूर कर लिया जायेगा.
2. धनको नुकसान पहुंचाने से मुराद यह है कि बहुत दूर से उन्हें बुलाया जाये, जिस से उनकी व्यस्तता (मशगूलियत) में अडचन और तिजारत में नुकसान हो या उनको झुठी बात लिखने या उसका गवाह बनने के लिये मजबूर किया जाये.
3. अगर अक-दूसरे पर लरोसा हो तो बिना गिरवी रखे भी कर्ज का सौदा कर सकते हो, अमानत से मुराद यहां कर्ज है, अल्लाह से डरते हुये उसे जायेज तरीके से अदा कर दो.
4. गवाही को छिपाना बहुत बडा गुनाह है, इसलिये इसकी बहुत बुराई यहां कुरआन में और हदीस में की गयी है, इसलिये सही गवाही की बडी अहमियत भी है, सहीह मुस्लिम की हदीस है कि नबी (स.अ.प.) ने इरमाया: “वह सब से अच्छा गवाह है, जो बिना गवाही की मांग के जुद गवाही के लिये हाजिर हो जाये.” (सहीह मुस्लिम).

૨૮૪. જમીનો આસમાન કી હર ચીજ અલ્લાહ (તઆલા) કે અધિકાર મેં હે, તુમ્હારે દિલોં મેં જો કુછ હૈ, ઉસે ચાહે જાહિર કરો ચા છુપાઓ, અલ્લાહ (તઆલા) ઉસકા હિસાબ લેગા, ફિર જિસે ચાહે માફ કર દે ઓર જિસે ચાહે સજા દે ઓર અલ્લાહ (તઆલા) હર ચીજ પર કુદરત રખતા હૈ.

૨૮૫. રસૂલ ઉસ ચીજ પર ઇમાન લાયે જો ઉસકી તરફ અલ્લાહ (તઆલા) કી તરફ સે ઉતારી ગયી ઓર મુસલમાન ભી ઇમાન લાયે, યહ સબ અલ્લાહ (તઆલા) ઓર ઉસકે ફરિશ્તે પર, ઓર ઉસ કી કિતાબોં પર, ઓર ઉસ કે રસૂલોં પર ઇમાન લાયે, ઉસ કે રસૂલોં મેં સે કિસી કે બીચ હમ ફર્ક નહીં કરતે, ઉન્હોંને કહા કિ હમ ને સુના ઓર

ઇતાઅત કી, હમ તુઝ સે માફી ચાહતે હૈ, હે હમારે રબ ! ઓર હમેં તેરી હી તરફ લોટના હૈ.

૨૮૬. અલ્લાહ કિસી ભી આત્મા (નફ્સ) પર ઉસ કી તાકત સે જયાદા બોઝ નહીં ડાલતા, જો સવાબ વહ કરે વહ ઉસ કે લિઅે હૈ ઓર જો બુરાઇ વહ કરે વહ ઉસી પર હૈ, હે મારે રબ ! અગર હમ ભૂલ ગયે હોં ચા ગલતી કી હો તો હમેં ન પકડના, હે હમારે રબ ! હમ પર વહ બોઝ ન ડાલ જો હમ સે પહેલે લોગોં પર ડાલા થા, હે હમારે રબ ! હમ પર વહ બોઝ ન ડાલ જો હમારી તાકત મેં ન હો ઓર હમેં માફ કર દે, ઓર હમેં માફી અતા કર, ઓર હમ પર રહમ કર, તૂ હી હમારા માલિક હૈ, હમેં કાફિર કોમ પર ફત્હ અતા કર.

અપીલ

અલ્હમ્દુલીલ્લાહ, ઇસ્લામિક ઇન્ફર્મેશન સેન્ટર-ભુજની સ્થાપના ૨૦૧૨ ના વર્ષમાં થઈ હતી. તેનો હેતુ અલ્લાહના દીનથી અજાણ લોકો સુધી ઇસ્લામનો સંદેશ પહોંચાડવાનો છે. સંસ્થા દીનની દાવત માટે જે કંઈ કરી રહી છે તેની માહિતી આપ સૌ સુધી પુસ્તકોના માધ્યમથી પહોંચતી રહી છે. આપ જાણો છો કે દીની સાહિત્ય છપાવવા માટે વિશેષ આયોજન અને નાણાકીય ભંડોળની જરૂર રહે છે. આ સંદર્ભમાં આપને તન-મન અને ધનથી સંસ્થાને સહકાર આપવાની નમ્ર અપીલ કરીએ છીએ.